

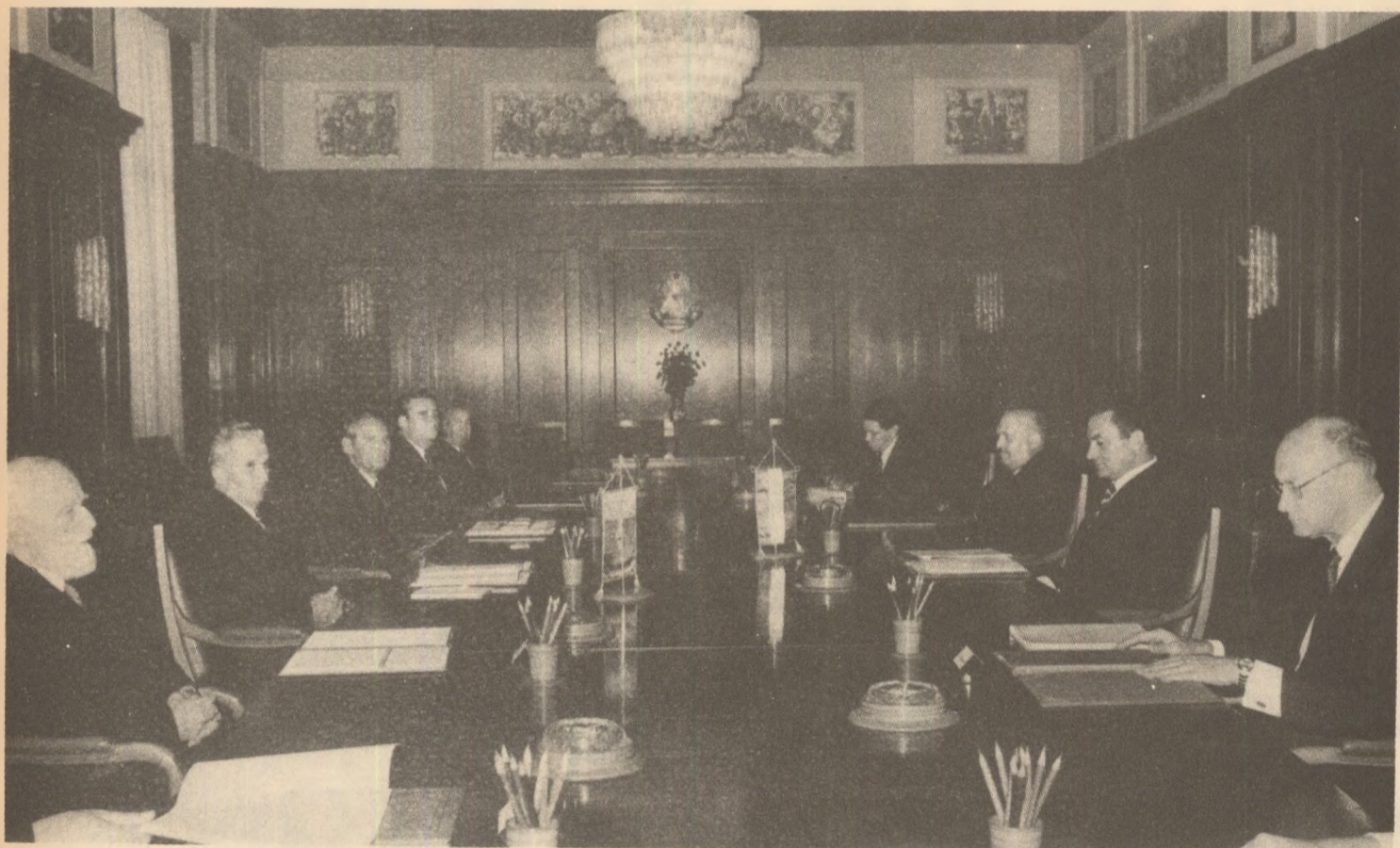
Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

Biblioteca Școl. Munc. 1982
SALA DE LECTURĂ

**Corelații
OPTIME
între
indicatorii
economici și
financiari**

EXPRESII ALE BUNELOR RELATII DE COLABORARE INTERNATIIONALĂ A ROMÂNIEI SOCIALISTE

Vizita oficială de prietenie a președintelui Republicii Arabe Egipt, Mohamed Hosni Mubarak

Vizita oficială de prietenie a președintelui Republicii Federale Nigeria, Alhaji Shehu Shagari

FINALIZAREA NOILOR OBIECTIVE — ÎN TRE PREVEDERI ȘI REALIZĂRI

CONECTAREA LA TERMEN a noilor obiective de investiții la circuitul productiv are o deosebită însemnătate la nivelul economiei naționale deoarece, prin intrarea în funcțiune a acestora, se creează atît condițiile obținerii unor însemnate cantități suplimentare de produse, necesare satisfacerii cerințelor tot mai diversificate ale beneficiarilor interni și externi, cît și posibilitatea recuperării într-un timp cît mai scurt a fondurilor materiale avansate de societate.

În acest context actualitatea problemei investițiilor în industria alimentară este determinată de faptul că planificarea noilor capacități, finalizarea lor, atingerea parametrilor proiectați sînt strîns legate de perioadele de recoltare a produselor agricole, de necesitățile de prelucrare a acestora. Iată de ce, punerea la termen în funcțiune a noilor obiective de investiții prevăzute pentru acest an reprezintă pentru industria alimentară o condiție hotărîtoare a îndeplinirii ritmice, integrale a prevederilor planului fizic, în structura sortimentală aprobată, precum și a producției nete, paralel cu realizarea indicatorilor finali de rezultate, beneficiul și rentabilitatea.

Respectarea strictă a graficelor de execuție planificate

PRIN EFORTURILE conjugate ale constructorilor, furnizorilor de utilaje și beneficiarilor, pe primele șapte luni din acest an au fost finalizate, total sau parțial, șapte obiective de investiții urmărite pe plan central, dintre care se cuvine să menționăm: Fabrica de amidon-glucoză Fălticeni, dezvoltarea frigiferului portuar și secției de industrializarea peștelui Tulcea, dezvoltarea fabricii de bere Azuga, Abatorul Tomșești, Fabrica de ulei de floarea-soarelui Roșiorii de Vede etc. În toate aceste cazuri respectarea termenelor de punere în funcțiune a noilor capacități de producție și conectarea lor la termenele fixate la circuitul economic a fost rezultatul direct al modului în care a fost organizată și s-a desfășurat activitatea de construcții pe fiecare șantier în parte, al întăririi ordinii și disciplinei la nivelul fiecărei echipe și brigăzi de lucru, al controlului execuției lucrărilor. În același timp, o remarcă specială trebuie făcută cu privire la buna colaborare între constructorii, furnizorii de utilaje și beneficiari, pe tot parcursul execuției lucrărilor. La

fabricile de bere Azuga și amidon-glucoză Fălticeni, la dezvoltarea frigiferului portuar Tulcea, precum și la celelalte obiective intrate în funcțiune pînă în prezent a existat o bună planificare a lucrărilor de construcții-montaj în concordanță cu posibilitățile și ritmul livrărilor de utilaje din partea furnizorilor și a sprijinului acordat de beneficiari, în special în fazele de montaj.

Din păcate însă, nu în toate cazurile s-a acționat cu spirit de răspundere din partea factorilor implicați în procesul investițional pentru onorarea la vreme a angajamentelor asumate și realizarea în termene cît mai scurte a noilor obiective. Este cazul, în primul rînd, al celor 16 capacități de producție cu termene de punere în funcțiune depășite pe primele șapte luni și care, toate, reprezintă obiective economice de primă importanță (fabrica de amidon-glucoză Tăndărei, secția de preparate culinare București, abatorul Tîrgu Jiu, fabrica de conserve din pește Tulcea, fabricile de bere București și Turnu Severin etc.). Dacă la acestea adăugăm și cele 23 de obiective prevăzute a intra în funcțiune pînă la sfîrșitul anului avem imaginea de ansamblu a faptului că investițiile pe 1982 în industria alimentară sînt încă mult rămase în urmă.

Factorul principal care condiționează calitatea activității de investiții îl reprezintă, fără îndoială, ritmul lucrărilor de construcții-montaj pe șantiere și încadrarea în termenele de execuție planificate. Deși în unele situații ritmul lent al lucrărilor s-a datorat lipsei unor mașini, utilaje și materiale de construcții de care se fac vinovați principalii furnizori (M.E.F.M.C., M.I.C.M., M.T.Tc. etc.), totuși răspunderea o poartă în primul rînd organizațiile de construcții. Astfel, nu în toate cazurile au fost atacate obiectivele planificate la termenele prevăzute în grafice, nu s-a asigurat forța de muncă calificată la nivelul necesarului, utilajele aflate în exploatare nu au fost folosite integral și la capacitatea maximă. La fabrica de amidon-glucoză Tăndărei, județul Ialomița, de exemplu, care avea termen de punere în funcțiune la 31 iulie a.e., nici pînă în prezent Trustul de construcții industriale București nu a început lucrările la depozitul de bioxid de sulf, racordul de cale ferată și buncărele de descărcare, în timp ce pe șantier lucrează zilnic 180 de muncitori față de 350 cîți au fost prevăzuți prin grafic.

Situații asemănătoare se regăsesc și în cazul fabricii de bere București, la care același constructor nu a rezolvat încă problema utilităților, respectiv a stației de epurare a apei etapa a II-a

al fabricii de bere Turnu Severin, unde Trustul de construcții industriale Craiova nu a asigurat forța de muncă necesară pentru execuția unor lucrări de finisaje interioare, izolații termice și hidrofuge, instalații de apă, canalizare, electrice etc. Grav este faptul că nici chiar pentru acele obiective cu posibilități mai rapide de finalizare nu au fost create condițiile necesare din partea constructorului care să favorizeze urgentarea execuției lucrărilor. De exemplu, fabrica de ulei de floarea-soarelui Roșiorii de Vede nu a putut intra integral în funcțiune deoarece constructorul, Trustul de construcții industriale București, nu a reușit să termine, nici chiar cu trei luni întîrziere, instalațiile de automatizare și de vid care condiționează trecerea la producția de serie a noilor capacități de 400 t/zi prelucrare semințe floarea-soarelui și soia și 70 t/zi uleiuri vegetale rafinate.

Pe lîngă faptul că întîrzierile în execuția lucrărilor de investiții conduc la sporirea cheltuielilor de producție, la imobilizarea unor importante fonduri materiale și bănești, cu efecte negative asupra situației economico-financiare a unităților respective, în cazul acestor obiective se pune și problema finalizării lor înainte de încheierea campaniei de recoltare de toamnă, astfel încît să se asigure întreaga capacitate de prelucrare prevăzută inițial. Este necesar de aceea ca, în perioada rămasă pînă la sfîrșitul anului, organizațiile de construcții, toți factorii de decizie, pe baza experienței acumulate pînă în prezent și în conformitate cu programele de măsuri elaborate să finalizeze cît mai rapid obiectivele prevăzute pentru acest an, cu precădere cele la care stadiul lucrărilor este mai avansat, astfel încît obligațiile asumate prin contracte să fie în întregime onorate, iar industria alimentară să beneficieze de capacitatea de producție necesară prelucrării superioare și integrale a materiilor prime agricole.

Flux tehnologic optim pe filiera constructor-beneficiar

RĂMÎNERILE în urmă în realizarea unor obiective au fost determinate și de neajunsurile existente în colaborarea dintre constructorii, pe de o parte, beneficiari și furnizorii de utilaje pe de altă parte. Desigur că întîrzierile în execuția lucrărilor pe șantiere, ca urmare a lipsurilor organizatorice manifestate în activitatea organizațiilor de construcții, a neasigurării la timp a

fronturilor de montaj, au atras după sine depășiri ale termenelor de montaj și chiar formarea de stocuri supranormative de utilaje. Dar tot atât de adevărat este faptul că situația existentă se datorează și lipsei de operativitate a furnizorilor în livrarea utilajelor. La sfârșitul a 7 luni furnizorii de utilaje din țară erau în restanță față de beneficiarii de investiții cu un volum destul de important de utilaje tehnologice din care o parte însemnată necesară capacităților cu termene de dare în funcțiune în acest an. Astfel, la Abatorul Tîrgu Jiu, ca să dăm doar un singur exemplu, lucrările de execuție întârzie ca urmare a lipsei unor utilaje de care se fac vinovați întreprinderile de mecanică fină București (21 presostate), „Tehnoutilaj” — Odorheiu Secuiesc (1 bandă de curățat porci), Fabrica de utilaj și piese de schimb Sibiu (3 elevatoare și patru uși inox) etc.

Mai mult decât atât, în unele situații furnizorii de utilaje reclamă lipsa de capacitate pentru execuția unor mașini și utilaje necesare în ordinea succesiunii de montaj pe șantier, în timp ce producția acestora este formată din utilaje la care termenele de montaj sînt mult mai îndepărtate, uneori pentru capacitatea prevăzută a fi date în exploatare în anii următori. De exemplu, la Fabrica de amidon-glucoză Tîndărei, din lipsa de capacitate a furnizorilor (întreprinderea de amidon Tîrgu Secuiesc, I.U.C. Făgăraș, I.M.U.M. Baia Mare), nu au putut fi contractate utilaje în valoare de 6,2 milioane de lei. Practica furnizorilor de utilaje de a executa și livra în devans utilaje care nu reclamă urgență la montaj, de care s-a mai vorbit de altfel în paginile Revistei economice, conduce, de regulă, la

Pentru recuperarea rămănelor în urmă în execuția lucrărilor de construcții-montaj în industria alimentară a fost stabilit un amplu program de măsuri, cu termene și responsabilități concrete pentru fiecare din participanții la procesul investițional, dintre care menționăm:

- Dirijarea cu operativitate a forței de muncă, a utilajelor și mijloacelor de transport la obiectivele avansate, cu posibilități certe de punere în funcțiune într-un termen cit mai scurt. În această ordine de idei, este necesar să se acorde o atenție deosebită și celor trei fabrici de zahăr de 4 000 t/zi de la Zimnicea, Calafat și Arad, precum și celei de 2 000 t/zi de la Ianca, județul Brăila, rămase în urmă și care au termen de punere în funcțiune în trimestrul III a.c.

- Creșterea mai rapidă a productivității muncii pe șantierele de construcții prin extinderea unor tehnologii avansate și folosirea la întreaga capacitate a mijloacelor din dotare. Se preconizează ca în perioada următoare, prin măsurile întreprinse, nivelul productivității muncii să crească în medie cu 3—4 procente, paralel cu asigurarea unui indice de folosire a mașinilor și utilajelor din dotare de 85—87%.

- Întărirea ordinii și disciplinei în cadrul fiecărei organizații de construcții prin înlăturarea deficiențelor care mai apar în organizarea și controlul muncii, folosirea la maximum a timpului de lucru, eliminarea absențelor nemotivate, invoirilor etc.

- Îmbunătățirea relațiilor de cooperare între constructori, furnizorii de utilaje și beneficiarii de investiții prin dirijarea mai operativă și planificarea corespunzătoare a tuturor lucrărilor, conform graficelor de execuție, la nivelul fiecărei brigăzi și echipe de lucru. Măsurile întreprinse în acest sens vor permite ca la toate obiectivele prevăzute pentru acest an să se creeze condițiile necesare de dare în funcțiune la termenele stabilite inițial.

formarea de stocuri supranormative pe șantier, dereglează procesul de montaj și implicit nu dă posibilitatea onorării la vreme a comenzilor scadente pentru obiectivele de investiții cu termen de punere în funcțiune în acest an. În acest sens, sarcini deosebite revin întreprinderilor producătoare de utilaje tehnologice, în special celor din cadrul M.I.C.M. și M.I.M.U.E.E. pentru furnizarea cu precădere a mașinilor și

aparaturii necesare capacităților prevăzute pentru 1982. În același timp, se impune și din partea beneficiarilor de investiții mai multă operativitate în sprijinirea constructorilor, în special în fazele de montaj, prin asigurarea forței de muncă calificată pe șantier și respectarea în mai mare măsură a angajamentelor contractuale asumate.

Corneliu BĂRNEA

Realizări de prestigiu ale creației tehnice românești

Testoare automate tip THETA

PRINTRE cele mai prestigioase realizări din ultima vreme ale construcțiilor noastre de echipamente pentru automatizări, un loc cu totul aparte îl dețin echipamentele de testare au-

realizate în peste 20 de tipuri, se utilizează în cele mai diverse sectoare ale economiei naționale. Implementate în fluxurile de fabricație, ele permit testarea funcțional-dinamică, în regim

mată tip THETA, rod al colaborării cadrelor filialei din orașul Cluj-Napoca a Institutului de proiectări pentru automatizări cu specialiștii Facultății de electrotehnică a Institutului politehnic din același oraș. Aceste echipamente,

GO/NO GO și DEPANARE, a oricărei plachete echipate cu circuite numerice, dînd un răspuns rapid și precis în privința calității plachetei și a localizării defectului în mai puțin de 30 secunde. De construcție modulară, echipamen-

tele THETA fac față cerințelor prezente și viitoare de testare a echipamentelor cu circuite integrate numerice. Ele pot fi configurate într-o mare varietate de soluții perfect adaptabile solicitărilor utilizatorului. Software-ul evoluat de care dispun permite scrierea ușoară a programelor de test utilizînd limbajul LITEST, derivat din limbajul standardizat ATLAS, diagnosticarea cu rapiditate și precizie a defectelor de pe plachete. Echipamentele THETA care au înglobat în construcție minicalculatorul FELIX M-18, executat de întreprinderea de calculatoare din București, precum și o mare varietate de alte echipamente periferice de construcție românească, pot fi deservite de personal cu calificare medie.

Sigure și robuste din punct de vedere constructiv, aceste echipamente sînt comparabile ca performanțe cu testoare funcțional-dinamice ale unor firme repute din țări avansate din punct de vedere tehnologic. Confirmarea a fost făcută cu ocazia prezentării la diferite expoziții internaționale (ATE — Brighton — Anglia, ATE — Paris și ATE — Wiesbaden — R.F. Germania), unde echipamentele THETA au fost apreciate ca unele dintre cele mai valoroase din categoria testoarelor hibride.

E.K.

**AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI:
RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE**

**CORELAȚII OPTIME
Între indicatorii economici și financiari**

CAPACITATEA finanțelor de a reflecta sintetic activitatea de ansamblu a întreprinderii este îndeobște recunoscută. În situația financiară a întreprinderii se regăsesc și se reflectă toate laturile activității sale tehnico-productive, mai mult decât atât, modul în care aceasta își realizează relațiile cu furnizorii și clienții, cooperarea cu alte întreprinderi, relațiile sale cu bugetul de stat și cu banca. Analizarea situației financiare a întreprinderii poate și trebuie să devină punct de plecare în fundamentarea măsurilor de îmbunătățire a activității ei economice.

Întreprinderea „Victoria”-Iași, pe exemplul căreia s-a realizat prezentul studiu, a intrat în funcțiune în anul 1969 și este profilată pe țesături tip mătase. De la un număr de 18 articole din două grupe de fire — poliamidă și viscoză — stabilite inițial a se fabrica, întreprinderea realizează în condițiile actuale circa 30 de articole în peste 2 000 de poziții coloristice, la care se folosesc fire dintr-o gamă foarte variată: poliamidă, poliestter, acetat și triacetat, viscoză, celofibră, melană etc. Prin îmbunătățirea, pe tot parcursul perioadei ce s-a scurs de la înființare, a organizării și conducerii întreprinderii, prin implantarea în spațiile libere existente de noi utilaje, s-a ajuns la o sporire considerabilă a producției. Dacă în anul 1969 producția fizică era de 4 480 mii mp țesături, în anul 1981 s-au obținut 33 285 mii mp, iar pentru anul 1982 se prevede prin plan o producție de 33 500 mii mp țesături. Numai în perioada 1975—1981 producția fizică a crescut cu peste 34%, în paralel realizându-se și o însemnată creștere a productivității muncii ca și a producției nete.

Beneficiul — sursă principală de autofinanțare

ÎN PERIOADA 1979—1981, întreprinderea „Victoria” a înregistrat o îmbunătățire a corelațiilor dintre indicatorii economici, în sensul creșterii mai rapide a producției nete față de producția marfă și producția globală, ceea ce se reflectă și în datele din tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1

Evoluția unor indicatori în anii 1979—1982

— în procente —

Indicatori		Plan	Realizat
Producția netă	1979	100	100
	1980	94,07	106,60
	1981	114,98	133,36
	sem. I. 82	116,56	136,27
	1979	100	100
Producția marfă	1980	98,40	100,79
	1981	117,58	121,43
	sem. I. 82	118,55	123,15
	1979	100	100
	Producția globală	1980	100,35
1981		116,55	119,37
sem. I. 82		117,82	120,13

Îmbunătățirea corelațiilor dintre principalii indicatori ai producției se regăsește în nivelul mai înalt al indicatorilor de eficiență economică, ca urmare a realizării și depășirii sistematice a prevederilor de plan. Sint concludente în acest sens datele tabelului nr. 2, în care se redă situația comparativă a nivelului planificat și realizat al principalilor indicatori de eficiență economică în perioada 1979—1982.

Tabelul nr. 2—

— în lei —

Indicatori	Perioada			
	1979	1980	1981	Sem. I 1982
1. Valoarea producției nete la 1 000 lei fonduri fixe				
— plan	578,84	534,67	626,79	635,20
— realizat	514,39	538,47	646,04	657,80
2. Beneficii la 1 000 lei fonduri fixe				
— plan	111,72	109,79	171,18	175,92
— realizat	105,37	110,78	174,34	177,12
3. Cheltuieli totale la 1 000 lei producție marfă				
— plan	681,80	697,50	669,30	679,00
— realizat	714,90	701,00	668,60	676,00
4. Cheltuieli materiale la 1 000 lei producție marfă				
— plan	532,00	552,60	542,40	539,90
— realizat	572,10	553,90	537,60	537,50

Este evidentă îmbunătățirea progresivă a indicatorilor valoarea producției nete la 1 000 lei fonduri fixe și a beneficiului la 1 000 lei fonduri fixe, realizarea lor la un nivel superior față de cel planificat, după cum iese în evidență și „suportul” acestor îmbunătățiri reprezentat de succesele întreprinderii în reducerea cheltuielilor totale și a cheltuielilor materiale la 1 000 lei producție marfă planificată și realizată.

Aplicarea noului mecanism economico-financiar a determinat consolidarea autoconducerii, autogestunii și autofinanțării întreprinderilor; beneficiul a căpătat o mai mare putere de a exprima calitatea activității desfășurate în întreprinderi. Din tabelul nr. 3 se poate observa creșterea relativă a rolului beneficiului, a cărui dinamică este superioară față de alte forme ale acumulărilor bănești. De fapt, măsurile adoptate în ultimii ani cu privire la prețuri, ca și instituirea prelevării pentru soțietate a unei părți din valoarea producției nete vizează potențarea rolului beneficiului ca principal instrument de reflecție a eficienței economice și, totodată, principală sursă de autofinanțare și stimulare.

Tabelul nr. 3

— în procente —

Indicatori	Dinamica			Indice de realizare a planului
	Plan	Realizat		
1. Prelevări din valoarea producției nete	1979	100	100	93,19
	1980	101,39	108,06	99,32
	1981	121,93	130,68	99,87
	sem. I. 82	125,76	135,62	100,49
	1979	100	100	52,45
2. Impozit pe circulația mărfurilor	1980	61,85	115,88	98,27
	1981	60,07	45,63	39,84
	sem. I. 82	54,28	63,83	126,66
	1979	100	100	94,31
	3. Beneficii	1980	100,08	107,06
1981		162,70	175,69	101,84
sem. I. 82		154,52	179,36	109,48

Creșterea fondurilor proprii

PE DE ALTĂ parte, în întreprindere s-a înregistrat o însemnată accelerare a rotației mijloacelor circulante, o mai pronunțată participare a fondurilor proprii la acoperirea necesarului de mijloace circulante și o reducere relativă a creditelor bancare, cu deosebire a celor purtătoare de dobânzi majorate. Edificatoare sînt în această privință datele tabelului nr. 4 în care se prezintă dinamica indicatorilor privind mijloacele circulante și resursele de finanțare a acestora.

— Tabelul nr. 4 —
— în procente —

Indicatori	Perioada		
	1979	1980	1981
1. Producție marfă vîndută și încasată			
— plan	100	96,75	114,91
— realizat	100	99,30	113,96
— %	101,13	104,44	100,29
2. Mijloace circulante totale din care:	100	86,39	101,54
— mijloace circulante normale	100	110,32	131,78
3. Viteza de rotație			
— coeficient			
— plan	3,56	3,52	5,07
— realizat	2,51	2,95	4,44
— durata			
— plan	101	102	71
— realizat	143	122	81
4. Resurse de finanțare			
— fondul propriu al mijl. circ.	100	118,65	121,53
— resurse atrase	100	107,53	108,53
— credite bancare cu dobîndă normală	100	74,58	113,29
— credite pentru refacerea capacității de plată	100	94,63	55,15
— credite nerambursate la scadență	100	57,24	18,81

În perioada analizată se constată o accelerare a vitezei de rotație a mijloacelor circulante, indicînd un ritm de creștere a acestora inferior ritmului de creștere a producției marfă vîndută și încasată. Viteza de rotație a mijloacelor circulante, exprimată în durata unei rotații efectiv realizate, a crescut, ceea ce rezultă din scurtarea unei rotații de la 143 zile în 1979, la 122 zile în 1980 și 81 zile în 1981.

Din analiza pe elemente a resurselor de finanțare se constată — cum indică și datele din tabelul nr. 4 — o dinamică mai pronunțată de creștere a fondurilor proprii, față de creditele bancare, ceea ce exprimă evoluția în direcția dezideratelor autofinanțării. Totuși, participarea beneficiului la formarea fondurilor proprii se poate aprecia ca fiind încă insuficientă, iar creditul bancar are încă un nivel prea ridicat. Astfel, creșterea mijloacelor circulante pentru anul 1981 stabilită pe bază de norme de stoc și normative de mijloace circulante (cap. I din documentul anexă la B.V.C. „Determinarea necesarului de mijloace circulante și a resurselor de finanțare a acestora”) de 14,4% a fost acoperită din beneficii doar în proporție de 33%, iar pe seama creditelor bancare în proporție de 67%, deși întreprinderea a realizat prevederile planului privind beneficiile. Neîncadrarea în prevederile legale de acoperire în proporție de 50% a creșterii mijloacelor circulante normale a limitat manifestarea autofinanțării și, în consecință, a implicat intervenția exagerată a creditului bancar, care în anul 1981 avea o pondere de peste 28% în cadrul normativului și de peste 40% în totalul mijloacelor circulante utilizate.

Apreciem că, în cazul întreprinderilor la care ponderea creditelor bancare față de totalul mijloacelor circulante rămîne încă ridicată și care în mod sistematic își constituie, din cauze obiective, mijloace circulante însemnate peste cele normale, ar fi justificat să se asigure acoperirea creșterii mijloacelor circulante normale în mod integral din beneficiu. Firește, aplicarea unei asemenea soluții ar trebui să se facă numai în condițiile în care ea nu ar conduce la acoperirea cu fonduri proprii și a unor necesități de mijloace circulante cu caracter temporar.

Certe semnificații pozitive, pentru calitatea activității economice a întreprinderii, prezintă tendința din ultimii ani de a

restringe creditele cu dobânzi majorate. Astfel, față de anul 1980 creditele cu dobîndă normală au reprezentat în 1981 doar 81%, iar cele cu dobîndă majorată doar 31%.

Reducerea imobilizărilor

ÎN PERIOADA analizată se remarcă o anumită tendință de reducere a nivelului imobilizărilor. În acțiunea de continuare a combaterii imobilizărilor este necesar a se avea în vedere structura lor, factorii care le generează, ca și posibilitățile și căile contracarării lor.

Principalele imobilizări la țesături au constat în imprimeuri din diverse grupuri, căptușeli, țesături uni și imprimare, probe creație etc. Printre cauzele care au generat stocurile supranormative de țesături, se pot menționa:

— nerespectarea tehnologiei de fabricație, reglarea necorespunzătoare a utilajelor, nesupravegherea îndeajuns de atentă a funcționării lor etc. Pentru astfel de cazuri, conducerea întreprinderii a stabilit răspunderi materiale sub forma diminuării acordului global și a imputării prejudiciului cauzat. Neaplicate îndeajuns de riguros, astfel de măsuri nu au dat întotdeauna rezultatele scontate;

— fabricarea de produse peste comenzile la export în limita procentelor admise, dar fără a se asigura desfacerea lor eventuală pe piața internă, sau desfacerea lor lentă, în timp prelungit;

— nelivrarea produselor finite la termenele prevăzute în contracte, ca urmare a nerealizării ritmice a planului producției fizice;

— neasigurarea în aprovizionarea cu fire a structurii sortimentale și pe calități corespunzătoare, ca urmare a nerespectării de către furnizori a prevederilor din contracte, cu consecințe asupra calității țesăturilor fabricate. Astfel, în trim. I. 1982, la sortimentul de fire „Viscoză 115 luc”, produs indigen fabricat la „Viscoza”-Lupeni și „Viscofil”-București, s-a avut în vedere realizarea unei proporții pe calități de 62% cal. I, 30% cal. a II-a și 8% cal. a III-a și s-a realizat o structură de 28, 12 și, respectiv 60%, ceea ce inevitabil s-a repercutat negativ asupra calității țesăturilor, deși întreprinderea „Victoria” s-a străduit să contracareze acest neajuns. Se impune o mai mare exigență la recepționarea față de calitatea materiilor prime și materialelor aprovizionate și, firește, un efort mai susținut pe linia asigurării calității la întreprinderile furnizoare.

Ca urmare a neajunsurilor pe linia calității produselor, întreprinderea a înregistrat în cursul anului 1981 45 de cazuri de refuzuri de plată definitive. Pe baza transunerii în practică a programelor de măsuri de îmbunătățire a situației economico-financiare, măsuri fundamentate cu participarea băncii, drept condiție a acordării creditelor pentru refacerea capacității de plată, refuzurile de plată și facturile neîncasate în termen au avut la finele anului 1981 nivelul lor cel mai scăzut față de întreaga perioadă anterioară.

Printre măsurile menite să redreseze situația financiară a întreprinderii, se pot menționa: activizarea desfacerii la extern a țesăturilor aflate în stoc, prin intermediul I.C.E. „Mercur”, intensificarea vînzării la intern prin cele 40 puncte de desfacere cu amănuntul proprii, aflate în 6 județe din Moldova, valorificarea țesăturilor existente în stoc prin intermediul atelierului propriu de confecții, livrarea de țesături spre a fi valorificate prin intermediul cooperăției meșteșugărești și de consum etc.

Considerăm că în acțiunea de combatere a imobilizărilor de fonduri, de accelerare a vitezei de rotație a fondurilor de mijloace circulante și de asigurare a echilibrului financiar, conlucrarea dintre întreprindere-centrală-bancă are un rol esențial. Ea este menită să depisteze factorii generatori de imobilizări de fonduri și să găsească remediile cele mai potrivite cu situația dată din fiecare moment. Pe această linie este esențială colaborarea personalului de formație tehnică cu personalul cu pregătire economică, asigurarea unui caracter mobilizator și operativ prevederilor din bugetul de venituri și cheltuieli. În acest context, rolul aparatului bancar este cu atât mai însemnat, cu cît reușește să cunoască mai îndeaproape nu numai dificultățile financiare cu care întreprinderea se confruntă la un moment dat, ci are o reprezentare fundamentată asupra laturilor tehnico-productive și organizatorice ale activității întreprinderii, acordarea creditelor suplimentare fiind condiționată de transpunerea în fapt a măsurilor cele mai adecvate și mai eficiente.

prof. dr. V. TURLIUC
asist. V. COCRIȘ
Vladimir FODOR

Inspector Banca Națională — Iași

Amplasarea și organizarea activităților de industrie mică în unitățile agricole cooperatiste

Ce relevă un studiu efectuat în 114 unități agricole cooperatiste, care au și sectoare de industrie mică

DEZVOLTAREA PRODUCȚIEI INDUSTRIALE în cadrul cooperății agricole are ca scop utilizarea rațională a forței de muncă și valorificarea superioară a resurselor de materii prime locale și refolosibile. În acest sens, de un real folos în activitatea organelor de decizie din unitățile agricole cooperatiste este cunoașterea posibilităților de organizare și dezvoltare a activităților de industrie mică. În articolul de față sint prezentate concluziile și propunerile reușite în urma unui larg studiu efectuat într-un număr de 114 unități agricole cooperatiste, care dețin sectoare și ateliere de industrie mică.

Organizarea, în cadrul legal existent, asigură posibilitatea dezvoltării activităților de industrie mică în unitățile agricole cooperatiste în patru variante: cu posibilități proprii, prin cooperare, prin asociere și, cu munca la domiciliu. Alegerea uneia sau alteia din aceste variante este dictată de ansamblul condițiilor care stau la baza înființării și dezvoltării acestei activități. Din practica de pînă acum rezultă că pentru cooperativele agricole de producție activitățile proprii cele mai potrivite din punctul de vedere al funcționării, rentabilității și ocupării forței de muncă locale sint cele care utilizează resurse locale agricole și neagricole, care nu fac obiectul contractelor la fondul de stat (răchită, sorg, papură, agregate minerale etc.), activitățile gospodărești aparținînd tehnicii artisanale (fierărie, dogărie, rotărie, țimplărie etc.), precum și cele legate de cooperarea cu industria republicană.

În cazul asocierii, prin studiul întreprins s-a urmărit cunoașterea gradului și modului de realizare a celor trei deziderate ce au stat la baza înființării și funcționării asociațiilor economice intercooperatiste neagricole: **folosirea deplină a forței de muncă locale; valorificarea resurselor proprii de materii prime și materiale; rentabilitatea activităților.** În 1980 numărul lucrătorilor

din asociațiile neagricole a fost de 14,22%, iar al cooperatorilor de 1,7% din totalul personalului ocupat în industria mică din unitățile agricole cooperatiste. Totodată, în activitatea acestor asociații numărul cooperatorilor este redus în producția industrială (14,0%) și prestări servicii (34,8%) și mult mai mare în construcții-montaj (71%).

Explicația acestei situații este dată de trecerea unor cooperatori, ca urmare a calificării, în categoria muncitorilor cu cărți de muncă și prin atragerea unui număr însemnat de lucrători calificați din localitățile urbane apropiate — fapt favorizat de amplasarea asociațiilor în apropierea orașelor. Un exemplu pozitiv, dar de excepție, îl oferă Asociația economică intercooperatistă Vitomirești care, aflîndu-se la peste 40 km de cel mai apropiat centru urban, folosește, cu excepția specialiștilor, peste 450 localnici, adică 88,9% din totalul personalului. De asemenea, a mai rezultat că în aceste unități forța de muncă este calitativ superioară față de cea din cooperativele agricole și sectoarele de industrie mică datorită structurii pe vîrstă (85% din lucrători sint sub 40 de ani), nivelului pregătirii profesionale (circa 80% sint calificați), dotării tehnice (34 mii lei fonduri fixe pe lucrător, față de 22 mii lei cit este în C.A.P.) și prin productivitatea muncii mult mai mare decît în C.A.P. și chiar decît în industria mică.

Din analiza datelor tabelului nr. 1 se desprind următoarele două concluzii referitoare la valorificarea resurselor proprii de materii prime și materiale:

a) ponderile celor șase ramuri industriale în realizările asociațiilor neagricole nu sint în raport cu ponderile înregistrate de aceleași ramuri în total industrie mică din unitățile agricole cooperatiste. Astfel, scara diferențelor începe cu industria alimentară (raport 1:0,01), continuă cu industria ușoară (raport 1:0,3) și prelucrarea lemnului

(raport 1:0,5), este aproape de echilibru la materiale de construcții (raport 1:0,97) și se schimbă în favoarea asociațiilor la prelucrarea metalelor (raport 1:2,95);

b) oscilații mari la asociații, între ponderile ramurilor cu realizări minime și maxime (raport 0,005:1 — între industria alimentară și prelucrarea metalelor), comparativ cu mărirea aceleiași raport pe total industrie mică din agricultura cooperatistă. Deci activitatea de prelucrare și valorificare a resurselor materiale locale agricole, care fac (cu excepția furajelor, răchitei, sorgului, paștelor și papurei) obiectul ramurii industriei alimentare, nu intră în sfera de activitate a acestor unități, fapt demonstrat nu numai de ponderea extrem de mică în realizările lor (0,11%), ci și de raportul (1:0,002) stabilit cu realizările aceleiași ramuri, dar la nivelul întregii industrie mici din agricultura cooperatistă. De subliniat că din totalul materiilor prime și materialelor prelucrate în asociațiile neagricole peste 3,9% îl ocupă materialele refolosibile și auxiliare, cu mult mai mult decît se prelucurează în sectoarele neagricole din C.A.P.

Realizările obținute în 1980 de asociațiile neagricole atestă o depășire a planului la aproape toți indicatorii economico-financiar (tabelul nr. 2). Astfel, la producția globală, datorită depășirii cu 234% a planului la prestări servicii și cu 11% la producția industrială, s-a obținut o depășire totală de peste 16%, în timp ce depășirea planului la beneficii cu peste 70% s-a datorat economiilor de cheltuieli (indicatorul cheltuieli la 1000 lei producție marfă a fost la finele anului de 371 lei față de 901 lei cit era planificat).

Prin volumul sumelor vărsate în contul cooperativele agricole, asociațiile își aduc o contribuție importantă la consolidarea economică a acestora. Astfel, două asociații industriale, Rîmnicu Sărat și Buzău, au acordat — de la

Tabelul nr. 1

Ponderea ramurilor industriei mici din A.E.I. neagricole în total realizări

(%)

Industria alimentară		Industria ușoară		Materiale de construcții		Prelucrarea lemnului		Prelucrări metale		Alte ramuri	
Total industrie mică	A.E.I. neagricole	Total industrie mică	A.E.I. neagricole	Total industrie mică	A.E.I. neagricole	Total industrie mică	A.E.I. neagricole	Total industrie mică	A.E.I. neagricole	Total industrie mică	A.E.I. neagricole
10,7	0,11	7,9	2,6	7,4	7,2	14,7	6,8	21,2	62,5	37,9	20,9

Tabelul nr. 2

Realizarea planului la principalii indicatori în A.E.I. neagricole în 1981

Indicatori	%
	Procent de realizare a planului
Producția globală	116,05
a) producția industrială	110,97
b) prestări servicii neindustriale	333,96
c) construcții-montaj	90,32
Cheltuieli aferente producției marfă	112,08
Cheltuieli la 1 000 lei producție marfă	96,67
Beneficii	170,14
a) producția industrială	148,32
b) prestări servicii	387,28
c) construcții-montaj	97,54

înființare și pînă în prezent — prima 1,61 milioane lei, iar a doua 1,57 milioane lei, în medie fiecărei cooperative asociate revenindu-i cîte 29 000 lei, respectiv 26 000 lei beneficii acordate pentru 1 000 lei contribuție la fondul de asociere. Deci, asociațiile economice intercooperatiste neagricole, prin volumul activității, modul de organizare, volumul fondurilor fixe, numărul de personal etc. de care dispun s-au transformat, într-o perioadă scurtă de timp, în adevărate întreprinderi industriale. Ținînd seama și de unele neajunsuri ce se manifestă în activitatea acestor asociații, se desprind ca necesare următoarele măsuri:

— includerea — în planul de aprovizionare a județelor — și a necesarului asociațiilor industriale, cel puțin la nivelul producției planificate pentru materialele re folosibile și recuperabile;

— popularizarea profilului și presta-

țiilor pe care le pot executa asociațiile în vederea cunoașterii de către unitățile agricole;

— asigurarea de către organele județene a unor posibilități ample de cooperare între asociații și institute de cercetări sau unități industriale;

— întărirea competenței organelor de specialitate din direcțiile agricole județene, pe linia controlului, coordonării, îndrumării și organizării asociațiilor;

— antrenarea asociațiilor într-o măsură mai mare în activitatea de modernizare a agriculturii prin organizarea unor activități de tip „service” cu predelecție pentru instalațiile din zootehnie;

— coordonarea planurilor fizice ale asociațiilor industriale cu cele ale S.M.A., fapt ce ar aduce avantaje ambelor părți: pentru S.M.A. — rezolvarea mai ușoară și operativă a urgențelor legate de confecționarea anumitor piese, reparația tractoarelor și a mașinilor agricole în timpul campaniilor agricole; pentru A.E.I. neindustriale mărirea volumului activităților și a rezultatelor economice.

Pe de altă parte, există reale posibilități pentru întărirea cooperării cu marea industrie. Se știe că principiul care cimentează și dă viabilitate relațiilor de cooperare este avantajul reciproc. Obținerea, în cazul celor 77 de acțiuni de cooperare studiate, de beneficii (rata rentabilității situîndu-se în intervalul 5,1—3,7%) a fost posibilă datorită următorilor factori: ponderea scăzută a cheltuielilor materiale, folosirea unor utilaje, mașini și instalații procurate prin autodotare, casate sau cu valoare foarte mică, precum și a spațiilor excedentare din cooperativele agricole; productivitate superioară activităților proprii unităților agricole (raport 2,3:1); aprovizionarea ritmică și desfacerea integrală a producției prin

unitățile industriale, care au întreaga activitate aliniată circuitului economic național prin contracte economice. Deci, alegerea cooperării, ca variantă de dezvoltare, oferă industriei mici din unitățile agricole posibilitatea de a se alinia nivelurilor și ritmurilor de dezvoltare din ramurile industriale partenere din amonte și din avalul agriculturii într-un mod superior acțiunilor realizate cu mijloacele materiale și financiare proprii. În consecință, se impune ca în fiecare județ, pornind de la nivelul consiliilor agroindustriale, să se depisteze toate posibilitățile de cooperare cu unitățile industriale din teritoriu și, pe baza unui program de cooperare, să se stabilească condițiile după care să fie alese unitățile agricole partenere (distanțe, resurse umane, materiale și financiare), scopurile urmărite, obligațiile și drepturile fiecărei părți, termene etc. După părerea noastră, ar trebui studiată și posibilitatea reorganizării compartimentului de industrie mică și prestări servicii din cadrul direcțiilor agricole județene pentru a se realiza un raport rațional între volumul activității și numărul de lucrători (o paralelă cu modul de organizare al serviciului cu profil similar de la nivelul U.J.C.C. scoate în evidență marile disproporții existente între cele două sisteme de organizare).

Evident, la întocmirea studiilor tehnico-economice ce stau la baza înființării activităților de industrie mică, toate unitățile agricole cooperatiste trebuie să țină seama de cuantificarea influenței și importanței fiecărei condiții în rezultatele economice finale.

**Gabriel POPESCU
Leonida FRĂȚILA**

Institutul de economie agrară
Gheorghe FRĂȚILA
Academia de studii economice

Contracte — tranzacții

Crește exportul de autovehicule în execuție specială (circulație pe stînga)

DEȘI RELATIV TÎNĂRĂ, industria de autovehicule din țara noastră a reușit în cei 25 de ani de existență

să se impună și pe plan internațional. În prezent, autocamioanele, autobasculantele, autospeciiale, auto-

buzele și troleibuzele fabricate la Brașov, Mirșa, Mediaș, București, ca și în alte localități sînt exportate de firma brașoveană AUTOEXPORT-IMPORT în peste 60 de țări, multe dintre acestea cu o bogată tradiție în acest sector atît de pretențios, al autovehiculelor. În ultima vreme tot mai numeroase sînt țările în care sînt exportate autocamioane construite cu volanul pe dreapta. Dacă debutul în această direcție a fost făcut cu piața engleză, unde au fost livrate încă acum cîțiva ani autocamioane cu volanul pe dreapta (în fotografie un autocamion folosit de firma „Shake-shaft” din Manchester), la începutul acestui an ei i s-au alăturat altele în care circulația rutieră se desfășoară pe stînga. Printre noile piețe în care autocamioanele DAC și ROMAN au început să fie livrate se numără Cipru, Sri Lanka, Bangladesh și Malaezia.

Iată o nouă carte de vizită care vorbește de la sine nu numai despre competitivitatea autovehiculelor „Made in Romania”, dar și despre marea flexibilitate și adaptabilitate a fabricației întreprinderilor noastre, la cele mai diverse și pretențioase solicitări venite de peste hotare.

PUNCTE DE VEDERE

Perfecționarea funcționalității structurilor organizatorice în agricultură

INSENSIFICAREA și modernizarea agriculturii românești se realizează în această etapă în condiții noi. Ca urmare, revoluția agrară se înfăptuiește pe baza unei noi strategii. La elaborarea acestei strategii, a căilor și mijloacelor de realizare, la precizarea obiectivului fundamental un rol determinant l-a avut tovarășul Nicolae Ceaușescu. Deplasarea accentului spre eficiență și calitate în întreaga economie națională face necesară o nouă orientare în dezvoltarea agriculturii. Funcționalitatea tuturor componentelor noului mecanism economico-financiar nu se poate asigura în afara eficienței economice, care este esența sa. Toate formele noi de organizare a agriculturii au menirea să asigure o mai mare mobilitate în utilizarea pîrghiilor economice, să asigure înfăptuirea conceptului de restructurare economică a economiei naționale și implicit a agriculturii. În aceste condiții, intensificarea agriculturii — orientare statornică a politicii agrare românești — capătă un conținut nou. O îmbinare mai rațională între dezvoltarea intensivă de tip industrial și dezvoltarea intensivă de tip tradițional, pe calea valorificării tuturor resurselor ieftine din mediul rural, stabilizarea forței de muncă la sate, prin dezvoltarea activităților de prelucrare a produselor agricole și neagricole în cadrul consiliilor unice agroindustriale de stat și cooperatiste, repartizarea mai bine fundamentată a industriilor mici în profil teritorial vor asigura în viitor **modele zonale diversificate** de dezvoltare agroindustrială.

Conducere în profil teritorial

ADÎNCIREA autoconducerii și autoaprovizionării a făcut necesară o nouă modalitate de utilizare a cerințelor legilor economice obiective în procesul de luare a deciziilor. Astfel, luarea în considerare a nevoilor, intereselor, stimulentei economice și a răspunderilor colective și individuale nu se mai poate realiza fără creșterea rolului organelor și organismelor de conducere în profil teritorial. Creșterea rolului și răspunderilor consiliilor unice agroindustriale, a comunelor și întreprinderilor agricole în realizarea Programului de autoconducere și autoaprovizionare teritorială a populației cu produse vegetale și animale este condiția de bază a funcționalității noului sistem de organizare și conducere a agriculturii. Conceptul actual de dezvoltare rurală integrată are suportul economic necesar declanșării funcționării sistemului organizatoric existent. Noul sistem de prețuri de producție, contractare și achiziții la produse vegetale și animale este pasul cel mai important pentru impulsivitatea activității economice în agricultură, pentru creșterea randamentelor la hectar și pe animal — principala cale de asigurare a rentabilității în agricultura noastră. Lipsa rentabilității duce la imposibilitatea respectării principiilor autoconducerii și autogestivității economice. Măsurile de reazășezare a prețurilor la producător asigură condiții pentru acoperirea cheltuielilor sociale de producție. Este necesar însă să se facă mari eforturi pentru sporirea producției, astfel nu se poate beneficia de sistemul de prime instituit pentru producția vegetală și animală vîndută statului, nu se poate asigura autoaprovizionarea locală și pot apare perturbații economice.

Numai o nouă revoluție agrară poate asigura sporirea producției și rezolvarea unor urmări negative ale adîncirii contradicțiilor dintre cerere și oferta de produse agroalimentare, dintre creșterea neconținută a solvabilității cererii întregii populații și calitatea produselor agroalimentare; dintre tendința de omosenizare pe teritoriu a modelelor de consum și chiar de apropiere de modelele de consum ale țării dezvoltate și slaba diversificare a sortimentelor de produse agroalimentare. O nouă revoluție agrară poate să impulsioneze în această etapă funcționalitatea mecanismului economico-financiar, să estompeze efectele negative ale restructurării economiei naționale. **Seoul noi revoluții agrare este sporirea producției vegetale și animale, în condiții de economisire a resurselor.** Sporirea substanțială a producției de cereale este condiția transformării zootehnicii în ramură prioritară a agriculturii românești. Reorientarea dezvoltării zootehnicii pe baza utilizării resurselor vegetale ieftine

este una din căile esențiale ale economisirii resurselor energetice și folosirii forței de muncă disponibile. Producția și consumul rațional de produse animale au devenit condiția necesară a realizării noii calități în ceea ce privește consumul alimentar al populației. Faptul că cererea întregii populații este solvabilă, iar coeficientul de elasticitate al cererii pentru produsele animale este supraunitar stau la baza noului program de perspectivă privind alimentația rațională.

Noua revoluție agrară se fundamentează atît pe revoluționarea bazei tehnico-materiale, cît și a organizării și conducerii agriculturii. Dat fiind faptul că energia a devenit și pentru țara noastră cheia funcționării normale a economiei, planul național de autoasigurare cu energie cuprinde și agricultura. De aceea, modernizarea bazei tehnico-materiale trebuie să se realizeze pe calea reducerii consumurilor energetice, prin : a) perfecționări în stadiul producerii diferitelor tipuri de tractoare, mașini agricole, produse chimice etc ; b) utilizarea rațională a bazei tehnico-materiale în stadiul producerii și prelucrării produselor agricole, atît prin folosirea integrală a capacităților de producție, cît și prin mărirea contribuției naturii la multiplicarea efectivului muncii omenești. **Revoluția în organizare impune perfecționări continue în modelele de structuri organizatorice și de conducere, atît la nivel macroeconomic, cît și în profil teritorial.** Aceste modele, prefigurare prin reorganizarea conducerii centrale a agriculturii și prin înființarea consiliilor unice agroindustriale de stat și cooperatiste, trebuie să asigure întărirea autoconducerii și răspunderilor în întreprinderile agricole și să faciliteze dezvoltarea legăturilor de cooperare și integrare în favoarea valorificării tuturor resurselor locale, evitarea transporturilor la distanțe mari etc. Autoaprovizionarea teritorială impune perfecționarea modelelor de organizare agricolă și reazășezarea relațiilor între întreprinderile agricole — consilii populare comunale — consiliu unic agroindustrial — foruri tutelare județene și de la nivel național. Totodată, atragerea la muncă agricolă efectivă a tuturor locuitorilor din mediul rural face necesară o gîndire nouă cu privire la funcționarea sistemului de legături dintre industrie și agricultură, a dezvoltării infrastructurilor rurale, a apropierii și lichidării deosebirilor esențiale dintre oraș și sat.

Aplicarea noului sistem de prețuri de producție și contractare rămîne o problemă perfectibilă în viitor. O mai mare elasticitate în practicarea acestui sistem și chiar noi reazășezări a unor prețuri nu este de neglijat. Este posibil, ca în condițiile nerealizării producțiilor planificate, unitățile agricole mai slab dezvoltate din punct de vedere tehnico-material sau care dispun de suprafețe de teren de slabă fertilitate să întîmpine dificultăți economice. În același timp, întreprinderile agricole și mai ales întreprinderile agricole de stat situate pe terenuri fertile și bine dotate din punct de vedere tehnic, pot să realizeze performanțe economice mari, fără eforturi proprii suplimentare, numai ca urmare a reazășezării prețurilor. Evident, dacă se asigură condiții tehnico-materiale egale și dacă planurile de producție sînt riguros fundamentate economic se reduce decalajele și sursele de inequități economice.

Perfecționarea structurilor organizatorice

DINTRE direcțiile și modalitățile menite să contribuie la perfecționarea structurilor economice și organizatorice și să asigure valorificarea superioară a resurselor materiale și umane din agricultură menționăm următoarele : perfecționarea structurilor de producție și economice ; perfecționarea structurilor organizatorice și de conducere ; valorificarea superioară și competitivă a resurselor materiale și umane ; reconsiderarea orientărilor privind gestionarea forței de muncă și a utilizării specialiștilor ; cointeresarea materială ; perfecționarea relațiilor interumane și creșterea responsabilității individuale etc.

Perfecționarea structurilor de producție și economice se realizează pe căi și cu mijloace multiple. Ele trebuie să asigure integrarea armonioasă a agriculturii în mediul economic și social creat de industrializarea socialistă și de transformările

profunde în condițiile de viață ale oamenilor muncii. Pentru aceasta este necesară creșterea gradului de adaptabilitate a structurii ramurilor economiei naționale la cerințele pieței interne și internaționale, dezvoltarea unor cerințe pe piața internă, în consens cu dezvoltarea economiei moderne. Este imperios necesară sfărâmarea barierei artificiale, forțate, nefundamentate pe criterii economice care stau în fața dezvoltării cu prioritate a celor ramuri ale economiei naționale care produc produse ce valorifică resursele existente în țară, care solicită o mare concentrare de inteligență și continuitate tradițională. Spre aceste ramuri trebuie să orientăm constant investițiile și să le dezvoltăm intensiv. Sunt nenumerate astfel de ramuri în industrie. Creșterea rolului agriculturii în ansamblul ramurilor economiei naționale a devenit, însă, nu numai o necesitate stringentă, ci și o **condiție** a dezvoltării de ansamblu a economiei românești. Pentru aceasta sunt necesare noi abordări, ca :

— reorientări în privința volumului de investiții alocate agriculturii, paralel cu măsuri economice și sociale pentru crearea condițiilor și posibilităților reale de realizare a obiectivelor de investiții ;

— perfecționarea structurii de ramură a agriculturii prin dezvoltarea intensivă a ramurilor producătoare de cereale și a zootehniei, precum și stimularea prin preț a produselor vegetale și animale deficitare.

Așezarea pe baze economice a agriculturii și a structurii ei de ramură este premisa creșterii eficienței. Înlăturarea sporadică a efectelor derivate, lupta împotriva unor mentalități alimentate de neaplicarea cerințelor legilor economice (în special a legii valorii, a legii repartiției după muncă etc) nu rezolvă problema de fond. Abordarea fundamentală, corelată a problemelor agriculturii este un imperativ al acestei etape și un specific al dezvoltării acestei ramuri.

Perfecționarea structurilor organizatorice și de conducere se realizează prin traducerea în fapt a măsurilor de funcționare a cadrului creat prin noul concept de conducere și organizare a agriculturii. Acesta asigură eliminarea unor vechi deficiențe, ca: lipsa unor măsuri ferme de așezare pe baze economice a activității agricole, menținerea unui aparat neproductiv numeros pe toate treptele de conducere ierarhică a agriculturii, practicarea unui sistem de luare a deciziilor tehnico-organizatorice aproape în exclusivitate de sus în jos, lipsa sancțiunilor de ordin economic împotriva celor care nu produc sau aduc prejudicii întreprinderii etc. Toate acestea au influențe negative asupra funcționalității structurilor organizatorice.

Se impune o permanentă adaptare a structurilor organizatorice la condițiile concrete din fiecare unitate agricolă, a experimentării prealabile a perfecționărilor aduse. Diferențierile natural-economice zonale sunt mari în agricultură și aplicarea unor modele stase face ca „nota reorganizărilor” să fie extrem de costisitoare. Agricultură, mai mult decât orice ramură a economiei naționale, trebuie să țină seama de **condițiile locale de dezvoltare**, deoarece nu există situații identice de producție la toate întreprinderile. Această particularitate derivă din aceea arhicunoscută, de care nu se ține întotdeauna în măsură suficientă seama — pământul este principalul mijloc de producție în agricultură. Evident, toate acestea nu înseamnă că agricultura nu trebuie orientată și condusă pe baza aceluiași legi și principii ale economiei socialiste unitare. Dar, dezvoltarea unitară în agricultură trebuie înțeleasă într-o mare diversitate, alături în profil teritorial, cât și în interiorul fiecărei întreprinderi agricole.

Autoconducerea muncitorească și mecanismul economico-financiar

FUNCTIONAREA reală și diferențiată a sistemului autoconducerii muncitorești, pe baza principiilor economice, a măsurilor de creștere a gradului general de civilizație materială și spirituală, a creșterii gradului general de instrucție și calificare profesională impun promovarea în funcții de conducere a diferitelor persoane pe baza unor criterii bine definite, ca : **rezultatele în muncă de lungă durată și recunoscut de colectiv ; capacitatea de a coopera cu oamenii ; nivelul politico-ideologic ce trebuie să se manifeste în întreaga activitate și mai ales în politica față de dezvoltarea unității respective și față de promovarea competenței etc.**

Creșterea răspunderilor și întărirea autorității conducătorilor locali se poate realiza pe căi multiple, ca : trecerea organizării campaniilor agricole în răspunderea conducerii întreprinderilor, fără tutelarea mărunță și rapoarte birocratice ; reducerea simptomele a numărului de ședințe organizate de către forurile tutelare și rezolvarea operativă a problemelor prin lărgirea autogestiei economico-financiare pe toate treptele organizatorice :

— reducerea simțitoare a aparatului de conducere centrală, a aparatului neproductiv local etc.

Valorificarea superioară și competitivă a resurselor materiale și umane locale este un criteriu de bază al noului concept de dezvoltare a satului românesc. Se impune accentuarea în mai mare măsură a dezvoltării cu prioritate a activităților care utilizează rațional resurse ce au rară calitate de a se autoproduce și regenera, de a sintetiza și folosi energia solară cu randamente energetice ridicate, de a prelucra și transforma produse secundare de valoare inferioară în produse de valoare alimentară ridicată (zootehnia), de a prelucra materii prime locale greu transportabile și a folosi forța de muncă locală (industrii mici, servicii etc). Aceasta este, în același timp, și una din căile care asigură diversificarea produselor agroalimentare — parametru calitativ al nivelului de trai.

Reconsiderarea orientărilor privind gestionarea forței de muncă și a utilizării specialiștilor a constituit o preocupare importantă a partidului și statului nostru în ultimii ani. Această preocupare vizează :

— recrutarea forței de muncă după criteriul calităților profesionale și a eficienței muncii ;

— stimularea orientării forței de muncă spre ramurile deficitare. Migrația oraș-sat este în această etapă firescă și justificată. Ea trebuie să se realizeze nu prin măsuri administrative, ci printr-o dirijare bazată pe principii economice și criterii sociale. Așa, de pildă, dezvoltarea industriilor mici în zonele rurale, dezvoltarea infrastructurilor rurale (servicii etc), o politică economică de stimulare a dezvoltării producției agricole în gospodăriile populației pot să stabilizeze și să sporească interesul populației ce nu poate fi absorbită de marile orașe și centre industriale ;

— sporirea interesului oamenilor muncii pentru creșterea gradului de calificare profesională, prin diferențierea mai sensibilă a retribuțiilor în funcție de calitatea produselor realizate, de competitivitatea acestora pe piața internă și externă ;

— aprecierea fiecărui specialist în funcție de rezultatele muncii colectivelor pe care îl conduce, în condițiile în care drepturile sale de decizie sunt strict precizate și respectate ;

— utilizarea specialiștilor (mai ales a inginerilor și tehnicienilor) în producție și nu în munci economice administrative ;

— stabilirea drepturilor, corespunzătoare cerințelor economiei moderne, a economiștilor în conducerea întreprinderilor, precum și a răspunderilor lor în corelație cu limitele impuse de răspunderile ce le revin pe baza legislației în vigoare și necesitatea așezării activității pe baze economice.

Cointereresarea materială, — forță motrice și rezultat al funcționalității mecanismului economico-financiar stă în atenția conducerii partidului nostru și a cunoscut permanente măsuri de îmbunătățire a sistemelor și formelor de aplicare. Aceste măsuri, perfectibile în viitor, vizează :

— respectarea generală a principiului legării directe a retribuției fiecărui lucrător de rezultatele muncii ;

— lichidarea restricțiilor economice care stau în calea spiritului producției agricole ;

— o mai mare diferențiere zonală și locală a sistemelor de retribuire a muncii în agricultura cooperatistă ;

— extinderea autogestiei economico-financiare în ferme, sectoare, secții etc.

Numai lichidarea decalajelor tehnice și organizatorice nu rezolvă problema creșterii producției și eficienței economice în agricultură dacă nu se estompează și decalajele în retribuțiile lucrătorilor (agricultură-industrie ; agricultură cooperatistă-agricultură de stat etc). Recenta lege privind retribuțiile muncii în unitățile cooperatiste are menirea să rezolve o serie de probleme de care depinde stimularea participării tuturor locuitorilor satelor și în primul rând a membrilor cooperatori la activitatea agricolă. Aplicarea diferențiată, în funcție de condițiile concrete, a unor forme și măsuri de îmbunătățire a retribuției muncii se impune și în continuare. Pe măsura îmbunătățirii parității veniturilor în agricultură, se asigură și apropierea formelor de retribuție din agricultura cooperatistă de cea din unitățile de stat. Sunt necesare, totodată, perfecționări în formele și cantumul retribuției în natură a cooperatorilor. Este una din pirghiile importante ale stabilizării forței de muncă în zonele agricole deficitare.

Perfecționarea relațiilor interumane și creșterea responsabilității individuale devine o cale importantă de stimulare morală și materială a oamenilor muncii. În acest scop, este necesar un mai mare accent spre : promovarea și respectarea reală a principiilor eticii și echității în toate domeniile de activitate ; optimizarea raportului libertate individuală-răspundere individuală ; creșterea eficienței controlului efectuat de către organele colective de control, prin măsuri concrete și respectate ; deplasarea muncii de educație spre întărirea autocontrolului individual și în cadrul fiecărui colectiv de muncă

dr. Letiția ZAHIU

PUNCTE DE VEDERE

Fundamentarea indicatorilor economici și reflectarea corectă a eforturilor proprii

IMPORTANȚA tot mai mare a cercetării științifice și ingineriei tehnologice poate fi evidențiată nu numai prin efectele pronunțate asupra creșterii producției marfă, diminuării costurilor, reducerii importurilor etc., dar și printr-o serie de indicatori de potențial material și uman care caracterizează dimensiunile acestei activități. Deoarece cercetarea științifică și ingineria tehnologică sînt concentrate în cea mai mare parte în institute și centre specializate, punctele de vedere expuse se referă doar la activitatea acestor unități din ramura construcțiilor de mașini.

Planul de cercetare reprezintă principalul instrument de stimulare a institutelor de cercetare științifică și inginerie tehnologică în sensul scurtării ciclului de cercetare-aplicare în producție a rezultatelor și maximizării efectelor economice. Pentru a putea să atingă aceste scopuri esențiale se impune utilizarea unui sistem de indicatori economico-financiar care să îndeplinească mai multe condiții, de la reflectarea corectă a volumului și a calității eforturilor colectivelor de cercetători, pînă la fundamentarea mai realistă a unor corelații obiective între acestea.

Între indicatorii principali utilizați în planificarea activității institutelor putem enumera: volumul valoric al activității totale, numărul mediu de personal (și structura acestuia), nivelul productivității muncii, volumul investițiilor, producția globală (marfă) a microproducției etc. Pornind de la importanța acestor indicatori în activitatea de cercetare-proiectare, precum și de la necesitatea asigurării unei rentabilități ridicate, ne propunem în continuare să prezentăm cîteva corelații mai importante existente în acest domeniu, precum și unele propuneri de îmbunătățire a acestora.

Extinderea utilizării indicatorilor calitativi

CEL MAI CUPRINZĂTOR INDICATOR este volumul activității totale. Acest indicator cantitativ, similar cu producția globală, provine din însumarea valorii activității de cercetare științifică, inginerie tehnologică, proiectare de obiective de investiții și microproducție. Planificarea volumului valoric al activității totale trebuie să țină

seama, după părerea noastră, atât de particularitățile procesului de muncă desfășurată în institute, cît și de structura acestui indicator. Pentru a se putea face o fundamentare realistă a acestuia se ține seama de structura activității procedîndu-se astfel:

— se calculează volumul valoric al activității de inginerie tehnologică pe baza numărului de personal planificat în acest domeniu, a numărului de ore posibil de efectuat de un lucrător într-un an și a tarifului mediu orar aprobat pentru această activitate. Rezultatul practic că volumul activității de inginerie tehnologică este format în esență din valoarea nou creată, cheltuielile de muncă trecută fiind nesemnificative;

— se determină volumul valoric al activității de cercetare științifică utilizîndu-se alt mod de fundamentare, și anume pe baza realizărilor anului precedent, a numărului de personal și a unei creșteri a productivității muncii într-o rată egală sau mai mică față de creșterea acestui indicator în producția industrială;

— stabilirea volumului microproducției se face pe baza realizărilor anului precedent, a numărului și structurii muncitorilor, a capacităților noi care vor intra în funcțiune și a altor factori.

Cu toate încercările de fundamentare cît mai corectă a acestui indicator, totuși, datorită includerii cheltuielilor materiale de producție, a căror evoluție este greu previzibilă atât în cazul activității de cercetare științifică, cît mai ales în cazul microproducției, fundamentarea se poate dovedi a fi eronată. În această situație, pentru îndeplinirea planului valoric al activității, se recurge frecvent la supradimensionarea cheltuielilor unor teme și produse realizate în microproducție, ceea ce a dus la obținerea unor beneficii foarte mari.

Este necesar, după părerea noastră, ca în activitatea de planificare a cercetării științifice și ingineriei tehnologice să se renunțe la folosirea ca indicatori de bază a celor cantitativi și să se introducă indicatorul valoarea nou creată (producția netă). Menționăm că în microproducție (care are o pondere de circa 30% în volumul total al activității institutelor din construcțiile de mașini) se utilizează categoria de producție netă, dar nu este indicatorul de bază (acesta fiind producția marfă egală cu producția globală). Trecerea la producția netă ar contribui la o mai

bună fundamentare a planului și la posibilitatea unor comparații corecte între eforturile diferitelor colective de cercetători și ingineri proiectanți. Această necesitate se simte cu pregnanță îndeosebi pentru producția industrială (microproducția) institutelor, deoarece:

● fundamentarea planului acestui indicator s-ar baza în principal pe potențialul uman existent în microproducție;

● îndeplinirea acestui indicator ar condiționa și mărimea fondului de retribuție cuvenit lucrătorilor cuprinși în microproducția institutului și implicit o mai bună cointereseare materială a acestei categorii de lucrători retribuiți în acord global.

Dimensionarea corectă a beneficiului

UN ALT INDICATOR care a ridicat probleme în ceea ce privește modul de fundamentare este **beneficiul total**. Ceea ce este specific activității de cercetare este practicarea unor rate ale beneficiului mai mici decît în producția industrială. Astfel, pentru activitatea de cercetare științifică și microproducție se aplică o rată a rentabilității de 10%, iar pentru ingineria tehnologică de 6%. Deci, în funcție de ponderea diferitelor activități, rata medie a beneficiului pe unitate este de pînă la 10%. De aceea, este necesar ca beneficiile să se planifice numai pe baza respectării acestei rate legale a rentabilității și indiferent de volumul realizat. Dacă planificarea beneficiilor s-ar face în funcție de realizările anului precedent, atunci s-ar ajunge la o escaladare a ratei rentabilității, nivelul acesteia atîngînd cote de cîteva ori mai mari decît cele stabilite legal. În acest fel s-ar scumpi nejustificat lucrările contractate de întreprinderi, diminuîndu-se corespunzător fondul de tehnică nouă al acestora.

Posibilitatea obținerii unor beneficii substanțial mai mari față de cele planificate există și în momentul de față, dar aceasta impune stabilirea unor reglementări clare referitoare la valoarea de decontare a temelor de cercetare științifică și inginerie tehnologică. Ne referim la faptul că decontarea nu se face la valoarea efectivă, actualizată a temei, ci la valoarea înscrisă în

contract. Aceasta din urmă a fost calculată fie pe baza unor devize, fie pe baza normelor de muncă pe unități fizice existente în momentul semnării contractului. Dar, datorită existenței unor tendințe de „umflare“ a cheltuielilor și a decontărilor pe baza acestor cheltuieli supraestimate, se pot obține beneficii suplimentare nedatorate eforturilor proprii. De aceea, subliniem **necesitatea instituirii unei reglementări prin care să se prevadă obligativitatea decontării valorii contractelor pe baza cheltuielilor efectuate și a unui beneficiu corespunzător ratei legale a rentabilității.** În urma aplicării unui astfel de tip de decontare, efectul direct ar consta în diminuarea sumelor plătite de întreprinderi din fondul lor de tehnică nouă și implicit posibilitatea contractării unui număr mai mare de teme, iar pentru unitatea de cercetare și inginerie tehnologică — activizarea rolului beneficiului în reducerea cheltuielilor, în contractarea unor lucrări suplimentare, finalizarea temelor înainte de termenul înscris în contract, îmbunătățirea normelor de muncă etc.

Evaluarea consumului de muncă

O PROBLEMĂ importantă care trebuie să fie soluționată anual se referă la **fundamentarea evoluției numărului de personal muncitor din unitățile de cercetare și inginerie tehnologică și a structurii acestuia.** Această fundamentare trebuie să se bazeze pe evaluarea volumului de muncă vie aferentă rezolvării în bune condiții a sarcinilor de cercetare și proiectare care rezultă din obiectivele prioritare ale ramurilor deservite de institute. În prezent, numărul mediu de personal este indicatorul primar pe baza căruia se stabilește volumul activității totale, producția marfă vândută și încasată, volumul beneficiilor etc. Or, fundamentarea evoluției indicatorilor economici pentru următorii 5—10 ani trebuie să se facă, după părerea noastră, pornindu-se de la determinarea volumului total de activitate, care este indicatorul primar, pe baza căruia se poate determina necesarul de personal muncitor.

Estimarea volumului activității acestor unități se poate face prin mai multe metode, dintre care subliniem doar două, mai ușor de utilizat:

— înmulțirea numărului mediu de ore aferente deservirii producției curente și pentru cercetarea și proiectarea produselor noi cu valoarea medie a unei ore de cercetare științifică și inginerie tehnologică (influențată în principal de creșterea retribuției medii);

— determinarea volumului activității totale pe baza ponderii acesteia în valoarea producției marfă a ramurii deservite.

În acest caz, este necesară stabilirea pentru anii următori a nivelului necesar (și comparabil cu cel din țările dezvoltate) al ponderii cheltuielilor de cercetare în valoarea producției marfă a ramurii deservite. Volumul valoric al acestor activități calculat astfel trebuie să fie corectat cu câteva elemente de care trebuie neapărat să se țină cont și anume: volumul necesar al micro-producției de cercetare și inginerie tehnologică; cuprinderea în cadrul concepției unui produs a unor domenii noi.

Numărul mediu de personal muncitor — ca indicator derivat — se poate estima prin împărțirea volumului activității totale exprimat în ore medii la fondul anual de timp în ore al unui lucrător. Stabilirea primatului unui indicator și determinarea celorlalți, în strânsă corelație cu acesta, este o problemă extrem de importantă pentru fundamentarea pe o bază științifică a indicatorilor economici ai prognozelor dezvoltării în domeniul cercetării și ingineriei tehnologice.

Aportul unităților de cercetare la rezolvarea prioritară a problemelor majore ale ramurii deservite poate fi cuantificat și prin alți câțiva indicatori care conțin, pe de o parte, cheltuielile aferente acestor activități și de aplicare în producție a rezultatelor, iar pe de altă parte principalele efecte economice. De aceea, considerăm necesar ca planurile de cercetare științifică să prevadă și cheltuielile de aplicare a rezultatelor temelor de cercetare. De asemenea, există încă deficiențe în enunțarea și cuantificarea efectelor economice. Se mai folosesc încă noțiuni ca „efecte totale”, „acumulări suplimentare”, iar cuantificarea unor efecte se face de multe ori numai în formă relativă (de exemplu, se reduce consumul de metal cu 5%). Proiectul planului de cercetare științifică trebuie să fie aprobat atât pe baza unor criterii tehnice, cât mai ales pe baza criteriului eficienței economice. De aceea, este necesară o mai mare atenție pentru cuantificarea cât mai realistă a unor efecte care au o denumire și un mod de determinare arătate în detaliu în „Metodologia unitară de determinare și calcul a eficienței economice a cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și introducerea progresului tehnic”, care reprezintă baza teoretică și practică pentru toate unitățile din rețeaua de cercetare și proiectare.

Toate efectele economice cuantificabile pot fi transformate într-un indicator sintetic care reprezintă **aportul**

efectiv al cercetării la sporul de venit net al societății. Acest indicator rezultă din însumarea a trei efecte.

— sporul de venit net provenit din creșterea producției marfă în ramurile deservite de institute;

— reducerea costurilor de producție în expresie valorică;

— sporul de venit net realizat prin asimilarea în țară a utilajelor, instalațiilor, mașinilor, materialelor etc. importate (ca diferență între prețul de import transformat în lei și prețul de producție intern).

Din compararea sporului total de venit net cu cheltuielile totale de cercetare și aplicare se poate deduce eficiența economică sintetică a temei respective.

Introducerea normativelor de eficiență economică

EXISTENȚA unor normative orientative conținând niveluri minime de eficiență economică pe care trebuie să le îndeplinească o temă pentru a putea fi înscrisă în planul de cercetare reprezintă o condiție hotărâtoare în activitatea fiecărui institut. În același timp aceste normative sînt cerute și de **necesitatea ordonării propunerilor de teme de cercetare finanțate dintr-un fond de tehnică nouă centralizat și limitat ca volum;** cu alte cuvinte, aceste normative trebuie să fie diferențiate în funcție de tipul temei de cercetare și de efectul economic principal obținut. De exemplu, pentru o tehnologie nouă care are ca scop principal reducerea consumului de energie, normativul poate fi stabilit sub forma a „**minim 0,50 lei economie anuală de energie la 1 leu cheltuială totală**” (de cercetare și aplicare în producție). De asemenea, este necesară stabilirea unei durate limită a desfășurării temelor de cercetare, astfel încît să se evite situațiile în care o cercetare durează 5—6 ani. Reducerea termenului în multe cazuri poate fi realizată prin concentrarea unui număr mai mare de cercetători la rezolvarea ei.

Pentru implementarea unora din propunerile de mai sus este necesară și perfecționarea structurii compartimentelor economice din institute prin crearea unor colective restrinse care să se ocupe cu probleme specifice ca: determinarea eficienței economice potențiale și efective, valorificarea contractelor de cercetare științifică, fundamentarea corelată a principalilor indicatori economico-financiari ai institutului.

Sorin V. STAN
cercetător, Institutul central
pentru construcții de mașini

*Replica modernă
a unei strălucite tradiții*

INDUSTRIA AERONAUTICĂ ROMÂNEASCĂ

INSCRIEREA țării noastre prin realizările tehnice din ultimele decenii printre principalii producători mondiali de aparate de zbor constituie o dezvoltare industrială firească, de valorificare a priorităților tehnice pe care le-a deținut școala românească de aeronautică, încă de la primul zbor mecanic din lume.

De la lansarea aparatului Traian Vuia Nr. 1 în 1906, și pînă la recenta lansare a avionului cu reacție de transport Rombac 1-11 industria aeronautică românească a realizat peste 80 de tipuri de avioane din care 70 de concepție proprie, la care se adaugă circa 30 de tipuri de planoare și motoplanoare de concepție originală. Sînt cifre care vorbesc elocvent despre valoarea contribuției românești la progresul aeronauticii mondiale. Nimic mai firesc ca țara care l-a dat pe Henri Coandă, constructorul primului avion cu reacție din lume (1910) sau pe constructorul primelor elicoptere din lume, George de Bothezat, să construiască avioane cu reacție, și elicoptere. În prezent industria noastră aeronautică produce 20 de tipuri de aeronave de mare complexitate și diversitate dintre care menționăm: avioane de transport, avioane de performanță, elicoptere ușoare și medii, avioane utilitare și de antrenament — pentru aerocluburi, planoare și motoplanoare, motoare de avion și aparatură de bord.

Producția de aeronave, care s-a dezvoltat puternic în ultimii 10 ani, corespunzător cerințelor de creștere a flotei aeriene de transport și utilitare proprii, ca și pentru export, este concentrată în cadrul Centrului național de industrie aeronautică română. Centrul coordonează șapte uzine de aviație, institutul de cercetare-proiectare de profil, centrul de încercări de zbor și întreprinderea de comerț exterior specializată „Centrul național aeronautic“.

Marca românească I.A.R. de un vechi și binecunoscut prestigiu își are originea în denumirea primei Uzine de industrie aeronautică română — I.A.R. Brașov, creată în 1924, și care și-a început producția în 1927 cu primele tipuri de avioane civile și militare românești (I.A.R.) care s-au bucurat de o înaltă apreciere pe plan mondial, unele din tipurile de avioane fiind cu performanțe cu totul deosebite la acea vreme. După război uzina și-a reluat activitatea participînd activ la programul de reconstrucție și dezvoltare a industriei aeronautice românești, coordonînd o serie de proiecte de aeronave realizate în concepție proprie sau sub licență, cum sînt:

— Planoarele și motoplanoarele metalice din seria I.S. (după numele remarcabilului inginer Iosif Silimon — unul din cei mai apreciați constructori de planoare și motoplanoare pe plan

mondial —, ce și-a închinat întreaga sa viață realizării de aeronave cu performanțe tot mai ridicate în uzinele I.A.R.).

— Avioane de școală și de antrenament I.A.R.-823, proiect Increst-București, construit în serie la Brașov.

— Avioane agricole I.A.R.-827, proiect Increst-București.

— Elicoptere ușoare I.A.R.-316 B (Alouette-3), și elicoptere medii I.A.R.-330 (Puma) construite după licența firmei franceze „Aerospatiale“.

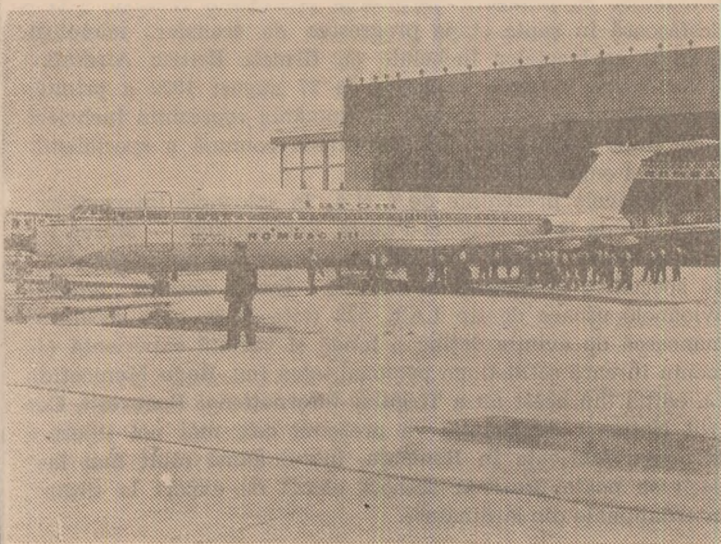
O altă unitate de prestigiu a industriei aeronautice românești care continuă tradițiile uzinelor S.E.T. și I.C.A.R.-București este întreprinderea de avioane București. În secțiile sale se realizează cele mai complexe produse ale industriei noastre de aviație, respectiv avionul de transport pasageri „Islander“ BN-2, realizat în cadrul cooperării cu firma „Britten Norman“

Elicopterul mediu I.A.R.-330 (PUMA)

Marea Britanie și continuată cu „Pilatus-Britten Norman“ Elveția, ca și avionul cu reacție de transport „Rombac 1-11“ fabricat sub licența firmei „British Aerospace“ Marea Britanie. Motoarele turboreactoare Spey-512-14 DW, licență „Rolls-Royce“ Anglia pentru echiparea avioanelor Rombac 1-11, se produc tot în București de către întreprinderea „Turbomecanica“ (I.T.M.). În profilul I.T.M. mai intră motoarele turboreactoare Viper 632-41, (licență Rolls-Royce) ce echează avioanele militare româno-iugoslave I.A.R.-93/ORAO (Vulturul), ca și motoarele Turmo IV-C, licența firmei Turbomeca-Franța, pentru elicopterele „Puma“, construite la Brașov.

Întreprinderea de avioane-Bacău este specializată în producerea de echipamente hidraulice, pneumatice, de condiționare a aerului, echipament pentru carburanți, trenuri de aterizaj licență Messier-Franța. Începînd din 1979 întreprinderea de avioane Bacău produce avionul de antrenament YAK-52 în cooperare cu U.R.S.S. Un alt centru puternic al industriei de aviație, dezvoltat în ultimii ani este Craiova. Întreprinderea de avioane Craiova desfășoară proiectul de cooperare româno-iugoslavă, în construcția reactorului I.A.R.-93/ORAO, conceput de specialiștii Institutului național pentru creație științifică și tehnică — INCREST-București împreună cu institutul de profil din R.S.F. Iugoslavia. Tot la Craiova funcționează și Centrul de încercări al industriei aeronautice române care testează noile modele de avioane proiectate și construite în România.

Avionul cu reacție de transport ROMBAC 1-11

ncepând din anul 1979 Institutul de mecanica fluidelor și construcții aerospațiale a cărui activitate este legată de figura proeminentă a academicianului Elle Carafoli, savant de renume mondială, proiectantul primelor tipuri de avioane I.A.R. a devenit parte componentă a INCREST. Beneficiind de instalații de testare dintre cele mai moderne din lume, tunel de vânt trisonic de 1,2m echipamente de încercări pentru andurarență, utilizând procedee moderne de proiectare cu ajutorul calculului electronic de mare capacitate, reprezintă o forță de creație tehnică capabilă să asigure un proces inovațional continuu în construcțiile aerospațiale ale țării noastre.

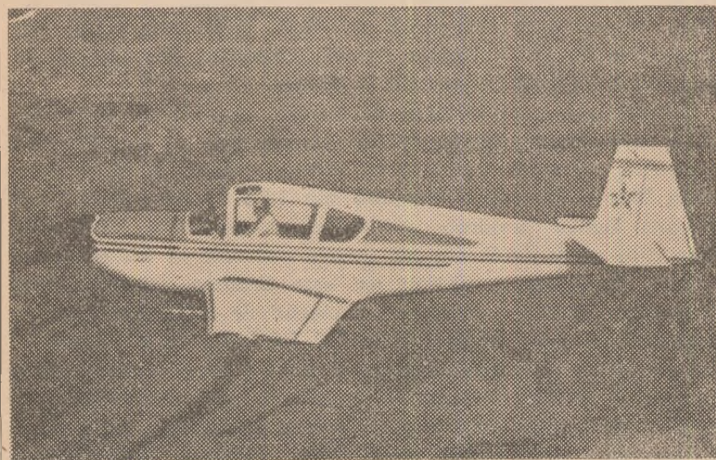
Trebuie subliniat faptul că în buna desfășurare a activității de cooperare internațională un rol important a jucat compartimentul de export al Centrului Național al industriei aeronautice române din cadrul I.C.E. Tehnoimportexport, devenit apoi întreprinderea de comerț exterior specializată sub denumirea de „Centrul național aeronautic”. Dintre condițiile care au asigurat succesul complexelor probleme legate de transferul unor tehnologii de vîrf și ne referim în mod special la momentul tehnic deosebit reprezentat de lansarea reactorului Rombac 1-11 trebuie menționate:

1. tradiția prestigioasă a școlii românești de aeronautică;
2. existența unor cadre de cercetători și proiectanți de talie internațională, concomitent cu pregătirea sistematică, atentă a cadrelor de muncitori și tehnicieni de înaltă calificare;
3. echiparea modernă a unităților de cercetare și de producție, la nivelul celor mai înalte exigențe ale tehnicii aerospațiale;
4. capacitatea industriilor conexe, subfurnizoare de a asigura materiale și subansamble de calitate cerută de industria de aviație;
5. voința constructorilor de avioane de azi de a continua și depăși realizările de prestigiu ale înaintașilor.

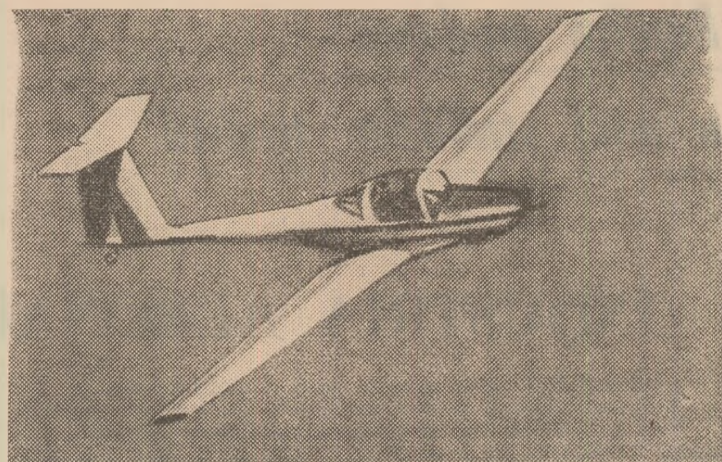
În ceea ce privește activitatea de export-import a Centrului național aeronautic, remarcăm gama largă a ofertei de export care cuprinde la ora actuală:

- Planoare metalice de școală și de performanță cu 1—2 locuri;
- Motoplanoare metalice cu 2 locuri (foto 4);
- Avioane ușoare de antrenament I.A.R.-823 (foto 3);
- Avioane agricole I.A.R.-827
- Avioane ușoare de transport (licență Pilatus-Britten Norman-Elveția);
- Elicoptere ușoare și medii (licență Aerospațiale-Franța) (foto 2);
- Reactor de transport călători sau mărfuri Rombac 1-11 (mediu curier) — licență British Aerospace P.C.L.-Anglia (foto 1).

Despre calitatea acestor produse, deși relativ noi, vorbesc elocvent referințele partenerilor externi. Astfel în aprilie 1979 piloții americani Tom Knauff și Robert Tawse IV din Pennsyl-

Avionul de antrenament I.A.R.-823

Motoplanorul IS-28 M2

vania au realizat un record mondial de deplasare cu planorul — de fabricație românească IS (Iosif Silimon)-28 B2 — parcurend distanța de 829 km. Un alt record mondial de distanță este realizat în mai — iulie 1980 de 3 piloți australieni care navigând la bordul a 3 motoplanoare I.S.-28 M2 s-au deplasat de pe pista întreprinderii producătoare din Brașov pînă la Tocumwal în Australia parcurend 22.000 km în 154 ore de zbor. Decolînd la Brașov cu destinația Manila (Filipine) la bordul unui motoplanor de același tip I.S.-28 M2 pilotul spaniol Arturo Rodriguez declara: „Doresc să-l pilotez pentru a-i dovedi calitățile excepționale, fiind la ora actuală, în lume, cel mai solid și mai sigur motoplanor din clasa sa”.

Pentru calitatea produselor sale întreprinderea pentru construcții de aeronave — Brașov este de altfel atestată de institutele Veritas (Franța) și C.A.A. (Anglia), ca și în S.U.A., R.F.G., Canada, Australia, Suedia, Elveția. Recent întreprinderea a fost distinsă de federația aeronautică internațională cu diploma de onoare „Paul Tissandier”. Printre beneficiarii actuali ai întreprinderii sînt firme din S.U.A., Canada, Australia, Argentina, Japonia, Franța, Anglia, R.F.G., Suedia, Danemarca, Filipine, Israel, etc.

De o bună apreciere pe piața externă se bucură și elicopterele I.A.R. ușoare și medii, de la începerea fabricației și pînă în prezent înregistrîndu-se vânzări de zeci de aparate. Un succes comercial l-a constituit și avionul de transport „Islander” BN-2 din care s-au exportat pînă în prezent peste 350 de aparate.

Continuarea modernizării și dezvoltării cu noi capacități de producție a platformei industriale de aviație Băneasa va permite integrarea totală a fabricației reactorului Rombac 1-11. Realizat în cadrul programului de dezvoltare a fabricației avioanelor de pasageri, asimilarea aparatului Rombac 1-11 se desfășoară în șapte etape progresive de transfer tehnologic potrivit contractelor încheiate cu firmele British Aircraft și Rolls Royce în 1979. Lansarea la 27 august 1982 a primului aparat Rombac 1-11 fabricat în România reprezintă încheierea unei etape importante din activitatea comună a specialiștilor români și englezi din ultimii 2 ani.

Aeronavele prezentate de C.N.A. la saloanele internaționale de aviație de la Le Bourget-Franța, Farnborough — Marea Britanie și Hanovra-R.F.G. în ultimii ani au fost apreciate elogios de specialiști și oameni de afaceri. Între acestea amintim avioanele ușoare de tip I.A.R.-823 (foto 3) în care școala românească de aviație deține o lungă și variată experiență (de meniu în care se distinge personalitatea ing. Radu Manicată). La ediția din acest an a Tîrgului Internațional București, Centrul Național Aeronautic va prezenta cele mai noi tipuri de aeronave fabricate în România, într-o gamă mult mai largă decît se poate prezenta această ofertă de export la tîrgurile internaționale din străinătate.

dr. Ioan GEORGESC

Resursele umane în procesul dezvoltării

ÎN ELABORAREA strategiilor de dezvoltare economico-socială, previziunile asupra evoluției populației ocupă un loc important. Voșumul resurselor de muncă, calitatea acestora, structura lor socio-profesională sînt elemente luate în considerare la înființarea de noi obiective economice într-o anumită zonă, la profilul lor de producție, la cuantumul și structura unor investiții de natură socială. De regulă, în prognoza populației sînt utilizate metodele normative, ceea ce presupune că, aprioric, este stabilit un anumit nivel de creștere a resurselor de muncă în strînsă interdependență cu alți indicatori macro-economiți și, corelat, sînt determinate măsurile care pot conduce la atingerea parametrilor respectivi.

Dacă aceasta este în mare logică de elaborare a progra-

melor de dezvoltare la nivel macro-economic, unele fenomene recente care au loc la nivelul populației din zona Iași ne permit să desprindem două concluzii mai importante. Astfel, evoluția demografică din zona amintită a înregistrat o serie de variații semnificative față de prognozele elaborate, ceea ce sugerează necesitatea ca în calculele predictive asupra evoluției populației să fie utilizate și alte metode de prognoză decît cele normative. În același timp, pentru a se asigura o bază informațională cît mai largă și judicioasă, credem că în prognoza populației se cer integrate, într-o măsură tot mai mare, analize asupra unor fenomene socio-culturale cum ar fi, de pildă, diversele forme ale mobilității sociale și profesionale.

Caracteristici ale evoluției populației județului Iași

JUDEȚUL IAȘI a cunoscut în anii socialismului o amplă dezvoltare economică reflectată în creșterea capacității industriale de circa 90 de ori și creșterea, în ramurile neagricole, a unui număr de circa 170 de mii noi locuri de muncă. Avînd în vedere dimensiunile populației este de reținut faptul că într-o perioadă scurtă din punct de vedere istoric, s-au creat locuri de muncă noi pentru jumătate din populația activă a zonei. Aceasta a stimulat o puternică mobilitate socială, profesională și rezidențială. Creșterea gradului de dotare tehnică a muncii de circa 20 de ori în industrie, de aproape 5 ori în construcții și agricultură a determinat, în același timp, creșterea de disponibilități de forță de muncă și deplasarea ei dintr-un sector în altul, ridicarea nivelului productivității și, pe această bază, a satisfacțiilor bazate pe rezultatele muncii, a stimulat ridicarea nivelului de instrucție și cultură.

În mod firesc, transformările înregistrate au fost însoțite și de numeroase modificări demografice. La baza acestor modificări se situează, în primul rînd, factorii de natură economică, dar asemenea tendințe sînt determinate și de schimbări survenite în alte sfere de activitate, în domeniile învățămîntului și culturii, la ansamblul indicatorilor care definesc calitatea materială și spirituală a vieții. Trebuie remarcat, totodată, că după calculele și prognozele întocmite, actualele tendințe se vor modifica la finele mileniului, cînd alte procese vor fi conturate, procese care vor pune mai mult în valoare fiziologia omului angajat în edificarea societății comuniste.

Deosebit de important este faptul că elementele demografice prezintă specificitate de la un indicator la altul. Astfel, în domeniul populației din județ, întreaga perioadă a socialismului — pînă la începutul actualului deceniu — se caracterizează prin creșterea numărului de locuitori, de la 432 de mii în 1948 la 755 mii în 1980, adică cu aproape 75%, timp în care la nivel național creșterea a fost sub 40%, determinînd sporirea numărului de locuitori pe km² de la 78,9 în 1948, cînd județul Iași se situa pe locul 7 — la 138,1 în 1980, cînd numai un singur județ, Prahova, avea o densitate a populației

superioară. Este relevant faptul că această creștere spectaculoasă a populației s-a realizat în cadrul unui sold migratoriu negativ, ceea ce pune în valoare dimensiunile ridicate ale natalității și sporului natural.

În ultimii ani, se conturează însă o tendință opusă, și anume tendința de reducere sistematică a curbei sporului natural, de diminuare a numărului de copii pe o familie, atît în mediul urban cît și în cel rural, la care se adaugă ridicarea soldului negativ al mișcării populației între județe. De exemplu, sporul natural a scăzut de la 25‰ în 1950 la 15,5‰ în 1980, deci cu circa 10 procente în 30 de ani; dar chiar în aceste condiții județul Iași se menține pe primul loc între toate județele țării, în aceeași perioadă sporul natural, la nivel național, reducîndu-se de la 13,8‰ la 7,6‰. Se impune a fi menționat faptul că tendința de diminuare a sporului natural se desfășoară pe fondul ridicării calității vieții, a creșterii veniturilor, sporirii consumurilor alimentare, al îmbunătățirii condițiilor de locuit și asistenței medicale, al ridicării stocului de învățămînt și de cultură. Or, în condițiile în care acești factori au în esență un caracter pozitiv, sensul lor evolutiv fiind ascendent, este de presupus că această tendință demografică nu are un caracter conjunctural, ci de durată.

Tocmai pornind de la evoluțiile menționate apreciem că prognozele privind creșterea populației pe termen mediu pînă în anul 2000 la nivel zonal și județean nu au perspective de realizare, tot așa cum nu au fost confirmate prognozele inițiale pentru anii actuali. Astfel, în timp ce, potrivit unor date de prognoză, este prevăzută o creștere a populației județului Iași la 823,7 mii locuitori în 1985, 893,1 mii în 1990 și 1100 mii locuitori în anul 2000, unele calcule efectuate pe plan local indică niveluri mult mai reduse: cu 41 de mii în 1985, cu 80 de mii în 1990 și cu peste 200 de mii la finele actualului mileniu.

Reducerea sporului natural, deopotrivă cu deplasarea unei părți din populație — îndeosebi după absolvirea școlii medii, deci la începutul perioadei de creație și procreație — în alte județe ale țării conturează în perspectivă pe termen mediu și lung — cu toate măsurile luate pînă în prezent — o tendință nouă, aceea de îmbătrînire a populației ieșene. Această tendință întrunește condiții de a se accentua și

mai mult pe măsura creșterii longevității și a speranței de viață la naștere, de la 70 de ani în prezent, la circa 80 de ani în anul 2000. În aceste condiții apreciem că factorii implicați au datorria de a elabora strategii adecvate, capabile să determine menținerea unei structuri de vîrstă corespunzătoare, strategii care trebuie să vizeze atît probleme de ordin economic cît și de educație.

Mobilitatea și fluctuația forței de muncă : evoluții și tendințe

UN ALT ASPECT important pentru elaborarea programelor de dezvoltare îl reprezintă mobilitatea populației, proces care, în cazul județului Iași, privește în cea mai mare măsură mișcarea internă, județeană. În acest cadru o problemă esențială o formează mișcarea populației rurale. Imensa majoritate a noilor locuri de muncă — circa 69% — au fost create în domeniile industriei și construcțiilor, fiind localizate îndeosebi în orașele Iași și Pașcani. Drept urmare au fost atrase în aceste orașe importante contingente de forță de muncă și, odată cu aceasta, nucleee familiale în ansamblul lor, ceea ce a făcut ca populația urbană a județului Iași să ajungă în anul 1980 la 344 mii locuitori, reprezentînd 45,6% din populația județeană, iar populația rurală să se reducă la 51,4% față de 76% cît reprezenta în 1965. La aceste evoluții se adaugă cei circa 30 000 de navetiști care se îndreaptă zilnic spre municipiul Iași și 5 000 spre orașul Pașcani, oameni care continuă să locuiască în satele în care s-au născut, dar lucrează în mediul urban. Se explică în acest fel proporția de circa două treimi a locuitorilor municipiului Iași care nu s-au născut în acest oraș, în timp ce în orașul Pașcani această pondere este doar de 50%. Deoarece deplasările din rural spre urban au antrenat, în principal, contigentele adulte masculine din categoriile de vîrstă cuprinse între 18 și 45 de ani, precum și populația școlară de ambele sexe după absolvirea școlii generale, în anul 1980 se înregistrează în cele mai multe unități agricole o stare evidentă de îmbătrînire și de feminizare a forței de muncă. Această situație era mai pregnantă în localitățile apropiate sau așezate pe trasee care favorizează na-

veta — Lețcani, Tomești, Holboca, Birnova, Erbiceni, Belcești, Popricani, Hălăucești, Stolniceni, Vatra, Valea Seacă, Moța, dobândind funcția de „localități dormitor“ raportat la orașele mari din vecinătate, dar în același timp devenind subzone cu o dezvoltare ascendentă datorită surselor variate și nivelurilor mai ridicate ale veniturilor.

Mișcarea teritorială și rezidențială a fost însoțită, la rindul său, de o puternică mobilitate profesională. Fostii agricultori au căpătat, în proporție de 42%, calitatea de oameni ai muncii în industrie, construcții, sfera serviciilor, în alte ramuri și sectoare. Au apărut în această perioadă numeroase profesii noi, între care cea de metalurgist, oțelar, laminorist, electronist, operator chimist. Numărul mare de noi locuri de muncă create în această perioadă, intrarea în funcțiune, an de an, a noi unități industriale și de construcții a stimulat și mișcarea internă, de la o unitate la alta, a forței de muncă, generând o puternică fluctuație a personalului. Pe ansamblul județului numărul de persoane încadrate a reprezentat, ani de-a rindul, aproape dublul noilor locuri de muncă create, ceea ce evidențiază o fluctuație de peste 25% în numeroase întreprinderi.

Semnificative mutații socio-profesionale

ODATĂ cu mobilitatea rezidențială și profesională s-au înregistrat și modificări în structura socială a județului Iași. Astfel, a scăzut an de an, atât în mărimi absolute cât și relative, ponderea țărănimii muncitoare, sporind atât clasa muncitoare cât și intelectualitatea; din totalul populației active, ponderea oamenilor muncii din agricultură s-a redus de la 64% în 1965 la 36% în 1980, timp în care proporția celor care lucrează în industrie și construcții a crescut de la 18% la 38%. În aceeași perioadă, numărul de intelectuali de diverse profesii a sporit de la 37 de mii la peste 50 de mii de oameni ai muncii, cea mai mare parte regăsindu-se în sfera producției materiale, în domeniile învățământului, cercetării și culturii, în sfera serviciilor. În plan economic și social această perioadă a atestat practic, ca tip generalizat de gospodărie individuală, gospodăria rurală cu surse mixte de venituri, în care se găsesc, deopotrivă, țărani, muncitori și intelectuali, adeseori aceeași persoană având un statut profesional complex, ceea ce oferă posibilitatea ca, în cursul unui an, unul sau mai mulți membri de familie să îndeplinească activități specifice, agricole cât și neagricole. De asemenea, ocupă un loc dominant preocupările vizând ridicarea gradului de instrucție, ceea ce a condus la amplificarea de circa 4 ori a stocului de învățământ — respectiv a numărului de ani de școlarizare pe un locuitor.

Începând din anii '80, ansamblul acestor procese înregistrează tendințe și fenomene noi, care, în funcție de amploare și durată, pot evidenția caracteristici și evoluții deosebite. Aceste modificări previzibile în planul structurilor forței de muncă se cer coroborate cu schimbările majore preconizate la nivel economic, al tuturor sferelor

activității sociale. Afirmarea unei noi calități în toate domeniile de activitate — caracteristică definitorie a actualei etape de dezvoltare — presupune atât pentru unitățile industriei cât și din celelalte ramuri ale producției materiale trecerea de la tipul extensiv la cel intensiv de dezvoltare, ridicarea continuă a productivității, sporirea sistematică a eficienței economice. În acest spirit sînt promovate studii și analize consacrate îmbunătățirii organizării producției și a muncii, re proiectării produselor, asimilării unor tehnologii noi, valorificării deșeurilor, produselor secundare, utilizării mai raționale a forței de muncă. Drept urmare, în acești ani are loc nu atât crearea a noi locuri de muncă, deși se înregistrează o anumită creștere și în acest sens, cât mai ales ridicarea gradului de tehnicitate și complexitate a locurilor de muncă existente. Sînt în curs îmbunătățiri în profilul unităților. Astfel, pentru a concretiza, întreprinderea „Nicolina“ urmează să producă ansamble pentru industria aeronautică, la „Tehnoton“ se asimilează din mers produse noi de mare însemnătate, în construcții iau amploare bazele proprii de producție.

Modificări importante pot fi prevăzute în ce privește amploarea mișcării migratorii de la urban spre rural. Ca urmare a adoptării legislației privind creșterea retribuțiilor în agricultură, a impulsării activităților de industrie mică și cu profil artizanal se constată o tendință de revenire a unei părți din forța de muncă din zonele orășenești deopotrivă cu creșterea stabilității populației rurale. Acest proces nou este stimulat și de reglementările privind stabilirea populației în marile orașe, în rindul cărora se înscrie și municipiul Iași. În același sens acționează și procesul de ridicare a nivelului de instrucție, preocupările pentru conservarea mediului ambient, dezvoltarea echipamentelor edilitar-gospodărești la sate.

Cerința integrării flexibile a evoluțiilor demografice în planurile de dezvoltare

ASEMENEA factori conduc la conturarea unor noi tendințe în procesul mobilității rezidențiale, profesionale și sociale. Astfel, pentru zona la care ne referim, județul Iași, se conturează un proces de atenuare a mobilității, de stabilizare a populației urbane și rurale. Reducerea mobilității rezidențiale atrage după sine modificări calitative. Ea este determinată de factori economici și susținută de un cadru juridic coresponsător. Pe fondul implicațiilor revoluției științifice și tehnice, a polinizării școlii românești are loc o tendință de ridicare a nivelului de instrucție, de policalificare și de sporire a stocului de cunoștințe. Trecerea de la etapa extensivă la cea intensivă, ridicarea gradului de tehnicitate a întreprinderilor și produselor determină ridicarea gradului de cultură al clasei muncitoare. În agricultură, pe fondul specializării muncii pe domenii — mecanizare, zootehnie, legumicultură etc. — se desfășoară un proces de îmbinare a activităților în domenii limitrofe. Se conturează, totodată, o tendință nouă de concentrare a profesiilor, de scurtare

a longevității profesionale, ceea ce reclamă policalificarea forței de muncă. La nivel social se afirmă o tendință spre stabilizarea claselor, îndeosebi a clasei muncitoare, dar și a țărănimii. Deși continuă să existe încă familii cu venituri mixte de genul agricultură-industrie, agricultură-construcții, agricultură-servicii. La sate, după o perioadă de accentuată depopulare, de îmbătrînire și feminizare a forței de muncă, se conturează un proces nou de împropătare și întinerire a personalului muncitor și a populației rurale.

Continuarea procesului de industrializare în interiorul zonei Iași, diversificarea activităților economice din majoritatea unităților agricole, promovarea unor activități de prelucrare primară a produselor, creșterea numărului de cadre cu studii medii și superioare determină, și la nivelul mediului rural, conturarea distinctă a sectoarelor primar, secundar și terțiar, la care se adaugă elemente tot mai concludente de quaternar. Dominantă rămîne însă aici activitatea din sectorul primar, a cărei productivitate se află în continuă creștere. Aplicarea programelor zonale și teritoriale de auto-aprovizionare determină promovarea activităților cu caracter agricol, primar, în afara statutului de bază, la un mare număr de persoane, ceea ce stimulează și o mai bună utilizare a timpului de lucru disponibil.

Este de așteptat însă ca cel puțin la nivelul zonei Iași să persiste un anumit disponibil de forță de muncă. Această disponibilitate are atât un caracter sezonier în sensul surplusului înregistrat, mai ales în rural, în afara campaniilor agricole, cât și caracterul unui deficit pe meserii deci o inadecvare a structurilor profesionale: sînt deficitare meserii precum cele de zidar și tîmplar în construcții, turnător, oțelar și, în general, meseriile din sectoarele calde în industrie. Aceste neconcordanțe între existent și necesar pot și trebuie să fie înlăturate pe seama îmbunătățirii programelor de pregătire a forței de muncă potrivit cerințelor economiei naționale și zonale.

Este de asemenea de presupus că va continua să se înregistreze o anumită deplasare a unei părți din forța de muncă tînără din județul Iași spre alte localități, cum sînt cele de pe litoral, din zonele miniere, petroliere și mai ales în orașele cu un nivel ridicat de industrializare și cu un minus de forță de muncă, precum Brașov, Hunedoara, Reșița etc.

Tendințele vădite în cadrul dinamicii populației din județ se vor matuiza în următoarele două decenii, după care este probabil să se afirme elemente și procese noi. Tocmai de aceea apare necesară — așa cum subliniu tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie 1982 — o temeinică studiere a proceselor și fenomenelor din fiecare zonă, a implicațiilor diferiților factori. Numai prin studierea atentă a acestor tendințe pot fi evitate anumite disfuncționalități, se poate asigura o îmbinare operativă, eficientă a prognozelor demografice cu planurile de dezvoltare economică și socială — atât la nivel național cât și județean și local.

Alecu Al. FLOAREȘ

Iași

CITITORII AU CUVÎNTUL

Industria mică

ÎN cooperarea meșteșugărească s-au înregistrat ritmuri de dezvoltare ascendente de la un an la altul. Mai sînt însă rezerve suficiente, ce nu au fost folosite decît parțial sau deloc. S-a făcut prea puțin pentru punerea în circuitul economic a resurselor refolosibile de tot felul ce rezultă din procesele de producție ale marilor întreprinderi; s-au folosit resurse materiale tradiționale și deficitare, în dauna resurselor locale (răchită, lut, paie, foi de porumb etc.); o serie de subansamble, elemente de caroserie de la autoturisme, de oraș și piese de schimb au fost distruse, deși multe din acestea puteau fi valorificate, micșorînd efortul economic de a fabrica altele noi.

După opinia noastră, situația de fapt existentă în industria mică a fost generată și de lipsa unor reglementări. Reglementările actuale prevăd ca în analizele de preț, materialul să fie introdus la preț stabilit pentru stare bună, chiar dacă acesta provine din resurse refolosibile. Din această cauză, unitățile meșteșugărești evită folosirea deșeurilor la confecționarea de produse, pe motiv că nu se încadrează în preț. Acest lucru este normal avînd în vedere că este necesară mai multă muncă vie pentru a prelucra un deșeu (la țesături ocolirea defectelor, la metal – suduri, îmbinări, nituri etc.) decît un material în stare bună. Pentru stimularea utilizării resurselor refolosibile propunem ca în analizele de prețuri să fie inclus materialul de preț de cumpărare, urmînd ca diferențele dintre acest preț și prețul materialului respectiv în stare bună să fie folosite pentru manopera suplimentară ce se efectuează cu repunerea în circuitul economic a materialelor respective. În acest fel crește gama de produse – în special bunuri de larg consum și articole – și se folosește mai bine spiritul de creativitate al meseriașilor.

Ion MURGAN

contabil șef la U.J.C.M. Dimbovița

Transport

CAPACITATEA de transport a parcului de vagoane C.F.R. cu care se transportă fierul vechi de la diverși furnizori din țară către unitatea noastră este utilizată necorespunzător. Aceasta datorită faptului că furnizorii nu respectă prevederile Decretului nr. 495/79 privind dezmembrarea mijloacelor fixe, valorificarea și sortarea materialelor refolosibile, precum și a neglijenței cu care se utilizează capacitatea vagoanelor la încărcare. Se menține astfel, nejustificat, în activitatea de transport a fierului vechi, un număr de vagoane de cel puțin trei ori mai mare decît cel necesar, cu toate implicațiile pe care le are această situație. În șapte luni din acest an, capacitatea de încărcare a vagoanelor intrate cu fier vechi în unitatea noastră a fost de 9174 tone, dar tonajul încărcat efectiv doar de 2661 tone. Procedîndu-se în acest fel se aduce o pagubă însemnată economiei naționale prin consumul sporit de carburanți și energie electrică.

În aceste condiții, considerăm că este necesar ca în cel mai scurt timp atît stațiile de expediție C.F.R., cit și furnizorii să adopte măsuri mai active pentru utilizarea corespunzătoare a capacităților de încărcare a vagoanelor cu fier vechi, pen-

tru eliminarea acestor practici păgubitoare.

Constantin BOJIN

șef de secție

la Secția de prelucrări metalice, întreținere și reparații din Caransebeș

ECOURI

Combustibil

ÎN legătură cu materialul publicat în nr. 8 al „Revistei economice” sub titlul „Combustibil sau materie primă?”, în care se dezbate problema folosirii gazului metan ca materie primă la fabricarea fontei, în furnalele din industria metalurgică în locul cocsului, precizăm că gazul metan se folosește ca „materie primă” numai în industria chimică, unde prin natura lor procesele de fabricație permit transformarea directă a acestuia în produse cu alte proprietăți fizico-chimice și cu valori de întrebuințare bine determinate. Gazul metan folosit ca „materie primă” pentru chimizare se transformă în produse cu valori de întrebuințare superioare lui; în rest, gazul metan în economie este folosit drept combustibil, unde ca urmare a reacției de combustie produsul cu valoare determinată este căldura folosită atît la producerea energiei termice, cit și pentru procese tehnologice cu flacără directă, produsele de ardere rezultate din reacția de combustie fiind produse secundare, fără valori de întrebuințare bine determinate. În industria metalurgică gazul metan utilizat ca înlocuitor al cocsului prin insuflare în furnale la prepararea fontei este folosit drept combustibil într-un proces de ardere dirijat în scopul obținerii atît a căldurii necesare realizării temperaturii optime în furnal, cit și ca agent reductor pentru îndepărtarea prin ardere a oxigenului din minereurile de fier și îmbogățirea fierului cu carbon. În consecință, considerăm că gazul metan folosit ca înlocuitor al cocsului în furnale pentru producerea fontei nu poate fi asimilat ca materie primă. De menționat că în balanțele de gaze naturale pe anii 1981 și 1982 aprobate prin Decretul nr. 343/1980 și respectiv Decretul nr. 380/1981, Ministerul Industriei Metalurgice nu are aprobate cantități de gaze cu destinația „materie primă”. Nici organele de sinteză nu consideră consumul de gaze pentru elaborarea fontei ca materie primă.

N. IONESCU

director tehnic

în Dispecceratul național de gaze naturale

Reparații

ÎN legătură cu articolul „Exigențe ale creșterii eficienței producției și circulației metalului în economie”, apărut în nr. 14 al „R.E.”, subliniem că începînd din anul 1961, primul an de activitate pe platforma Combinatului siderurgic Galați, întreprinderea noastră – ca antreprenor general – a realizat și pus în funcție un număr de peste 830 capacități și obiective de investiții, din care 194 cu recepție finală.

Pornind de la necesitatea scurtării perioadei dintre data începerii lucrărilor și punerea în funcție a primelor capacități productive, avînd în vedere complexitatea obiectivelor siderurgice cu ciclu lung de execuție, realizarea capacității finale se eșalonează în mai multe etape. În aceste

condiții, în mod necesar, apar soluții de provizorat, care se mențin uneori un număr important de ani, perioadă în care (datorită dezvoltării rapide a progresului tehnic) soluțiile inițiale sînt revăzute, se elaborează proiecte noi care de multe ori presupun noi utilaje.

Corespunzător creșterii înzestrării cu fonduri fixe a Combinatului siderurgic Galați de la 36 la 48 miliarde lei în actualul cincinal, volumul reparațiilor capitale necesare de executat are o dinamică ascendentă (numai în 1982 – 800 mil. lei), în care scop, începînd cu acest an, în cadrul întreprinderii noastre a fost înființată o uzină specializată în acest domeniu. În cadrul reparațiilor capitale, un loc important îl ocupă lucrările din sectoarele calde, printre care furnalele cu preîncălzitoare de aer (cauperele). La începutul acestui an se aflau în curs de execuție 3 caupere din care s-a pus în funcțiune în trimestrul I a.c. al treilea cauper. Pe parcursul anului s-au transmis modificări ale proiectelor de execuție a părții metalice prin care s-au urmărit modernizări pentru creșterea capacității de încălzire a aerului, dar care au condus la prelungirea duratei de execuție.

La reparația capitală a cauperele executate în primii ani s-au făcut modernizări fundamentale, care au condus la unele greutăți legate de asimilarea unor produse refractare noi, întîrzieri în livrarea unor utilaje. Pentru cauperele prevăzute să intre în reparație capitală în acest an, în scopul reducerii duratei de imobilizare în reparație, s-a hotărît începerea execuției și deci scoaterea din exploatare, numai după asigurarea completă a materialelor, utilajelor și echipamentelor tehnologice necesare reparației.

Conștient de importanța bunei funcționări a agregatelor de producție siderurgică, colectivul nostru de muncă este preocupat deopotrivă de finalizarea obiectivelor de investiții, de calitatea lucrărilor executate cit și de continua scurtare a duratei de imobilizare pentru reparații în vederea atingerii capacităților finale de producție ale Combinatului siderurgic din Galați.

Ștefan RĂDVAN

director la Întreprinderea de construcții, montaje și reparații siderurgice din Galați

Personal

ÎN numărul 15 al Revistei economice, în nota intitulată „Costuri”, se ridică problema posibilității utilizării economiștilor în cadrul atelierelor de proiectare și cuprinderii acestora în categoria personalului tehnic productiv. Intrucît această problemă este generală, regăsindu-se în toate unitățile, la intervențiile noastre, M.I.M.U.E.E. ne-a comunicat că „economieștii care sînt încadrați în activitatea de cercetare-proiectare pentru elaborarea și întocmirea documentației de fundamentare tehnico-economică, precum și alte lucrări specifice acestei activități, pot face parte din categoria personalului tehnic productiv (anexa XIV la Decretul nr. 380/1981, pag. 2 poziția 49)”.

Gh. TICULESCU

șef de serviciu în Centrala industrială de echipamente de telecomunicații și automatizări

Pagină realizată de
Emil ZAMFIRESCU

Rentabilitatea — criteriu de bază în stimularea introducerii progresului tehnic

CAPACITATEA de a crea și abilitatea de a valorifica la maximum rezultatele muncii de cercetare științifică, spiritul inovator, au dobândit de mai multă vreme atestatul unui autentic și riguros criteriu de măsurare a viabilității și dinamismului unei economii. Dar, întrucât numai în mod abstract și pentru unele scopuri analitice parțiale se poate face distincția între cercetare științifică (sub această denumire includem toate formele de creare a noutăților în sfera tehnico-științifică) și economie, în evoluția reală aceste sfere intersectându-se, influențându-se reciproc, analiza modului în care sînt asimilate în practică ideile noi dobîndește caracterul unei investigații sistematice și de durată. Tocmai acestei convingeri am subsumat o serie de analize asupra asimilării progresului tehnic în producție, investigații ale căror concluzii au fost prezentate în paginile revistei¹⁾.

Privind din unghiuri diferite domeniul creației tehnico-științifice — sfera invențiilor și a inovațiilor, aplicarea tehnologiilor, generalizarea noutăților tehnice la nivelul unor unități, subramuri, ramuri industriale și chiar la nivelul industriei naționale —, cuprinzînd în eșanțon afit unități productive cît și organisme de sinteză, analizele efectuate ne îngăduie să formulăm o serie de concluzii cu caracter mai general, mai cuprinzător. Estē, astfel, conturat cu precizie sensul pozitiv al procesului de asimilare a noului; efect nemijlocit al amplelor eforturi materiale și financiare desfășurate an de an în direcția lărgirii și îmbunătățirii calitative a bazei tehnico-materiale a cercetării, creșterii continue a calificării celor ce activează în acest domeniu. Elaborarea unui document programatic privind direcțiile și obiectivele cercetării — avem în vedere Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic — perfecționările neîntrerupte aduse pîrghiilor economico-financiare au înrîurit și influențează în continuare pozitiv eforturile îndreptate spre asimilarea noului, spre încorporarea celor mai avansate cuceriri ale geniului uman.

Investigații desfășurate în diverse sfere ale activității economice ne-au relevat însă și existența unor disfuncționalități — de mai mică sau mai mare anvergură. Numărul mare al invențiilor care nu se aplică (sau întîrzieri considerabile pe filiera idee nouă-produs), o atitudine adesea neglijentă față de valorificarea operativă a produselor muncii de cercetare, realizări ce pot fi apreciate drept modeste în ce privește generalizarea unor produse sau procedee tehnologice valoroase conturează rezerve însemnate de creștere a calității și competitivității produselor, de sporire a productivității muncii etc. Cauzele care au determinat și continuă să influențeze această stare de fapt sînt multiple; asupra lor am stăruit în detaliu în articolele precedente. Dar, fie că vizează o anumită rigiditate a cadrului organizatoric, fie că originează în filiera, adesea prea complicată, a avizelor și aprobărilor emise de foruri împuternicite ori, după cum am putut constata în lipsa de preocupare a unor factori din întreprinderi și instituții, obstacolele care împiedică aplicarea operativă a noutăților tehnice în producție sugerează, în pofida menționatei diversități tipologice, o cauză mai profundă, cu caracter general. După opinia noastră, obstacolul major în calea creșterii indicelui de valorificare a creației tehnice îl reprezintă un anume

„dezinteres“ al întreprinderii față de asimilarea progresului tehnic.

Desigur, este vorba de o formulare plastică, întrucît sintagma utilizată nu surprinde numai situația particulară a atitudinii birocratice sau neglijente a unor persoane. Înțelesul său poate fi pus mai bine în evidență dacă proiectăm noțiunea de „interes“ în lumina obiectivelor, structurii organizatorice, mijloacelor și pîrghiilor de acțiune de care dispune o anumită unitate economică. Revenind la cazul în speță, aducem în discuție în mod necesar, și în prealabil semnificația, importanța practică a progresului tehnic pentru întreprinderile economice.

Progresul tehnic : randament, economicitate, competitivitate

DUPĂ CUM se subliniază, și cu deplin temei, asimilarea în producție a progresului tehnic are la bază capacitatea noutăților tehnice, a descoperirilor, invențiilor, diverselor perfecționări tehnologice de a confesi activității productive mai multă eficiență, de a amplifica, sub aspect cantitativ, și a potența pe plan calitativ, rezultatele activității economice. Relația de strînsă intercondiționare între progresul tehnic și progresul economic a condus, în fapt, la actuala revoluționare a forțelor de producție, constituie temelia civilizației moderne. Caracterul istoric al acestei legături este bine surprins de cunoscutul economist Jean Fourastié cînd afirmă că fenomenul fundamental al evoluției economiei contemporane îl constituie creșterea substanțială și continuă a productivității muncii, factorul determinant al sporului de productivitate reprezentîndu-l progresul tehnic, care nu ar fi altceva decît progresul științific intrupat în fapte economice²⁾. Tot calitatea procesului de promovare a progresului tehnic este considerată a fi principalul factor care influențează evoluția economiilor naționale. Astfel, reușitele economice ale Japoniei sînt atribuite, în mare parte, capacității sale de a gestiona tehnologia, tot tehnologia (în mod particular diminuarea ritmului inovației) fiind apreciată drept principala cauză care a condus la o anumită rămînere în urmă, pe planul eficienței și, în unele cazuri ale competitivității, a economiei americane³⁾. Aceeași corelație între progres tehnic și calitatea activității economice se conturează și la nivel microeconomic. „Inovația — observa cu îndreptățire un autor — a devenit pentru numeroase întreprinderi aflate în recesiune o necesitate stringentă, cu condiția ca acestea să-și asigure o piață de desfacere reală, ca întreprinderile în cauză să aibă capacitatea tehnico-organizatorică de a lansa în fabricație noul produs“.

Întrunește astfel, o tot mai largă audiență opinia — validată de practică — potrivit căreia tehnica, tehnologia reprezintă principalul factor capabil să asigure competitivitatea produselor fabricate și o activitate rentabilă. Opțiune firească dacă avem în vedere că, pe fondul competiției acerbe al concurenței tot mai aprige care se manifestă pe piața mondială, soluțiile tehnice noi, ingenioase, dispun de un important potențial de ridicare a calității, de sporire a productivității muncii, de reducere a consumurilor materiale etc. Așadar, atunci cînd afirmăm că întreprinderile nu sînt întotdeauna și înrîmăsură satisfăcătoare „interesate“ în aplicarea soluțiilor oferite de cercetare, a unor invenții și inovații, avem în vedere că ele nu se implică suficient în a prelua operativ realizările tehnice;

¹⁾ „Exigențe ale creșterii contribuției creației tehnice originale în procesul dezvoltării“ (nr. 7), „Creativitatea tehnică în procesul dezvoltării economice“ (nr. 8), „Aplicarea operativă în producție a tehnologiilor moderne“ (nr. 26), „Generalizarea — o modalitate eficientă de utilizare a noutăților tehnice“ (nr. 28).

²⁾ Jean Fourastié, „Le grand espoir du XX-ème siècle“, Gallimard, 1972, pp. 13—31.

³⁾ J.-C. Tarondeau, „La question de la gestion technologique dans la crise de la technologie aux Etats-Unis“ în *Problèmes Economiques*, nr. 1 673.

ă înfăptuirea obiectivelor activității lor nu este îndeajuns de puternic legată de calitatea procesului de promovare a progresului tehnic. Prin toate acestea supunem, în fapt, discuției calitatea relației progres tehnic-rentabilitate (eficiență).

La baza strategiei dezvoltării întreprinderii

RAPORTUL dintre știință, tehnică, tehnologie pe de o parte, și economie, pe de altă parte, are un caracter mobil, evolutiv. Dacă o anumită perioadă progresul tehnic a constituit suportul pentru reducerea costului și sporirea productivității, pentru lărgirea producției (producția de masă), în prezent se conturează o nouă viziune asupra modului în care progresul tehnic este chemat să susțină progresul economic. Practica mondială dovedește că descoperirile, invențiile, tehnologiile nu mai sînt subordonate exclusiv unor sarcini de producție prestabilite, ci ele sînt considerate, mai cu seamă, în virtutea rolului lor strategic, a capacității de a orienta activitatea întreprinderilor, de a crea premisele competitivității și ale rentabilității lor.

Reevaluarea rolului progresului tehnic în ansamblul obiectivelor întreprinderilor — schimbare de optică ce surprinde tocmai efortul de valorificare superioară a potențialului de care dispune știința, tehnica și tehnologia — decurge în principal din schimbările ce s-au produs în climatul economic mondial, care au condus la condiționarea tot mai strînsă a activității fiecărei unități productive de capacitatea de a fi competitivă. În același timp premisele pentru asigurarea competitivității sînt, în parte, modificate. Astfel, se conturează tot mai pronunțat tendința de a se asigura întietate calității și fiabilității produselor ca temelie al participării eficiente la comerțul mondial⁴⁾. Penetrarea pe piață, asigurarea unor debușee pentru vânzarea produselor este, deci, legată indestructibil de progresul tehnic, ca izvor inepuizabil de înnoire, de îmbogățire a ofertei, de creare a unor avantaje comparative. Tocmai datorită acestor calități intrinsece progresul tehnic tinde să-și schimbe poziția în cadrul sistemului de activități al întreprinderii: el se situează tot mai mult în centrul elaborării strategiei de dezvoltare.

La același sens, într-un studiu publicat în revista „L'Usine Nouvelle”, se sublinia că „alegerile tehnologice nu sînt numai opțiuni tactice care sînt exclusiv de competența inginerilor din compartimentele cercetare-dezvoltare. Ele sînt alegeri strategice care se cer a fi efectuate la cel mai înalt nivel de conducere al întreprinderii”⁵⁾. Acest aspect este surprins și în cazul invențiilor. Analizîndu-se rolul deosebit de important ce revine responsabilului cu invențiile în cadrul întreprinderilor franceze, se apreciază că una din atribuțiile esențiale ale acestor specialiști este de a contribui, prin selectarea judicioasă a invențiilor și inovațiilor, la buna orientare în perspectivă a întregii activități a întreprinderilor⁶⁾.

Situarea elementului tehnic (tehnologii noi, invenții, inovații) la baza elaborării strategiilor de dezvoltare a întreprinderilor are o importanță deosebită, întrucît această opțiune — absolut necesară în condițiile actuale — presupune o reorganizare și reorientare a întregii activități a întreprinderii, o viziune nouă asupra rolului diverselor compartimente. În această perspectivă, locul central în dirijarea activității pe termen lung revine cu siguranță nucleului de cercetare, dezvoltare, progres tehnic. Aici se realizează joncțiunea dintre deciziile privind piața, pe de o parte și producția pe de altă parte⁷⁾. Această schimbare de optică vădește și o serie de alte efecte importante. Astfel, întreprinderile, pentru a-și asigura rentabilitatea trebuie să dobîndească capacitatea de a dirija înnoirea tehnologică⁸⁾. În același timp, problemele de marketing se prezintă și ele într-o lumină nouă. Întrucît un produs nou testează, inevitabil, o piață potențială, numeroși specialiști opinează că în acest caz este mai rezonabil să se discute în termeni de risc decît de cîștig indiscutabil.

Disponibilități ale unităților pentru intensificarea promovării progresului tehnic

FORTA competitivă, capacitatea de a participa activ, în planuri largi, cu eficiență ridicată, la schimbul mondial de valori — trăsături ale unităților productive ce alcătuiesc complexul economic național — se întemeiază într-o măsură însemnată pe orientarea fermă spre asimilarea sistematică și în proporții crescătoare a celor mai avansate realizări ale științei și tehnicii moderne — orientare fundamentală în procesul dezvoltării economiei românești. Tocmai datorită atribuțiilor ce revin progresului tehnic în derularea procesului economic la toate nivelurile, datorită preocupării firești, necesare, de a surprinde sensul

profund al fenomenelor ce au loc în economia mondială și a le încorpora creator în strategia dezvoltării economice pe plan intern cunoașterea cadrului în care se realizează legătura dintre progres tehnic și rentabilitate dobîndește o importanță deosebită.

Analiza relației progres tehnic-eficiență la nivel microeconomic, al unităților din economia națională se desfășoară în mod necesar pe un plan metodologic și anume la nivelul mecanismului de planificare. Din optica amintită se remarcă faptul că noutățile și perfecționările tehnice sînt integrate în activitatea întreprinderilor printr-o secțiune distinctă de plan, denumită „planul de introducere a tehnicii noi”. Acest capitol de plan, denumit uzual și plan tehnic, cuprinde, potrivit metodologiei aflate în uz, șase părți: planul cercetării științifice; planul asimilării de produse noi; planul asimilării de procedee tehnologice avansate; planul de mecanizare și automatizare a producției; planul de standardizare și normalizare a produselor; planul de măsuri tehnico-organizatorice.

Comparînd sistemul de indicatori ai planului tehnic cu sistemul de indicatori ai eficienței se remarcă faptul că între cele două capitole de plan — și, implicit, între procesele economice a căror expresie o reprezintă — se stabilesc o serie de interrelații; iar aceste legături nu au un caracter oarecare, ci sînt fundamentale din moment ce indicatorii folosiți în comensurarea procesului de promovare a progresului tehnic apar astfel concepuți și dimensionați încît realizarea lor în practică să reprezinte suportul pentru înfăptuirea sarcinilor prevăzute la indicatorii de eficiență. Astfel, cercetarea științifică are rolul de a lărgi paleta opțiunilor, a dezvoltărilor de produse, în timp ce planul de asimilare de noi produse reprezintă concretizarea acțiunii de înnoire; introducerea unor tehnologii avansate, mecanizarea și automatizarea producției sînt subordonate și susțin realizarea nivelurilor planificate la productivitatea muncii, la reducerea consumurilor, la îmbunătățirea unor indicatori financiari. Ce concluzie se poate desprinde din această analiză?

O primă constatare pe care o prilejuiește analiza raportului progres tehnic-eficiență este caracterul relativ mediat al relațiilor respective. Tocmai datorită rolului progresului tehnic în stimularea competitivității, a calității producției, a economicității, ne apare drept necesară eliminarea granițelor rigide între secțiunile de plan considerate — granițe relevante în însuși procesul de concepere și realizare a planului — și includerea indicatorilor de progres tehnic ca indicatori nemijlociți de eficiență.

Un alt aspect, esențial, al raportului progres tehnic-eficiență, judecat prin prisma instrumentelor de planificare, este caracterul neomogen al „planului tehnic”. Acest capitol de plan apare mai curînd ca o sumă de acțiuni cu caracter tehnic decît ca un ansamblu structurat. Este evident că în condițiile în care strategia de asimilare a progresului tehnic este subordonată unor obiective numeroase, diminuează și capacitatea de orientare în perspectivă, se împușează și resursele materiale și financiare care pot fi alocate de întreprindere pentru aplicarea unei strategii inovaționale coerente și eficiente.

Să considerăm astfel situația unei întreprinderi care își realizează în bune condiții sarcinile de asimilare: introduce techno-

Cristian POPESCU

(Continuare în pag 29)

⁴⁾ Incercînd să surprindă care sînt posibilitățile de eliminare a excelențului comercial japonez în țările occidentale, revista „International Management” (nr. din iulie a.c.) reproduce o opinie a unui avizat specialist japonez în management: „Calitatea și fiabilitatea sînt cele mai importante caracteristici ale forței de penetrare pe piața a produselor japoneze. Prețul joacă acum un rol secundar iar problema esențială este de a ști cum să se ridice gradul de competitivitate al producției vest-europene”.

⁵⁾ „Strategie: le marketing ne doit pas faire oublier la technologie”, nr. 28/1982.

⁶⁾ Responsable propriété industrielle — technicien, juriste et polyglotte”, „L'Usine Nouvelle”, mai 1982.

⁷⁾ Iată un caz tipic ce poate ilustra această nouă concepție organizațională: succesul unei întreprinderi franceze din domeniul mecanic. Acțiunea de elaborare a strategiei unității a demarat prin elaborarea unor prognoze tehnologice. A fost, astfel, identificată posibilitatea ca într-un viitor apropiat să aibă căutare un gen nou de tehnologie — atelierele flexibile — care, fapt demn de reținut!, în momentul elaborării prognozei nu figurau ca soluție în lumea industrială. Ulterior a fost prognozată piața potențială (internă și mondială) și, odată asumată decizia de a fabrica noua tehnologie, toate activitățile întreprinderii au fost reorientate corespunzător.

⁸⁾ În studiul „La prévision de l'évolution technologique dans la stratégie de l'entreprise” (Problèmes Economiques nr. 1781), Richard N. Foster apreciază că firmele care demonstrează capacitatea de a stăpîni și dirija transferul spre tehnologii noi au șanse de succes; cele care nu izbutesc sînt confruntate cu dificultăți financiare insurmontabile. O strategie eficientă a tranziției tehnologice la nivel de întreprindere ar viza, potrivit autorului, trei faze: a ști ce tehnologie trebuie selectată și care este momentul oportun pentru a realiza acțiunea; a ști cum să organizezi tranziția între abandonul unei tehnologii și orientarea spre o tehnologie nouă; a ști să pregătești întreprinderea pentru o mutație tehnologică.

Creșterea eficienței în activitatea de întreținere și reparații

O problemă și a proiectanților de utilaje

S-AU PURTAT, pe plan teoretic ca și la nivele de decizie, multe discuții asupra caracterului — direct sau indirect productiv — al activității de întreținere și reparare a mașinilor, utilajelor și instalațiilor. Au fost avansate idei și experiențe urmărind să promoveze, prin forme de organizare ameliorate, atât o soluție realistă a acestei dispute, cât și modalități de rezolvare a ceea ce constituie, de fapt, esența problemei: **reducerea volumului de manoperă** — indiferent cum am categorisit-o — pe care îl necesită aceste lucrări. Și anume o reducere nu prin simpla neglijare a echipamentului tehnico-tehnologic, ci dimpotrivă, menținându-l în cât mai bună și mai îndelungă stare de funcționare.

Revista noastră, care în repetate rânduri s-a făcut ecoul acestor frământări și a promovat astfel de experiențe, încearcă, prin cele de mai jos, să focalizeze atenția și asupra unui aspect a cărui scăpare din vedere ține de o concepție fragmentară și de bătaie scurtă asupra priorităților. Anume:

— randamentul fizic al unei mașini nu depinde numai de gradul de încălzire, de orele de funcționare ca porție din total, de raportul funcționare activă mers în gol, ci în primul rând — de departe în primul rând — de caracteristicile, performanțele ce i-au fost conferite prin concepție;

— tot astfel, **productivitatea muncii la întreținere-reparații** poate fi influențată pozitiv prin măsuri de organizare și dotare a muncitorilor și formațiilor de lucru ce au în sarcină aceste operații, dar **decisiv este modul în care, încă de la conceperea mașinii, proiectantul s-a gândit cum să înlesnască acest element important al exploatării ei.**

Iată ce relevă un studiu efectuat în cadrul firmei franceze Renault, cu privire la structura operațiilor de reparație a utilajului unor unități de fabricație și montaj din industria automobilului: **între 80 și 90% din timpul de lucru se consumă cu demontarea și remontarea unor subansamble și piese în perfectă stare de funcționare, pentru a ajunge la cele uzate și a le înlocui.**

Situație ce poate fi regăsită și la noi, la proporții similare, în mai toate industriile ca și în celelalte ramuri cu procese mecanizate — și care trebuie să dea de gândit, cu atât mai mult cu cât la nivelul economiei naționale, ea implică nu numai un consum anual de multe milioane de ore de muncă vie (indiferent cum o considerăm, direct productivă sau nu), ci și stagnări ce echivalează cu importante pierderi de potențial productiv, de venit național.

Un tribut trebuie, oricum, plătit uzurii: totul este să-l păstrăm în limitele

minimului posibil. **A integra în proiectarea echipamentelor industriale preocuparea previzională** (și preventivă) privind întreținerea și reparațiile prezintă o soluție ce ar completa oportun valoarea la care se situează în prezent concepția tehnică românească.

Ridicăm problema la rubrica de conducere-organizare, întrucât aparține de principiu domeniului și fără o abordare din acest unghi riscă să rămână la orizontul unor rezolvări voluntare și izolate.

Vom avea prilejul să prezentăm, nu peste mult timp, o realizare — la porții modeste față de utilaje de mare complexitate, aflate în fabricație — ce se anunță ca o reușită a ingineriei valorii, completată cu un design ce vizează deopotrivă calitățile funcționale, ergonomice și estetice: o mașină multioperații pentru prelucrarea lemnului. Carcasa nu înfățișează nici un punct de acces la mecanisme. O bătaie de cap pentru cel care vrea să schimbe o piesă? Nu: o surpriză plăcută. Printr-o manevră simplă, mașina se desface în două, ca o balama, tot interiorul apare la vedere și la îndemină.

Am dat un astfel de exemplu limită pentru a sublinia nevoia unui mod de a gândi utilajul, în care parametrul întreținere-reparații să stea pe picior de egalitate alături de criteriile funcționale și constructive clasice. Or, acestea cere și o **organizare adecvată**; reflectarea, în structura pe specialități a cercetării, ingineriei tehnologice și proiectării utilajelor, a unei preocupări **permanente și formalizate** în acest sens. Preocupare girată de sarcina de serviciu și calificată prin specializare.

CONCRET, vedem necesară și posibilă crearea în institute și centre, eventual chiar în compartimentele de concepție ale marilor uzine producătoare de mașini-unelte și utilaj tehnologic, a unor **colective speciale**, care să colaboreze cu ceilalți tehnologi și constructori în rezolvarea cât mai judicioasă a detaliilor legate de întreținere și reparații, generând și aplicând chiar **principii și soluții tip** pe categorii de echipamente. Aportul la activitatea acestor colective — măcar prin cooptare periodică — al unor specialiști în studiul muncii, în ergonomie, al unor economiști ar fi cu totul bine venit.

Modalitatea de lucru ar urma să facă uz de câteva metode cunoscute:

● **inventarierea detaliată a operațiilor** (adâncite până la cele elementare) efectuate în uzine, la utilajul existent, de către echipele de întreținere și reparații, culegerea informațiilor semnificative;

● **alcătuirea, pe această bază, a drumului critic** (și analiza grafelor-rețea deja întocmite și aplicate într-o serie

de întreprinderi), pentru a evidenția operațiile cu durată determinantă;

● **folosirea diagramei Pareto** pentru a delimita operațiile care consumă cea mai mare parte din bugetul de timp al reparațiilor;

● **analiza critică a acestor operații**, prin ședințe de brainstorming derulate atât în uzine, cu participarea șefilor echipelor de reparații, cât și în institut, cu participarea proiectanților de specialitate;

● **asigurarea nivelului de abstractizare** necesar pentru a înțui, la tehnologiile și echipamentele noi, parcursul și succesiunea pieselor și oamenilor în cadrul procesului de demontare-montare, în vederea **limitării deplasărilor și manevrelor inutile**, (recurgerea la mijloace de simulare sau la calculator ar facilita considerabil această etapă);

● **stabilirea de obiective de atins**, de exemplu durata și costul operațiilor de demontare-remontare la utilajul luat în studiu;

● **desprinderea de concluzii și elaborarea de soluții ameliorate** sub două aspecte;

● **intervenții asupra pieselor și subansamblelor cu uzură rapidă** (schimbări de material, îmbunătățirea tehnologiilor de prelucrare, diminuarea numărului și complexității organelor în mișcare).

● **simplificarea accesului la diferitele piese și intervenții asupra sistemelor de îmbinare, fixare, asupra traseelor și contactelor electrice, racordurilor etc.**

În timp se va putea constitui o **bază de date** privind timpii elementari și soluțiile care permit reducerea la minimum a timpului de ansamblu.

Cu concursul acestor colective și cu o dotare adecvată (aparatură de măsură și control) ar putea fi promovate și noile tehnici specifice întreținerii preventive — urmărirea vibrațiilor, a temperaturilor, analiza uleiurilor — care servesc la decelarea timpurii a uzurilor.

Unele cercetări fundamentale în domeniu, inclusiv asupra infratehnologiilor, posibilitatea schimbului de informații, experiențe și idei între proiectanții și constructorii de utilaj din diferite ramuri, contribuția cadrelor de profil din învățământul superior apar ca indispensabile. Un nucleu interdisciplinar puternic și o bibliotecă specializată la Institutul central pentru construcții de mașini și-ar putea asuma rolul de promotor și coordonator.

Supunând dezbaterii această problemă, așteptăm din partea cititorilor exemple concrete, opinii și sugestii.

Dorin CONSTANTINESCU

OPINII

Aspecte relative la conținutul și structura activității de organizare

MULTITUDINEA și varietatea resurselor materiale și a utilajelor care participă la realizarea producției, specificul și natura proceselor tehnologice, precum și particularitățile forței de muncă conferă activității de organizare a producției un caracter complex și multidisciplinar. Datorită acestui fapt au existat și mai există preocupări multiple pentru definirea organizării, precizarea domeniilor și limitelor de aplicare a diferitelor principii, metode și forme de organizare.

● **PROCESUL DE PRODUCȚIE** este punctul de reuniune și intersecție a mai multor mulțimi de elemente de producție. El reprezintă funcționarea forțelor de producție — forța de muncă, obiectele muncii, uneltele de muncă (prin intermediul procedeelor și metodelor tehnologice) și a relațiilor de producție¹.

Pentru a avea un proces de producție propriu-zis este absolut necesar să intre în acțiune concomitent mulțimea M_1 a forței de muncă, mulțimea obiectelor muncii M_2 , mulțimea uneltelor de muncă M_3 , mulțimea procedeelor tehnologice P_t și mulțimea relațiilor de producție S .

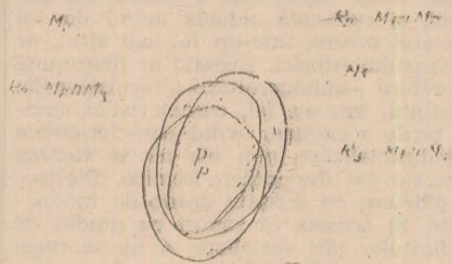

Fig. 1: Mulțimile componente ale procesului de producție

Operînd cu elementele producției, considerate ca niște mulțimi (ceea ce se pare corect) și analizînd modul de interacțiune reciprocă a acestora, am alcătuit schema din fig. 1, pe care o considerăm logică și din care desprindem următoarele observații:

- relațiile de producție sînt incluse în mulțimea forței de muncă;
- mulțimile fundamentale M_i se intersectează două cîte două, rezultînd mulțimile R_j (R_1 , din M_1 și M_2 ; R_2 , din M_2 și M_3 ; R_3 din M_1 și M_3);
- procesul de producție (P_p), în complexitatea și totalitatea lui, are loc numai în zona unde întîlnim elementele și factorii tuturor mulțimilor M_i în reuniunea lor cu mulțimea proceselor tehnologice.

Modelul procesului de producție reprezentat în fig. 1 pune în evidență, după părerea noastră, în mod mai limpede faptul că în cadrul întreprinderii industriale, în mod constant și permanent, alături de procesul de producție P_p propriu-zis regăsim în mod independent mulțimile M_1 , M_2 , M_3 , precum și mulțimile R_1 , R_2 , R_3 , care din punctul de vedere al activității de conducere și organizare au specificul lor.

● **ÎN CONTEXTUL** acestor considerații teoretice, de mare importanță este precizarea conținutului și denumirii disciplinei.

În ultima perioadă de timp, în planurile de învățămînt politehnic înregistrăm frecvente și diverse schimbări ale denumirii: conducerea și organizarea producției, organizarea și conducerea întreprinderilor, conducerea întreprinderii etc. Fiecare denumire implică un anumit conținut, mai larg sau mai restrîns, conturat la o anumită sferă de probleme, conținut ce trebuie delimitat în strînsă concordanță cu nevoile de pregătire a viitorilor specialiști în acest domeniu. Opiniile în această problemă ale specialiștilor și ale cadrelor didactice sînt diferite, fiecare privind și argumentînd din punctul său de vedere.

Conținutul și denumirea disciplinei de organizare rezultă din atributele conducerii și funcțiile întreprinderii (fig. 2+3).

Organizarea este o funcție primordială a conducerii, iar producția constituie o funcție de bază a întreprinderii, ceea ce ne conduce la ideea că cea mai potrivită denumire a disciplinei este „conducerea și organizarea producției în întreprinderi”, cu conținut bine definit².

Celelalte atribute și funcțiuni urmează să fie tratate în măsura în care problemele de organizare a producției necesită acest lucru³.

Considerînd întreprinderea ca sistem, cu subsistemele sale

componente și cu legăturile dintre ele, este necesar ca fiecare subsistem să fie organizat în așa fel, încît să asigure funcționarea normală a întreprinderii.

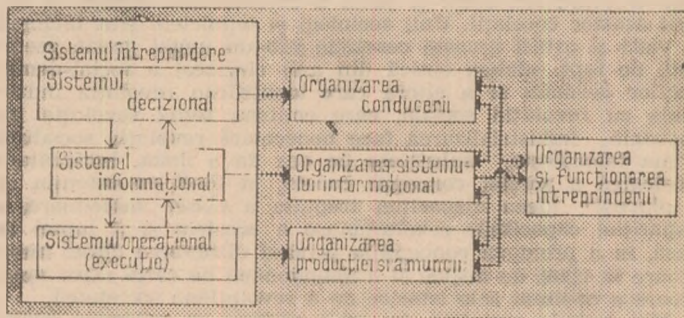

Fig. 2: Atribuțiile conducerii și funcțiile întreprinderii, ce definesc disciplina de organizare

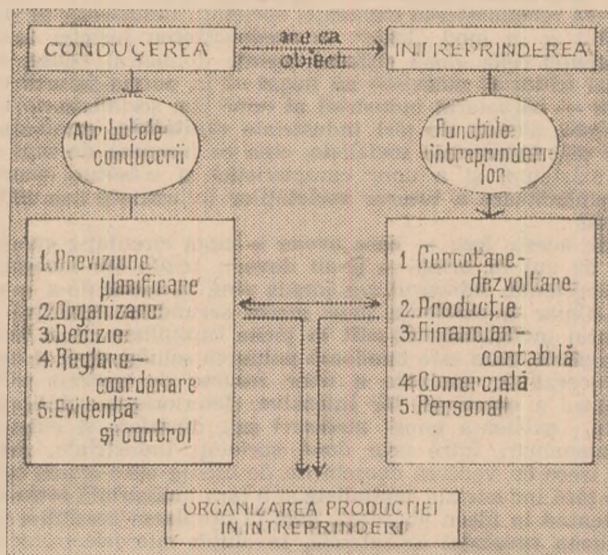

Fig. 3: Organizarea și funcționarea întreprinderii

Disciplina de organizare s-ar structura corespunzător cu nevoile mecanismului complex de funcționare a întreprinderii, chiar dacă unele probleme sînt tratate în cadrul disciplinei sisteme informatice și analiză economică.

În concluzie:

1. **Activitatea de organizare în cadrul întreprinderilor economice are un conținut complex, ce trebuie orientat către soluționarea problemelor de bază ale producției.**

2. **Precizarea conținutului și denumirii disciplinei de studiu al activității de organizare are o însemnătate practică deosebită, condiționînd nivelul de pregătire al specialiștilor.**

3. **Denumirea cea mai potrivită a disciplinei este „conducerea și organizarea producției în întreprinderi”, urmînd să fie dezvoltate echilibrat și celelalte funcțiuni ale întreprinderii.**

conf. dr. **Mihai NICULAE**
șef. lucr. dr. **Ioan MIHAI**
Institutul politehnic Iași

¹ Vezi: P. Vagu, C. Dumitru, Știința conducerii, Ed. didactică și pedagogică, București, 1976.

² Vezi: C. Bărbulescu, Știința organizării, Ed. didactică și pedagogică, București, 1971.

³ Vezi: O. Nicolescu, Funcția de organizare în întreprinderea modernă, Ed. politică, București, 1975; C. Rusu, Funcțiile întreprinderii și centralei industriale, Ed. politică, București, 1973; E. Mihuleac, Conducerea — contribuții la elaborarea științei conducerii, Ed. Academiei R.S.R., București, 1977.

INDUSTRIALIZARE, INFORMATIZARE (II)

O TEZA deosebit de controversată și periculoasă totodată — prin felul în care este uneori abordată — se referă la corelația dintre RST, respectiv revoluția microelectronică și revoluția socială (socialistă).

Nimeni nu mai neagă astăzi faptul, devenit mult prea evident, al unei certe legături și chiar interdependențe dintre progresul tehnico-științific și progresul social. Problema constă însă în evaluarea clară și justă a caracterului, esenței și naturii acestor corelații. Unii sociologi și tehnicieni sînt înclinați să vadă și astăzi această corelație sub un unghi greșit, reeditînd, de fapt, vechea optică din anii cincizeci a social-democraților germani și a altora care identificau revoluția industrială cu revoluția socială, care emiteau teza: revoluția industrială, industrializarea face necesară revoluția socialistă, prima înlocuiește, substituie pe cea de a doua. Încercătura ideologică a acestei concepții consta, în fond, în intenția de a „dovedi” ideea dispariției treptate a clasei muncitoare, a dispariției capacității revoluționare a acesteia și a luptei de clasă, în a promova concepțiile privind dizolvarea clasei muncitoare în clasa de mijloc și a abandonării de către clasa muncitoare a misiunii sale istorice de a revoluționa societatea.

Mai trebuie amintită, în acest context, și polemica aceluiași ani cincizeci cu privire la existența sau inexistența societății industriale. Invocînd argumentul (care s-a dovedit a fi fals) că recunoașterea existenței societății industriale ar duce inevitabil și în mod „logic” la recunoașterea justeții teoriei convergenței celor două sisteme sociale diametral opuse, unii sociologi (chiar și marxisti) au negat — în pofida tuturor evidențelor — caracterul industrial al unor țări socialiste nevrînd să accepte, alături de țări industriale capitaliste, existența și a unor țări industriale socialiste, ceea ce însemna de fapt negarea existenței și a unor caracteristici și trăsături comune sau asemănătoare a tuturor societăților industriale sau industrializate.

Toate aceste teze — care aveau o largă circulație cu circa 20—25 de ani în urmă — și-au dovedit totala lor incoerență și inconsistență. Adevărul s-a impus pînă la urmă de-a lungul anilor. Chiar și existența unor efecte secundare, negative ale procesului industrializării atît în țările capitaliste cît și în țările socialiste, cum este bunăoară poluarea solului, apei și aerului, procesul de epuizare a unor resurse de materii prime, ca urmare a extracției lor intensive, deteriorarea echilibrului ecologic, existența unor stressuri ș.a., dovedesc și existența unor asemănări între cele două societăți industriale, firește fără a trece cu vederea deosebirile de esență care există totuși între o țară industrială capitalistă și o țară industrială socialistă.

Revenind la ideea abordată, deci la problema corelației dintre a doua revoluție industrială, revoluția microelectronică și revoluția socială, putem afirma cu aceeași convingere și îndreptățire că tehnologia microelectronică, informatica, respectiv informatizarea societății (ceea ce înseamnă că automatizarea și ciberneticizarea producției primesc un nou suflu) nu se substituie proceselor sociale, nu rezolvă automat problemele sociale care s-au acumulat în ultimul timp.

În legătură cu această problemă nu putem să nu observăm faptul că mai există unii care neagă orice caracter pozitiv al evoluției tehnologice în țările capitaliste dezvoltate și în special unele efecte economice pozitive în cadrul societății capitaliste.

Există o nouă realitate istorică. Sau mai corect spus este în curs de naștere o nouă realitate, o nouă civilizație. Această nouă civilizație va avea probabil, ca suport principal, noua mare realizare a gândirii umane — informatica. Ne îndreptăm către informatizarea societății. Microprocesoarele vor avea în această societate același rol pe care în treapta industrializării l-a avut electricitatea. Nu va exista domeniu în cadrul producției bunurilor materiale, al serviciilor, al informației și chiar în domeniul cercetării unde microprocesoarele să nu-și găsească locul. Informatizarea reprezintă deci o etapă calitativ superioară a dezvoltării sociale.

★

VORBIND de informatizarea societății se ivesc între altele trei probleme mai deosebite. Prima ar fi dacă procesul informatizării este un fenomen universal sau dacă se referă numai la țările cele mai dezvoltate din punct de vedere economic. A doua problemă constă în aceea dacă procesul de informatizare a societății se referă în egală măsură și la țările socialiste. Și a treia, dacă în condițiile crizei generale atît de grave

prin care trece omenirea cercetarea perspectivelor acestui proces de informatizare, stabilirea unor prognoze mai îndepărtate, elaborarea unor planuri de perspectivă îndelungată sînt posibile și necesare. Respectiv dacă dezvoltarea în condiții de criză este posibilă. În sfîrșit, pentru noi, se pune problema în ce măsură și cum se include România în acest proces general de informatizare.

În ce privește prima problemă: apare tot mai evident că acest fenomen, acest proces are un caracter universal. Nu mai încapem îndoială că, la fel cum în secolul trecut și în acest secol (în diferite țări și în diferite etape) industrializarea a cuprins imensa majoritate a țărilor de pe toate continentele, tot așa, în zilele noastre și într-o perspectivă apropiată, informatizarea va cuprinde marea majoritate a țărilor, determinînd o nouă revoluționare, modernizare a proceselor de producție, a comunicațiilor, a serviciilor, a cercetărilor științifice, a vieții de toate zilele. Firește, gradul de informatizare (prezența tehnologiei microelectronice, a calculatoarelor, microprocesoarelor, roboților etc.) va fi diferit, poate chiar foarte diferit, gradul de dezvoltare industrială, socială și culturală actuală avînd un rol hotărîtor. A se opune acestui proces, într-un fel sau altul, ar echivala cu a se opune mersului istoriei. Aceasta ar determina o nouă formă de subdezvoltare — subdezvoltare informațională.

A doua problemă prezintă, într-un fel, caracteristici similare cu prima. Evident, țările socialiste, avînd caracteristicile țărilor industriale sau industrializate, nici ele nu se sustrag incidenței legităților generale ale dezvoltării istorice. Electronica, informatica au și pătruns, cu diferite grade de intensitate, și în țările socialiste. Și aceasta în raport cu gradul de dezvoltare generală a diferitelor țări socialiste. A nu se recunoaște apariția unor asemenea tendințe istorice ar fi o pură și gravă miopie. Dealtfel, problema nici nu se pune nicăieri într-un asemenea fel.

În acest context se ridică și necesitatea de a nu merge doar pe urma țărilor capitaliste dezvoltate (care au indiscutabil un avans în cadrul acestui proces), de a nu copia doar ceea ce există în aceste țări, deoarece astfel ar însemna să ne autocondamnăm la o veșnică rămînere în urmă, ci de a face eforturi susținute pentru a avea realizări proprii, demne de a fi preluate de alții.

Mai trebuie spus că țările socialiste se găsesc și se vor găsi încă mult timp pe diferite trepte ale dezvoltării generale. Și aceasta se va exprima și în gradul de informatizare a țărilor respective. Problema informatizării în mod concret nu se pune în același fel în toate țările socialiste. Acea țară socialistă care va reuși să se situeze pe trepte superioare va avea, firește, doar de cîștigat din toate punctele de vedere.

Unii economiști, sociologi, tehnicieni pun problema dacă în general este posibil și este cazul de a avea preocupări de perspectivă în domeniul noii revoluții tehnologice. Dacă așa ceva n-ar fi ceva deplasat, ceva inutil.

Asemenea gînduri, care reflectă fără doar și poate un anumit grad de scepticism, pot avea o anumită explicație. Dar, la o analiză ceva mai atentă va rezulta cu toată claritatea că preocupările de perspectivă sînt nu numai cît se poate de justificate, dar și absolut necesare. Tocmai datorită unei situații de criză gravă, a unui grad destul de mare de incertitudine, apare necesitatea de a cerceta viitorul, de a încerca deslușirea anumitor tendințe și procese pentru a putea trage anumite concluzii privind ansamblul evoluțiilor lor. În acest cadru stabilirea nivelului actual de dezvoltare a forțelor de producție și examinarea atentă a întregului sistem al relațiilor de producție, al relațiilor sociale, pentru a putea vedea dacă acestea din urmă nu reprezintă cumva o frînă în dezvoltarea forțelor de producție este absolut necesară. Este cît se poate de evident că dacă întregul sistem al relațiilor de producție nu se schimbă, nu se perfecționează sau nu se modifică la momentul oportun, atunci, într-adevăr, poate apare o frînă în dezvoltarea forțelor de producție, respectiv a forțelor moderne de producție. Aceasta constituie fără îndoială o legitate generală a istoriei.

În sfîrșit, problema informatizării în țara noastră.

Printr-o oarecare analogie cu procesul de industrializare din România, prima întrebare care se poate și care trebuie pusă este dacă procesul de informatizare urmează să aibă loc cu aceeași întîrziere cu care a avut loc revoluția industrială (prima), respectiv procesul de industrializare. La această întrebare este relativ ușor de dat un răspuns. Dacă revoluția în

dustrială a avut loc în țara noastră cu aproape un secol mai târziu decât în țara clasică a revoluției industriale, adică în Anglia, a doua revoluție industrială, revoluția microelectronică nu mai cunoaște aceeași „soartă”. Se poate afirma că decalajul istoric este înfinit mai mic. Crearea, în condițiile orânduirii socialiste, a unei baze tehnico-materiale noi, moderne, lichidând marea noastră rămânere în urmă în dezvoltarea industrială, economică, determinată de stăpînirea burgheză, ne-a permis și ne permite să nu mai avem o asemenea întârziere. „Dacă România, trecînd pe calea construcției socialiste — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din Iunie a.c. — nu ar fi acționat pentru dezvoltarea puternică a forțelor de producție, pentru realizarea unei industrii moderne pe baza tehniciilor celei mai avansate, am fi rămas în continuare o țară slab dezvoltată”. Trebuie spus că față de situația din țările capitaliste cele mai dezvoltate există un decalaj (în special de ordin operațional) și care este încă destul de pronunțat.

Aceasta are — s-ar putea spune — două cauze. Una obiectivă, istoricește determinată și anume faptul că — datorită condițiilor istorice — ne situăm nu printre țările dezvoltate, ci printre țările în curs de dezvoltare cu tot ceea ce aceasta înseamnă, respectiv nu ne găsim și nu ne putem găsi pe aceeași treaptă de dezvoltare tehnico-științifică și economică cu țările cele mai înaintate. La care trebuie să adăugăm însă și un alt factor, cel subiectiv, care face ca în cadrul condițiilor obiective istorice date să nu ne situăm încă la acel nivel la care ne-am putea situa, dacă am fi făcut totul și am face totul în noua viziune a lucrurilor.

Condițiile istorice concrete ne obligă să nu încercăm să facem salturi peste anumite etape. Acestea pot fi reduse în timp, dar nu eliminate în mod arbitrar. Despre acest adevăr istoric ne-a atras atenția încă Marx. Aceasta înseamnă în mod concret că noi trebuie să căutăm și să dăm răspunsuri pe baza realităților românești de azi problemelor care ni se pun, că noi trebuie să folosim concomitent două alfabet: în continuare, alfabetul primei revoluții industriale, (ceea ce înseamnă continuarea procesului de industrializare și presupune și industrializarea tuturor ramurilor economiei naționale), dar și alfabetul celei de-a doua revoluții industriale. Măiestria cu care se face această îmbinare depinde de noi, de înțelepciunea, de capacitatea, de clarviziunea noastră, depinde de măsura în care vom pune accentul mai mult asupra unor pirghii economice decât pe pirghii administrative. Aceste două alfabet, aceste două metode de abordare trebuie să coexiste. În această politică de coexistență tehnologică accentul va trebui pus însă tot mai mult, tot mai categoric, pe tehnologia microelectronică, pe informatică. Numai în acest fel vom putea reduce decalajele. Lichidarea lor completă este, din nefericire, o problemă de mai lungă durată, fiind organic legată de transformarea noastră într-o țară dezvoltată.

Trebuie să acționăm deci cu și mai multă perseverență asupra factorului subiectiv în direcția înlăturării unor complexe de inferioritate, a unor sentimente de timiditate și de rutină paralizantă, de spirit conservator și dogmatic în mentalitate și practică, de obiceiuri învechite, de imobilism, de teama față de nou, de neacceptarea unor responsabilități și a unor inerente riscuri, toate acestea fiind, în fond și de fapt, reflexul luptei dintre nou și vechi. Trebuie să ne dăm seama că resursele noastre extensive s-au epuizat, că trebuie să trecem categoric de la faza de dezvoltare extensivă la cea de dezvoltare intensivă, ceea ce înlesnește, asigură și chiar reclamă înlăturarea revoluției microelectronice, procesul de informatizare a societății noastre.

Subestimarea progresului tehnic, prin care se înțelege atât metoda de producție, noi mașini, noi tehnici, cât și perfecționarea continuă a conducerii la toate nivelurile și a proceselor decizionale, poate avea efecte deosebit de negative asupra ritmului de creștere a producției, a productivității muncii. Îmbunătățirea mecanismului economic va trebui să fie apreciată înainte de toate după măsura în care el duce la accelerarea sau frînarea progresului tehnic. Reinnoirea la timp a utilajelor și asimilarea tehnologiilor avansate (în special a microtehnologiilor și a biotehnologiilor), efectuarea de investiții rentabile, înlăturarea tendințelor de gândire îngustă, promovarea unor stimulente materiale eficiente, promovarea largă a competitivității în locul unor tendințe monopoliste (care frînează progresul tehnic sugrumînd de fapt inițiativa în domeniul tehnico-științific, ducînd la indiferență, la căutarea unor căi ocolite) sînt condiții ale acestui progres atât de necesar. Altfel se poate ajunge la situația ca realizarea unor produse învechite și ineficiente să pară a fi mai avantajoasă, ceea ce conține în sine perspectiva unui regres general.

Vorbînd de procesul de informatizare a societății, de realizarea celei de a doua revoluții industriale și a noii revoluții agrare (pentru a asigura în acest fel aprovizionarea, la un nivel

tot mai ridicat, a populației), nu putem pierde din vedere corelația dintre **cantitatea și calitatea** produselor. Fenomenul obținerii unor cantități mari, tot mai mari, de produse în dauna calității trebuie combătut cu toată energia, deoarece pentru societate, de regulă, creșterea calității este mai importantă. Nu trebuie uitat că în cazul creșterii coeficientului calității, cantitatea producției poate fi redusă, ceea ce este avantajos pentru economia națională. Compararea continuă a calității produselor noastre cu realizările din străinătate devine imperioasă pentru creșterea competitivității lor. Trebuie terminat cu derutanta filozofie: „merge și așa”.

În acest context problema **infrastructurii**, respectiv lichidarea rămănerii în urmă a rețelei infrastructurale (gospodărirea energiei, rețeaua drumurilor publice, transportul și circulația, telecomunicațiile și mijloacele de informare, gospodărirea spațiului locativ, rețeaua sanitară, învățămîntul public, cercetarea științifică, dezvoltarea tehnică și tehnologică ș.a.) față de necesitățile producției, se pune cu toată acuitatea. Pentru trecerea economiei pe drumul dezvoltării intensive dezvoltarea accelerată a infrastructurii are un rol crescînd. Trebuie spus că, în timp ce în perioada dezvoltării extensive rămînerea în urmă a infrastructurii față de producție este oarecum tolerabilă, dezvoltarea intensivă reclamă cu necesitate ca infrastructura să depășească dezvoltarea producției (sau cel puțin să fie la același nivel). Dezvoltarea infrastructurii poate influența pozitiv echilibrarea economiei naționale și, în general, n-are nevoie de importuri.

De subliniat că dezvoltarea infrastructurii nu reprezintă nicicum o opțiune exclusă în dezvoltarea în perspectivă mai îndelungată a economiei. Ea trebuie să se dezvolte **multilateral și, totodată, echilibrat și armonios**. Pe bună dreptate sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C. al P.C.R. din Iunie a.c.: „Trebuie într-adevăr, să încetăm de a mai discuta care sector este mai important sau mai puțin important. În diviziunea muncii fiecare sector își are locul și importanța sa”. Înlăturarea revoluției microelectronice, a celei de-a doua revoluții industriale nu înseamnă nicicum promovarea unilateralității, dimpotrivă ea reprezintă garanția cea mai sigură a dezvoltării corespunzătoare a tuturor ramurilor economiei naționale; ea poate asigura corelația sănătoasă, necesară între fondul de acumulare și fondul de consum, între cele trei sectoare mari ale economiei, între infrastructura, structura și suprastructura societății. Noile tehnologii vor facilita și rezolvarea multor altor probleme, cum este și cea a exploziei demografice, problema vîrstelor înaintate. Astăzi, cînd „piramida” vîrstelor se modifică continuu și serios transformîndu-se, de fapt, într-un fel de „obelisc” (a cărui parte superioară reprezintă pensionarii și oamenii în vîrstă și care se mărește permanent) și cînd problema asigurării acestora cu toate cele necesare se pune cu o tot mai mare acuitate, noile tehnologii, a doua revoluție industrială, pot asigura (și numai ele — firește cu condiția existenței unor structuri social-economice și politice cu caracter progresist) ca feliile care revin astăzi fiecăruia din „piinea” existentă, în loc să sufere reduceri continue, însăși „piinea” să fie făcută mai mare, pentru ca să ajungă tuturor toate cele necesare pentru o existență demnă, umană.

Informatizarea industriei, a producției, a societății reclamă efectuarea anumitor schimbări, perfecționări cu eficiență crescută atât în domeniul economic și social, cât și în domeniul tehnico-științific. Perfecționarea la momentul oportun a diferitelor mecanisme (economico-financiare, de decizie ș.a.) — despre a căror necesitate a vorbit nu o dată tovarășul Nicolae Ceaușescu — devin necesare pentru a evita sau a preveni anumite distorsiuni, explozii care se pot declanșa în cazul rigidității sistemului. Anumite perfecționări, schimbări, pot deveni necesare și datorită interdependențelor pe plan mondial. Obiectivul reformelor constă în stabilirea unor raporturi economico-sociale, care să asigure buna funcționare a sistemului. Ne trebuie asemenea mecanisme economice, tehnologice, decizionale care să lege sistemele de valori de sistemele de acțiune iar amîndouă de **interesul general**. Arta deciziilor, în toate domeniile, este formarea unor sisteme de acțiune **echilibrate**, care să permită și să garanteze dezvoltarea tuturor și a fiecărui sector economic și grup social, a fiecărui individ în măsură egală, deci recunoașterea și promovarea unor posibilități de dezvoltare dinamică alternativă. Amînarea sau omiterea unor asemenea măsuri pot comporta mai multe riscuri decât înlăturarea lor. În realizarea tuturor acestor obiective informatica și electronica au un rol tot mai important.

Noile și revoluționarele cuceriri ale științei și tehnologiei, ale geniului uman reprezintă, fără nici o umbră de îndoială, factorul material de importanță hotărîtoare în vederea ridicării societății umane la treapta superioară a dezvoltării sale, pentru triumful socialismului și comunismului.

prof. dr. docent ing. Valter ROMAN

Orientări ale dezvoltării bazei energetice în mediul rural ⁽¹⁾

Dimensiuni noi în proiectarea rolului științei și tehnologiei

ADMIȚÎND ideea că știința dezvoltării este o nouă direcție prin care sistemul S+T propune noi metode de progres social și economic se cer examinate fundamentele de proiectare a noilor obiective. Unul din principalele criterii după care trebuie examinată eficacitatea oricărui sistem de răspunsuri avansate prin S+T este cel social. Cu atât mai mult analiza modelului de dezvoltare prefigurată a mediului rural trebuie să se plaseze pe această dimensiune.

Printre obiectivele majore propuse a fi atinse în următoarea etapă a dezvoltării rețelei de localități rurale se află — cum am menționat — găsirea formulelor optime de autoîntreținere. Asigurarea cu forțe și prin resurse proprii a necesarului pentru dezvoltare este, în sine, o direcție nouă care impune ample reconsiderări ale modelelor de comportament existente. Reîntoarcerea în mediul rural a unei însemnate forțe de muncă, în special tineret calificat, promovarea de măsuri care să susțină o intensificare a producțiilor agricole pe suprafețe mici creează un nou set de probleme.

Industrializarea mediului rural precum și transformările calitative ale agriculturii impun o direcție nouă de investigație pentru știința dezvoltării: ridicarea prin forțe proprii a nivelului și calității vieții. Resursa principală și numitorul comun al tuturor acțiunilor ce trebuie promovate de sistemul S+T este, necesarmente, dimensiunea socială. Autoconducerea și autoaprovizionarea în profil teritorial-administrativ, chiar dacă este vorba de spațiul unui județ sau de teritoriul unei comune, trebuie organizate de oameni în folosul oamenilor, pentru nevoile lor.

Dacă obiectivele politice descrise mai sus sînt puse ca probleme în fața științei dezvoltării, răspunsurile sistemului S+T se pot contura în următoarele direcții:

a) Dezvoltarea de resurse proprii care să sprijine dezvoltarea prin forțe proprii. Un caz specific al identificării și exploatarei de resurse proprii este cel al energiei regenerabile. Menționăm înainte faptul că oferta energetică centralizată nu va mai putea satisface probabil, în întregime, necesitățile mediului rural. În acest caz, o direcție principală de acțiune ar fi intensificarea căutărilor sistemului S+T în sprijinul ingineriei tehnologice din domeniul surselor regenerabile de energie. Dat fiind caracterul neuniform al distribuției acestor surse (cursuri de apă, expunere la radiațiile solare, expunere la vînt, cantitate de biomasă exploatabilă energetic), știința dezvoltării trebuie să concure la găsirea celor mai

bune soluții pentru implementarea de tehnologii din această categorie după ce obiectivele de dezvoltare ale unității rurale respective au fost definite. Estimarea potențialului energetic din această categorie are, în acest scop, un rol determinant atît în găsirea fundamentelor pentru satisfacerea cerințelor activităților curente, cît și în promovarea unora noi.

b) Dezvoltarea de noi mijloace pentru a construi obiectivele dezvoltării. Față de situația anterioară, cazul cel mai fericit l-ar putea constitui situațiile în care sistemul S+T ar coopera cu factorii locali pentru găsirea celor mai bune strategii de potențare a resurselor locale în folosul conturării celor mai adecvate obiective pentru dezvoltare. Conturarea de noi necesități și noi mijloace este locul în care S+T poate contribui major la clarificarea obiectivelor.

c) Conturarea de formule de organizare în sprijinul găsirii căilor pentru atingerea obiectivelor. Aici științele sociale sînt cele mai în drept să propună soluții noi în raport cu valorile tradiționale. Literatura menționează cazul unor societăți rurale în care implementarea tehnologiei de producere a biogazului a fost o nereușită datorită incompatibilității cu valorile sociale, tradițiile și metodele de comportament ale aceluși mediu.

d) Stimularea spiritului inovării tehnologice în rîndul celor chemați ca prin forțe proprii să-și edifice o dezvoltare realistă. Față de o primă fază în care sistemul S+T propune soluții-concepte, tehnologii, finalități — și de o a doua fază, în care acestea se pot implementa, este necesară o investigație calitativă în registrul creativității de masă pentru a afla modul în care este receptată o familie de tehnologii. Să luăm spre exemplu tot tehnologia biogazului: sistemul S+T îi prefigurează două categorii de utilități, carburant și îngrășămint. Însă nevoia practică și capacitatea de inovare a beneficiarului de tehnologie îi conturează și alte unități: sere, solarii. Contactul permanent, participativ al S+T cu masa de oameni care manipulează tehnologiile și beneficiază de rezultatele lor va îmbogăți în mod cert gama de semnificații sociale a tehnologiilor energetice noi. Vedem aici necesitatea dezvoltării unor relații sociale de cooperare între sistemele sociale și sistemul S+T, bazate pe un contact strîns în toate etapele: proiectare, implementare și utilizare a tehnologiilor.

Cu atît mai pregnant pare a fi rolul pe care această cooperare trebuie să-l aibă în cazul tehnologiilor energetice din surse regenerabile. Avînd aplicații directe, foarte concret legate de operații din spațiul mediului rural, sfera utilizării acestor surse este nemijlocit

implicată în viața cotidiană. Practica urență limitată numai la prezentarea proiectelor nu este deloc satisfăcătoare. Serviciile de implementare, întreținere și exploatare, extensie tehnologică, este necesar să fie depuse din partea sistemului S+T cel puțin pînă în momentul în care din partea sistemului social receptor se vor selecționa specialiști în întreținerea tehnologiilor.

e) Dezvoltarea unor sisteme de indicatori sociali în proiectarea tehnologică care să controleze impactul noilor tehnologii asupra mediului social. Avînd în vedere necesitatea satisfacerii rapide a nevoilor energetice, proiectarea tehnologică trebuie să aibe permanent în vedere pe lîngă indicatorii economici și tehnologici propriu-ziși și și câteva repere ale adecvării tehnologiilor la mediul respectiv. Biogazul nu poate fi implementat eficient acolo unde nu există suficiente animale ale căror dejectii să poată fi folosite în acest scop. Chiar dacă prin măsuri organizatorice numărul de animale poate fi sporit, problema se pune în termeni asigurării lor cu hrană. Aceasta din urmă trebuie să fie alocată dintr-un set de resurse ale sistemului comunitar agricol, special destinat acestei utilizări. Reîntoarcerea, prin aceste date, la proiectarea tehnologiilor va îmbunătăți eficiența cu care acestea pot și trebuie să fie utilizate.

Schimbări în utilizarea științei și tehnologiei: inovarea tehnologică privită ca proces de învățare societală

ÎN domeniul surselor noi și regenerabile de energie, sistemul inovării tehnologice se constituie din totalitatea relațiilor dintre organizațiile și indivizii care conlucrează în scopul promovării tehnologiilor energetice în practica societală.

Cele două activități principale care converg la atingerea scopului global al sistemului sînt:

— generarea tehnologiilor energetice, prin intermediul etapelor de cercetare, proiectare și realizare;

— difuzia tehnologiilor, avînd ca etape comunicarea, distribuția și implementarea lor.

Din această perspectivă de interpretare se urmărește identificarea, descrierea și diagnoza acțiunii sociale pe scară mare ce stă la baza acreditării, stimulării și susținerii pe plan societal, a utilizării unor noi tehnologii energetice. Necesitatea studierii proceselor sociale prin intermediul cărora are loc restructurarea comportamentului energetic, mai ales în spațiul rural, este dictată atît de caracteristicile întrinseci ale noilor tipuri de resurse cît și

de impactul potențial al deciziilor aferente asupra contextului social, economic și ecologic.

Într-un studiu ce urmărește impactul surselor noi de energie provenind din bioresurse sînt analizate oportunitățile și restricțiile induse de natura specifică a noilor resurse în construirea alternativelor de acțiune tehnologică: „Bioreșursele favorizează în mod incert **policultura**, în detrimentul monoculturii; sistemele cu **autoîntreținere** în detrimentul celor ce necesită o tot mai mare infuzie de energie; sistemele **extensive** în detrimentul celor intensive: tipare economice, sociale și culturale ce încurajează **independența**, în detrimentul dependenței (naționale, de grup sau individuale); **exploatarea maximă a posibilității de alegere** în detrimentul tendinței de suprimare a diversității; **dispersarea responsabilității** în detrimentul conducerii și **controlului ierarhic**“³⁾.

Folosirea surselor regenerabile de energie — care necesită un surplus de activitate a căror eficacitate nu se manifestă pe termen scurt și al căror proces de penetrare în practica socială nu se poate compara cu succesul reputat de către sursele de energie comercială, distribuite centralizat — implică drept element esențial educația pentru participare socială. În multe țări în curs de dezvoltare, nevoia vitală de energie a fost determinată mai degrabă de greutatea ivite la nivelul sistemelor centralizate de asigurare energetică decît de logica internă a modelului de dezvoltare energetică rurală. Ca atare, recursul la sursele noi și regenerabile prezintă o discontinuitate în imaginea curentă asupra modernizării vieții rurale, imagine care are un puternic caracter inertial. Privind această situație ca ipoteză de lucru, apare nevoia unui efort suplimentar de natură educațională pentru acreditarea surselor noi și regenerabile sub aspectul lor de mutație pe termen lung și nu ca soluția paliativă a unei stări de lucruri tranzitorii.

Impactul exercitat de restructurarea comportamentului energetic are semnificații multiple ce trebuie luate în considerare în momentul proiectării și evaluării alternativelor de acțiune pentru a putea concepe soluții pe termen scurt care să nu genereze efecte contradictorii și consecințe adverse pe termen lung. Ca atare, procesele sociale care concurează la schimbarea identității energetice a dezvoltării social-economice rurale reprezintă atît un factor de sprijinire a strategiilor tehnice și economice, cît și un element esențial în modelarea noilor nevoi energetice și a modului lor de satisfacere.⁴⁾

Tratarea holistică a sistemului inovării tehnologice permite descifrarea unor proprietăți de ansamblu, relevante sub aspectul diagnozei sociale. Vom considera astfel, inovarea tehnologică drept proces de **învățare socială**.

Pentru a face față complexității problematicei energetice este nevoie de un efort amplu, bazat pe dialogul și interacțiunea a numeroase organizații fiecare avînd roluri și obiective specifice și acționînd în strînsă interdependență. Învățarea — atît la nivel individual cît și organizațional — nu mai poate fi concepută în sensul tradițional, acela de „adaptare“ la situațiile noi prin procese de tip „încercare și eroare“ sau prin atitudini de genul „să

așteptăm și să vedem“. Este nevoie de operaționalizarea noilor dimensiuni ale conceptelor de învățare și anume **anticiparea și participarea**.⁵⁾

Un proces de învățare participativ este de natură să asigure caracterul de sine stătător, bazat pe forțe proprii, al procesului de dezvoltare. În esență, procesul de învățare societală trebuie să contribuie la regîndirea problemelor prezente din perspectiva „istoriei viitoare“ a dezvoltării. Se restructurează astfel întrebările fundamentale care orientează acțiunea socială printr-un efort continuu de problematizare a obiectivelor, proceselor, mijloacelor și resurselor asociate dezvoltării.

În cazul surselor noi de energie adecvate spațiului rural românesc se observă conturarea unui proces de învățare energetică în care implicarea individului joacă un rol din ce în ce mai mare. În domeniul biogazului, de exemplu, s-a acumulat deja o experiență interesantă care cuprinde atît rezolvări tehnologice, cît și soluții organizatorice, bazate pe resurse proprii și gîndire conform nevoilor locale.

O trăsătură caracteristică o prezintă procedurile de comunicare de natură instituțională, prin intermediul mijloacelor de mass-media sau de tip informal prin vizite sau schimburi ad-hoc de informații. Se stabilește astfel un mod de interacțiune de tip „rețea“, mult mai adecvat naturii specifice a mesajului decît forma tradițională în care „lecțiile energetice“ se difuzau radial, în mod centralizat. Perfecționarea învățării energetice reprezintă o preocupare constantă și necesară, legată de necesitatea economisirii timpului de operaționalizare a tehnologiilor energetice noi în practica socială, de creștere a eficacității în satisfacerea nevoilor energetice în strînsă interdependență cu configurația locală de resurse.

Investigarea proceselor de învățare energetică se situează la frontiera între domeniul tradițional al științei și valoarea ei societală. Este vorba de procese și fenomene cu caracter eterogen, în care accentul este pus pe identificarea evenimentelor și interacțiunilor în curs de apariție și pe simularea posibilităților contexte sisteme viitoare ale dezvoltării sociale.

Modul în care societatea asimilează, dezvoltă și generează răspunsurile adecvate față de problemele dezvoltării constituie principala sarcină de cercetare pentru știința dezvoltării, știința în care disciplinele sociale și teoria sistemelor ocupă un loc central.

Dimensiunea socială intervine pe două planuri distincte. În primul rînd este vorba de încorporarea criteriilor și normelor sociale în proiectarea și operaționalizarea tehnologiilor pe scară mare. În particular sînt esențiale **tehnologiile sociale de sprijin** (de natură organizațională, politică și educațională) prin intermediul cărora sînt introduse celelalte tipuri de dezvoltări tehnologice (industriale, agricole, ecologice, etc.) în cadrul proceselor ce concurează la realizarea evoluției social-economice. Ulterior, diagnoza socială se referă la evaluarea caracteristicilor de ansamblu a proceselor de valorificare și difuzie a științei și tehnologiei în societate. Se observă că, în fapt, asistăm la o interogație a științei asupra ei însăși prin raportarea la valorile sociale și la caracteristicile defini-

lorii ale dezvoltării în context național. Studii recente demonstrează necesitatea includerii explicate a factorilor social-economici drept ipoteze în proiectarea și desfășurarea strategiilor tehnologice în domeniul surselor regenerabile de energie, ca o condiție necesară a asigurării unei receptări sociale adecvate.⁶⁾

Se conturează o nouă paradigmă pentru cercetarea aplicativă, orientată spre problematica dezvoltării, caracterizată prin evaluarea simultană atît a **scopurilor**, cît și a **mijloacelor și proceselor** dezvoltării în cadrul referențial adecvat valorilor naționale.⁶⁾

Cele expuse sugerează cîteva din viitoarele atribute necesare ale procesului de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică orientat către rezolvarea problematicei energetice în contextul dezvoltării rurale.

Principala caracteristică este dată de includerea explicită a dimensiunii sociale atît în procesul de elaborare a „soluțiilor“ de S+T, cît și în cel de receptare și dezvoltare creatoare a acestora în practica socială. Pentru a putea stăpîni întreaga gamă de consecințe generate de „provocarea“ energetică, fără a perturba programele sociale de dezvoltare și aspirațiile legate de calitatea vieții individuale și colective, este necesară regîndirea întregului ansamblu de mijloace, procese și resurse destinate dezvoltării, în mod corelat cu noile imagini asupra a ceea ce este „posibil“, „dorit“ și „fezabil“ în proiectarea strategiilor de evoluție socială. Criza energetică a determinat căutarea de răspunsuri noi la probleme curente și, în mod inevitabil, adăugarea de noi întrebări la sistemul interogativ tradițional al S+T. Pentru a anticipa situațiile viitoare probabile și a mări astfel capacitatea de acțiune socială, știința dezvoltării este chemată să identifice și să valorifice social noi resurse. Acestea vor fi în mod nemijlocit legate de creativitatea umană și de amplificarea învățării la nivelul întregii societăți.

Pentru a atinge un astfel de scop, condiția esențială va fi aceea a participării sociale, necesară pentru controlul procesului de proiectare și planificare a dezvoltării tehnologice — și în mod particular a celei energetice — și pentru perceperea și integrarea adecvată a obiectivelor dezvoltării la aspirațiile naționale fundamentale.

Ion-Andrei POPESCU
Adrian VASILESCU

³⁾ H. Cleveland, A. King. „Bioreources and the Imperative of Cooperation with Nature“, World Future Society Publications, Washington, 1980.

⁴⁾ I. A. Popescu, A. Vasilescu. „Impactul surselor regenerabile de energie asupra dezvoltării rurale“. **Raport de cercetare**, Universitatea din București, 1981.

⁵⁾ J. W. Botkin, M. Elmandjra, M. Ma-lița. „Orizontul fără limite al învățării. Lichidarea decalajului uman“, Ed. politică, București, 1981.

⁶⁾ D. Thery, „The Biogas Programs in India and China. an Ecologically Appropriate Technology in Two Highly Contrasting Socio-Economic Settings“, **Resource Management and Optimization**, vol. 1 (4), october 1981.

⁷⁾ A. Vasilescu, „Dezvoltarea tehnologică: concepte, probleme și orientări noi“, partea I-a și a II-a, **Revista economică**, august, septembrie, 1981.

ÎN PRIMUL deceniu al activității sale politice, Nicolae Titulescu și-a concentrat atenția spre problemele interne ale României. Prin interesul manifestat pentru problemele dezbătute în Cameră — era deputat de Romanași la vârsta de numai 30 de ani — prin profunda cunoaștere și interpretare a legilor, prin temeinicia soluțiilor propuse, Nicolae Titulescu s-a afirmat ca un adept înflăcărat al reformelor social-economice în spiritul unei avansate poziții democrat-burgheze. A fost un entuziast susținător al reformelor agrare și electorale. Dar poziția lui de promotor al reformelor innoitoare în politica internă apare în modul cel mai evident în domeniul financiar. Deținând portofoliul de ministru al finanțelor în două perioade — din iulie 1917 pînă în ianuarie 1918 în guvernul liberal (la Iași) și din iunie 1920 pînă în octombrie 1921 în guvernul Averescu ¹⁾, el și-a definit concepția financiară și capacitatea de a găsi unele rezolvări dificilelor probleme ale acestui domeniu în elaborarea primului buget al României întregite, în inițierea reformei financiare din 1921, precum și în modul în care a apărat interesele financiare ale țării în perioada pregătirii tratatului de pace de la Trianon și după aceea.

Cum este cunoscut, în anii ce au urmat după desăvîrșirea procesului de unificare națională, în România coexistau patru sisteme financiare diferite: cel din România veche, din Ardeal, din Bucovina și din Basarabia. Or, așa cum sublinia N. Titulescu, nu se putea continua așa „fără a atinge greu condițiile producției naționale și simțul dreptății”. De aceea, reforma financiară inițiată de Titulescu a avut în primul rînd un caracter național, vizînd ca obiectiv imediat realizarea unui sistem bugetar și fiscal unitar, va-

Nicolae Titulescu și finanțele publice *) (I)

labil pentru toate provinciile României. În al doilea rînd, reforma era menită să sporească resursele financiare ale statului pentru satisfacerea nevoilor publice acute în condițiile perioadei grele de refacere după un război istovitor. În al treilea rînd, această reformă viza așezarea sarcinilor fiscale pe principii de echitate fiscală, în concordanță cu puterea contributivă a diferitelor categorii de plătitori. De altfel, sub influența ideilor socialismului, în toate țările din Europa se manifesta în acea vreme un puternic curent de reforme financiare avînd la bază o politică fiscală mai economică, mai rațională și mai echitabilă.

La întocmirea bugetului pe anul 1921 (1 aprilie) — 1922 (31 martie) — primul buget al României întregite — N. Titulescu, a avut în vedere o serie de principii importante. Între acestea:

a) reducerea cheltuielilor publice la strictul necesar „pînă la limita de unde începe dezorganizarea serviciilor” cum se exprima el. Titulescu a preconizat institu-

irea unui control preventiv al cheltuielilor publice menit a preîntîmpina obținerea de credite suplimentare, asigurînd totodată instituirea unui organ, emanațiune directă a Comisiei bugetare parlamentare, care să dea concursul necesar Ministerului Finanțelor în conducerea execuției bugetare etc.; b) sporirea veniturilor bugetare prin crearea de noi impozite „pînă la limita ce nu poate fi depășită fără a stingheri producția”. În acest sens N. Titulescu, a conceput și depus în parlament următoarele proiecte de legi: Legea privind impozitul pe lux și cifra de afaceri; Legea impozitului progresiv pe succesiuni; Legea pentru reforma contribuțiilor directe; Legea privind impozitul extraordinar progresiv pe avere și pe îmbogățirea de război; c) acoperirea datoririilor contractate în trecut precum și a celor noi „în măsura în care permit mijloacele țării, cu hotărîrea fermă de a duce opera pînă la sfîrșit”.

Așezarea bugetului pe baze trainice și reforma financiară în general erau concepute în contextul unei politici economice de ansamblu și de perspectivă ale cărei obiective urmăreau: echilibrarea prin resurse ordinare a bugetului ordinar; alimentarea bugetului extraordinar mai puțin prin împrumut și mai mult prin punerea în valoare a disponibilităților interne; centralizarea devizelor în mîinile statului printr-o anumită politică valutară și prin dezvoltarea exportului; elaborarea unui program de refacere în șapte ani în toate direcțiile, pe cît posibil cu acordul tuturor partidelor.

Analizînd ideile lui Titulescu, mai multe din acțiunile întreprinse de el, se poate aprecia că el nu a fost partizanul impozitelor indirecte în general. Totuși, avînd în vedere nevoia acută de resurse finan-

FIȘE

STÉPHANE LUPASCO

LOGICA DINAMICĂ A CONTRADICTORIULUI

Cuivă înfățiș
CONSTANTIN NOICA

1982

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI

● Dacă lumea noastră este într-o măsură crescîndă confruntată cu paradoxul de a acumula tot mai multe cunoștințe dar care sînt tot mai greu de interpretat, atunci, în surprinde-

rea sensului evoluției societății umane, simpla îmbogățire a cunoștințelor nu mai corespunde criteriilor adevărului. Este necesară schimbarea categoriilor cu care operăm, promovarea unei noi viziuni asupra lumii. Acestui deziderat își subsumează eforturile filozoful francez de origine română Stéphane Lupasco (născut în 1900 în București) din a cărui vastă operă filozofică — peste 20 de volume — Editura Politică prezintă un volum selectiv sub titlul „Logica dinamică a contradictoriului”.

Pașul esențial în direcția construirii unei viziuni încheiate, unitare asupra lumii moderne, asupra devenirii sale, îl reprezintă înălțurarea granițelor care au fost artificial create între filozofie și știință, considerate a fi modalități fundamentale ale cunoașterii. Iar elementul unificator îl reprezintă, potrivit concepției lui St. Lupasco, principiul

contradicției. Disponînd de vaste cunoștințe în domeniul telurite ale științei, autorul încearcă să evidențieze modalitățile specifice în care se manifestă principiul contradicției în diverse stări de cunoaștere, în logică, științele naturii și cele sociale, artă.

Perfecționarea mecanismului economic

● Referindu-se la faptul că, în ultimii ani, în Uniunea Sovietică s-a format concepția privind perfecționarea în continuare a mecanismului economic, ridicarea acestuia pe o treaptă calitativ nouă, L. Abalkin analizează în articolul „Aktualnie problemî sovershenstvovania mehanizma i praktiki hozeoistvovania (Probleme actuale ale perfecționării mecanismului și practicii gospodăririi)”, publicat în nr. 8/1982 al revistei sovietice „PLANOVOE HOZEAISTVO”,

principalele teze ale acestei concepții.

Se consideră, astfel, că ridicarea nivelului științific al planificării și realizarea echilibrării depline, efective a planurilor constituie condiții obligatorii ale eficienței tuturor elementelor mecanismului economic. Nici modificarea structurilor organizatorice, nici restructurarea pirgghiilor economice — relevă L.A. — nu sînt capabile să aducă rezultatele scontate fără existența acestor premii fundamentale. În al doilea rînd, arată L.A., a fost soluționată problema verigii asupra căreia este necesar să se concentreze — în vederea asigurării unei activități eficiente — întregul mecanism economic, ansamblul sistemului de conducere; este vorba de veriga de bază a economiei naționale — înțelegîndea. În sfîrșit, dezvoltarea și consolidarea principiilor democratice ale conducerii constituie principala orientare în

ciare, ca și condițiile societății în care trăia, el a acționat în această direcție inițind introducerea impozitului pe lux și cifra de afaceri și generalizarea impozitului pe spectacole. De asemenea a introdus progresivitatea în sfera impozitului pe succesiuni. Și trebuie să spunem că la data introducerii sale în sistemul fiscal al României, impozitul pe cifra de afaceri constituia o noutate. Experimentat pentru prima oară în S.U.A. după războiul de recesiune, el a fost adoptat după primul război mondial aproape în toate țările capitaliste (în Franța a fost introdus în 1917), devenind un impozit „miraculos” pentru alimentarea bugetelor atât de încercate în condițiile de război și în cele ale refacerii după război. În așezarea lui, după cite se știe, s-au cristalizat două sisteme: cel francez potrivit căruia impozitul se calcula și încasa la fiecare operație de vânzare-cumpărare (în „cascadă” sau „boule de neige”) și sistemul german care statua impunerea o singură dată, la locul de producție, cu prilejul punerii în circulație a produselor. Legiitorul român a preferat la acea dată sistemul francez al impozitului în cascadă, cel german fiind adoptat mai târziu, în 1927, cind producția industrială a căpătat forme mai organizate și mai stabile ²⁾. Prin introducerea acestui impozit în sistemul fiscal românesc, s-a creat o sursă de venituri bugetare, care, fără a afecta cîtusi de puțin randamentul impozitelor existente, s-a dovedit a fi dintre cele mai productive. Anunțat ca o măsură provizorie, impozitul pe cifra de afaceri a devenit cu timpul veriga cea mai importantă a întregului sistem de impozite indirecte ale României dintre cele două războaie mondiale.

Dar, așa cum am arătat, N. Titulescu nu vedea rezolvarea problemei unor resurse financiare în primul rînd prin im-

pozite indirecte. El și-a îndreptat atenția în principal asupra impozitelor directe susținind necesitatea creșterii rolului acestora în sistemul fiscal românesc și concepiind în acest sens reforma contribuțiilor directe socotită a fi cea mai îndrăzneață reformă inițiată de un ministru de finanțe român pînă atunci. „Zeci de ani — afirma Titulescu — am luat banii contribuabililor în forma cea mai ipocrită, în forma birului indirect. Zeci de ani nu am avut curajul să prezentăm franc nota de plată a birului direct, de teamă să nu ne pierdem popularitatea...” „Impozitele indirecte sfîrșesc prin a apăsa mai ales clasele muncitorești iar nu clasele bogate. Ele produc mizeria claselor muncitorești și ating libera dezvoltare națională” ³⁾.

Într-o asemenea accepție, baza de așezare a impozitelor nu mai era averea sau produsul, evaluate după semne exterioare și prezumții, ci venitul — impus după cele mai moderne principii ale științei financiare aplicate în același timp în Anglia, Franța, Italia etc. Piatra unghiulară a reformei financiare astfel inițiate a constituit-o adoptarea unui sistem mixt în care impunerea pe categorii de venituri, „pe cedule” (sau „impozite elementare” cum aveau să fie denumite mai târziu), era combinată cu impunerea venitului global, adică pe totalitatea veniturilor. Prin impozitul „cedular” se asigura identificarea mai precisă și controlul mai eficace asupra surselor de venituri, precum și preîntîmpinarea arbitrarului în munca aparatului financiar. „Imposibilitatea de a reduce la neant dreptul de control al statului fără a vedea degenerînd impunerea în comedie, imposibilitatea de a da libertate desăvîrșită fîscului ca agent de cercetare fără a transforma impunerea în tragedie, a determinat cele mai multe state să renunțe la impozitul unic și să descompu-

nă veniturile contribuabililor în categorii denumite „cedule” — preciza autorul reformei în susținerea acesteia în fața parlamentului țării ⁴⁾.

Cedulele erau, de fapt, vechile impozite reconsiderate pentru a se realiza, pe de o parte, ideea de impozit pe venit și nu pe obiect sau avere, iar pe de altă, pentru a supune impozitării și acele venituri care în vechiul regim fiscal scăpau neimpuse. Elementul principal de noutate în concepția reformei este introducerea impozitului progresiv global. Chiar autorul legii sublinia că: „Cu sistemul ce propun, cedulele fiind vechile impozite remaniate, impozitul global e o dare nouă, care chiar dacă nu și-ar produce imediat efectele ei rodnice, nu strică ce avem”. Ce semnificații economice și sociale prezentau asemenea acțiuni, vom analiza într-un număr următor al revistei.

conf. dr. Ilie RÎMNICEANU
Cluj-Napoca

*) Articolul de față continuă preocupările revistei (vezi și Revista economică nr. 10/1982) de a releva contribuțiile remarcabile la gândirea economică, ale lui Nicolae Titulescu.

¹⁾ Întreruperea activității la Ministerul finanțelor în anii 1918—1920 s-a datorat plecării sale la Paris, unde împreună cu Tade Ionescu, Octavian Goga, Constantin Mille, Traian Vuia, și alte personalități a desfășurat o amplă mișcare propagandistică pentru cîștigarea simpatiei anumitor cercuri conducătoare din Franța și Anglia și atragerea atenției opiniei publice asupra intereselor României.

²⁾ Legea Titulescu din 1 august 1921 prevedea taxe de 10 și 15% pe obiectele de lux, de 3,6 și 10% asupra devalorii locurilor și hotelurilor și de 1% impozit general asupra cifrei totale a oricărei afaceri obișnuite sau accidentale.

³⁾ N. Titulescu, Discursuri, Editura științifică, București, 1967.

⁴⁾ N. Titulescu, ibidem.

perfecționarea mecanismului economic, un rol hotărîtor avînd educarea la fiecare om al muncii a simțului de proprietar, atît în aria colectivului în care lucrează, cît și pe scara întregii țări.

Se cuvine — menționează L.A. ca aceste trei cerințe și orientări principale în perfecționarea mecanismului economic să fie tratate în unitatea lor organică, intrucît ele se completează și și îmbogățesc reciproc conținutul.

Ecologie și dezvoltare

● Avînd sediul la Berlin „International Institute for Environment and Society” (Institutul internațional pentru mediu și societate) își propune să contribuie, cu participarea unor specialiști din numeroase țări, la îmbogățirea cunoștințelor și a posibilităților de înțelegere a efectelor sociale și psihologice pe care le pot determina proble-

mele ecologice, atît pe plan local cît și global. În mod concret, studiile efectuate și publicate sub egida institutului amintit sînt subsumate următoarelor programe: atitudini și reacții față de politicile adoptate în domeniul ecologic cu subtemele: comportamentul în consum și calitatea mediului, mediul înconjurător și activitatea economică; scopuri, instrumente și efecte ale politicilor elaborate în sfera ecologiei, aspecte tehnologice ale politicilor ecologice. În consens cu obiectivele propuse institutul a publicat recent o suită de studii între care menționăm: sistemul de trebuințe în societățile în curs de dezvoltare și cele dezvoltate, diferențieri ale modului de trai în funcție de dezvoltarea tehnologică și sistemul social; aspecte industriale specifice ecodenzității; societatea postindustrială și problemele ecologice.

Perspectivile modelărilor globale

● Inițiate în urmă cu cîteva decenii — printre pionieri numărîndu-se Ragnar Frisch, Jan Tinbergen, Lawrence Klein — modelele economice macroeconomice, viabilitatea acestora sînt puse tot mai mult sub semnul îndoielii, opinează Edmond Malinvaud în articolul „L'économétrie et les besoins de la politique macroéconomique” publicat în numărul din 14 iulie 1982 al revistei „PROBLEMES ECONOMIQUES”. Principala acuzație care provine din rîndul marelui public vizează incapacitatea politicilor guvernamentale, politici care s-au bazat într-o măsură importantă pe modele globale, de a rezolva problemele economice complexe legate de șomaj, inflație, recesiune. Din perspectiva unei analize științifice, susține E.M., insufi-

FIȘE

ciiența modelelor globale se vîdește în incapacitatea acestora de a permite preziziuni pe termen lung precum și o anumită tendință de schematizare a fenomenelor reale (de pildă, se arată în studiu, concepte precum cel de competitivitate cu greu pot fi integrate în modele economice). Dar, intrucît folosirea aparatului matematic reprezintă un cîștig pentru științele sociale, deci și pentru economie, nu se pune problema de a renunța la instrumentarul econometric. Creșterea valorii practic-predictive a modelelor globale ar fi condiționată, potrivit opiniei exprimate de E.M., de capacitatea acestor elaborate teoretice de a exprima și analiza cu deosebire laturile calitative ale proceselor economice.

Factori și implicații ale majorării datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare (II)

DIFICULTĂȚILE de plăți cărora trebuie să le facă față în ultimii ani țările în curs de dezvoltare au cauze multiple, cele mai multe fiind însă situate în afara controlului țărilor debitoare, în special în cazul țărilor în curs de dezvoltare importatoare de petrol. Desigur, creșterii valorii importurilor, ca urmare a sporirii cantităților sau a valorilor unitare, o țară poate să-i răspundă printr-o atitudine de majorare a exporturilor de natură să compenseze creșterea valorii importurilor și să echilibreze balanța comercială. Problema este că dificultățile de plăți sînt resimțite tocmai de acele țări în curs de dezvoltare care nu pot să-și majoreze exporturile, în principal datorită condițiilor economice internaționale: conjunctura economică depresivă, actuala criză economică mondială cu aspectele sale nu numai conjuncturale, pe termen scurt, ci și structurale, pe termen lung. Ca atare, înregistrarea de către țările în curs de dezvoltare a deficitelor comerciale nu mai este o acțiune deliberată, urmărind prin finanțarea deficitului, utilizarea și a resurselor externe pentru suplimentarea resurselor interne. Dimpotrivă, formarea deficitelor comerciale și crearea necesității finanțării acestora sînt cauzate tot mai mult de condițiile internaționale vitrege pentru exporturile țărilor în curs de dezvoltare, de pătrundere pe piețele internaționale.

Cauze multiple

MANIFESTAREA crizei economice mondiale, atît prin reducerea drastică a cererii pentru importuri în țările dezvoltate, cît și prin recrudescența protecționismului, îndreptat în special împotriva importurilor țărilor în curs de dezvoltare constituie cauza precumpănitoare a formării deficitelor comerciale ale țărilor rămase în urmă. Din păcate, la aceste condiții se adaugă altele — net nefavorabile și ele — în ceea ce privește finanțarea deficitelor. Și în acest domeniu, în ultimii ani s-au petrecut mutații semnificative, fluxurile de fonduri spre țările în curs de dezvoltare debitoare cunoscînd reorientări structurale majore. La jumătatea deceniului al șaptelea circa 60% din resursele financiare totale transferate în țările în curs de dezvoltare erau sub forma asistenței concesionale, a asistenței oficiale (avînd un element de donație, adică dobînda mai redusă și termen mai îndelungat), în timp ce resursele financiare transferate prin intermediul băncilor private nu depășeau 40% din totalul fluxului de resurse spre țările în curs de dezvoltare. Pînă la sfîrșitul deceniului al optulea proporția a fost mai mult decît inversată: asistența financiară nu mai reprezintă decît 30%, iar fluxurile private circa 70%.

Pentru țările în curs de dezvoltare debitoare această inversare a avut semnificația de majorare a resurselor financiare disponibile dar în condiții mult mai grele, mai costisitoare, aceste fonduri fiind mult mai scumpe pentru că debitorii trebuiau să plătească dobînzile curente de pe piața internațională a împrumuturilor, care ajunseseră la niveluri istorice cele mai ridicate. Ca atare, la sfîrșitul anului 1980, circa 2/3 din datoria totală a țărilor în curs de dezvoltare era deținută de creditorii privați, marile bănci internaționale, față de o proporție de 1/3 în 1970. Or, fondurile mobilizate de la băncile private trebuie restituite într-un termen mai scurt decît împrumuturile luate de la sectorul public. Astfel, în timp ce, de exemplu, în 1966 nivelul dobînzii la angajamentele de împrumuturi către țările în curs de dezvoltare din partea creditorilor oficiali și privați era de 4,1%, termenul era de 21,0 ani, iar elementul de donație³⁾ era de 41%, în anul 1979, nivelul dobînzii a fost de 9,5%, termenul s-a redus la 14,0 ani, iar elementul de donație s-a redus la 7%⁴⁾.

Posibilitățile țărilor în curs de dezvoltare de a asigura serviciul datoriei externe în continuă creștere s-au înrăutățit în ultimii ani, devenind critice, ca urmare a majorării deficitelor lor comerciale, creșterii costului împrumuturilor externe și înfățișării preocupărilor cercurilor bancare privind capacitatea sistemului bancar internațional de a continua administrarea unor fluxuri financiare uriașe.

Rata serviciului datoriei externe, indicînd capacitatea unei țări debitoare de a-și plăti datoriile scadente privind amortizarea unui împrumut și dobînzile aferente, s-a înrăutățit în deceniul trecut.

Serviciul datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare raportat la volumul exporturilor s-a înrăutățit în continuare

în ultimii ani, majorîndu-se de la 13,3% în 1973 la 21,5% în 1981⁵⁾). Această majorare este cu precădere imputabilă creșterii și menținerii la nivel ridicat a ratei dobînzilor. După cum s-a arătat, o parte însemnată din datoria externă a țării-

Tabelul nr. 3

Situația financiară a țărilor în curs de dezvoltare deficitare a): fluxuri nete de fonduri, serviciul datoriei externe și rata datoriei externe, 1979-1982 (în miliarde dolari)

	1979	1980	1981	1982
Deficitul balanțelor de plăți curente	52,3	77,8	88,6	94,3
Modificarea rezervelor oficiale	8,2	-1,2	-5,1	4,4
Fluxuri nete totale de capital	60,5	76,6	83,5	98,7
Fluxuri oficiale bilaterale				
— în condiții concesionale	11,0	11,8	13,3	15,0
— donații b)	7,1	7,1	9,0	9,0
— împrumuturi bilaterale pe termen mediu și lung în condiții concesionale	3,9	4,7	5,3	6,0
Alte împrumuturi oficiale bilaterale pe termen mediu și lung	1,9	2,7	3,0	3,3
Instituții multilaterale	7,2	9,7	10,7	12,0
Fluxuri private pe termen mediu și lung	40,7	35,7	46,0	52,0
— investiții directe	11,6	6,4	9,0	10,0
— credite de export	4,9	4,0	4,5	5,0
— investiții de portofoliu	6,2	6,4	6,5	6,5
— alte împrumuturi bancare	18,1	18,8	26,0	31,0
Împrumuturi F.M.I. (nete)	0,6	1,0	7,2	7,2
Fluxuri de capital pe termen scurt, neînregistrate și erori, omisiuni	-0,9	15,7	3,3	8,7
Remiteri totale de dobînzii c) și profituri	24,0	33,7	43,7	48,5
Transfer net	37,0	43,5	45,3	45,5
Articole recapitulative				
Datoria scadentă la sfîrșitul perioadei d)	280,0	326,6	388,9	449,1
Serviciul datoriei externe				
— împrumuturi pe termen mediu și lung	50,5	66,1	81,4	94,4
— împrumuturi pe termen mediu e) și F.M.I.	2,0	2,0	3,0	4,5
— Total împrumuturi	52,5	67,1	84,1	98,9
— remitteri de profituri	6,5	7,5	8,0	8,5
— serviciul datoriei plus remitteri de profituri	59,0	74,6	92,4	107,4
— din care: amortizarea	33,0	38,9	45,7	54,4
Rate (în %)				
Rata împrumuturilor scadente pe termen mediu și lung față de exporturi f)	113,2	107,1	118,9	119,0
Rata dobînzilor pe termen mediu și lung față de exporturi	7,1	8,6	10,9	10,6
Rata serviciului datoriei plus profiturilor față de exporturi	23,3	24,5	28,3	28,5

Note: a) fără principalii exportatori de petrol; b) fără asistența tehnică; c) nu se cuprinde dobînda asupra împrumuturilor pe termen scurt și asupra tragerilor F.M.I.; d) numai pe termen mediu și lung; e) numai dobînda; f) mărfuri și servicii.

Sursa: UNCTAD, Trade and Development Report, 1981

Tabelul nr. 4

Indicatorii ai datoriei externe și serviciul datoriei țărilor în curs de dezvoltare importatoare nete de petrol, 1970, 1974, 1979

	1970	1974	1979
Serviciul datoriei / datoria scadentă	11,0	12,5	16,8
Serviciul datoriei / exporturi de mărfuri și servicii	12,0	9,5	19,5
Dobînzii / exporturi de mărfuri și servicii	3,7	3,4	7,0
Dobînzii / produsul intern brut	0,5	0,6	1,3
Datoria scadentă / produsul intern brut	15,5	15,4	25,9
Datoria scadentă / rezerve valutare	352,4	299,7	368,1

Sursa: UNCTAD, Trade and Development Report, 1981

lor în curs de dezvoltare este subscrisă la un nivel fix al dobînzii, care a fost relativ avantajos în deceniul trecut; pînă în 1980 nivelul mediu al dobînzilor la datoria externă a ansamblului țărilor în curs de dezvoltare importatoare de petrol

³⁾ În cazul împrumutului, elementul de donație se obține ca diferență dintre valoarea nominală a unui împrumut și valoarea actualizată a unui flux de rambursări și exprimînd această diferență în procente din valoarea nominală. Astfel, cînd nivelul dobînzii asupra unui împrumut este egal cu rata scontului elementul de donație este zero.

⁴⁾ Vezi: „Trade and Development Report, 1981”, UNCTAD, publicația de O.N.U., New York, 1981, p. 46-47.

⁵⁾ Zoe Cardot, Jean-Pierre Dubarry, Marc Boutteiller, Philippe Meunier: „Situation économique des PVD non petroliers”, în Chroniques d'actualité de la S.E.D.E.I.S., Paris, nr. 12, 15 iunie 1982, p. 369.

a fost de sub 9% pe an. Recurgerea de către țările în curs de dezvoltare la mobilizarea de împrumuturi și credite de pe piața internațională a capitalurilor a condus la majorarea drastică a proporției datoriei externe angajată pe seama dobânzilor flotante, la nivelul pieței. Dobînda flotantă pentru datoria țărilor în curs de dezvoltare importatoare de petrol a crescut de la 8,2% în 1973 la 9,3% în 1976, la 15,3% în 1980 și la 18,0% în 1981¹²⁾.

Dintre principalele aspecte care confruntă țările în curs de dezvoltare sub aspectul majorării datoriei externe, interacțiunea dintre nivelul inflației și nivelul dobânzilor asupra serviciului datoriei a devenit un subiect larg abordat. Inflația și tendințele din politica monetară a țărilor capitaliste dezvoltate au condus la majorarea dobânzilor pe piețele internaționale ale capitalurilor la un nivel record. În prima parte a anului 1981, nivelul dobânzii LIBOR a fost în medie de 17% față de 7% în 1974. Desigur, orice reducere a nivelului nominal al dobânzilor pe piețele financiare internaționale s-ar reflecta în valoarea nominală a plăților în contul dobânzilor pentru datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare. Practicarea de dobânzi flotante pe piețele financiare internaționale și necesitatea pentru țările în curs de dezvoltare debitoare de a mobiliza fonduri și pentru a putea efectua plăți scadente în contul datoriei externe implică un transfer de resurse dinspre țările debitoare spre cele creditoare pentru că împrumutul este amortizat într-un ritm mai accelerat în termeni reali decât se prevedea inițial, în momentul mobilizării acestuia. Ca urmare, pe termen scurt, o țară debitoare va fi nevoită să mobilizeze împrumuturi brute într-un volum mai mare pentru a menține același transfer net în termeni reali, adică împrumutul vărsat fără plățile pentru serviciul datoriei¹³⁾.

Chiar dacă în prezent asistăm la o oarecare moderare a nivelului dobânzilor, povara plăților în contul dobânzilor pentru țările în curs de dezvoltare se va îngreua și mai mult în acest an, datorită creșterii volumului datoriei scadente și efectelor întârziate ale nivelului excesiv de ridicat al dobânzilor caracteristic pentru anul 1981 și prima parte a anului 1982¹⁴⁾.

Majorarea datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare, creșterea poverii serviciului datoriei constituie, în ultimă instanță, o reflectare a exploatării de către sistemul bancar internațional a țărilor în curs de dezvoltare.

Direcții de acțiune

ÎN TERMENI practici, problema se pune dacă și cum pot fi plătite datoriile țărilor în curs de dezvoltare. Desigur, pentru a plăti datoriile țările în curs de dezvoltare ar trebui ca pentru o anumită perioadă de timp să acumuleze excedente ale balanțelor lor comerciale. Or, în condițiile evoluției actualei crize economice internaționale, ale conjuncturii economice mondiale pe termene previzibile, cînd cererea pe piețele țărilor capitaliste dezvoltate — adică acele țări care au valută convertibilă — este limitată, iar accesul pe piețe este îngreunat prin metode protecționiste, artificial restrictive și discriminatorii, apare greu de conceput acumularea de excedente comerciale de către țările debitoare. Ca urmare, nu pare a rămîne altă soluție pentru țările în curs de dezvoltare decât să-și majoreze datoriile externe. Astfel, dacă nivelul dobânzii pentru datoriile externe ale țărilor în curs de dezvoltare nu ar depăși 15% pe an, pînă în 1990 volumul datoriei ar ajunge la 1500 miliarde dolari, ceea ce înseamnă o triplare a sumei de la începutul deceniului al nouălea. Se pune întrebarea dacă o asemenea situație ar putea fi acceptabilă pentru funcționarea relațiilor financiare internaționale și dacă nu ar conduce la prăbușirea sistemului financiar internațional. Întrebări mai realiste sînt însă, după părerea noastră, următoarele: dacă țările în curs de dezvoltare ar putea suporta o asemenea povară a datoriei externe și mai ales ce se poate face pentru ușurarea poverii datoriei externe a acestor țări, întrucît existența acesteia blochează în multe cazuri posibilitățile de participare a țărilor creditoare la diviziunea internațională a muncii.

Două direcții practice se pot evidenția pentru asanarea problemei datoriei externe. O primă direcție este aceea a reșalonării datoriei pentru țările debitoare care au dificultăți în a efectua plățile în contul serviciului datoriei externe. Mecanismul internațional de reșalonare a datoriei externe a țărilor în curs

de dezvoltare nu este însă corespunzător. Datorită creșterii volumului datoriei externe și a serviciului datoriei țărilor în curs de dezvoltare din 30 de cazuri de reșalonare multilaterale de datorii, din 1973 pînă la sfîrșitul anului 1981, opt cazuri au fost în 1981, cînd existau însă 25 de țări care aveau arierate la plata serviciului datoriei externe. Reșalonarea plăților și datoriei unei țări se cere a fi realizată rapid și la timp, astfel încît să susțină posibilitățile de dezvoltare a țării debitoare, să restaureze capacitatea acestei țări de a face față serviciului datoriei, atît pe termen scurt, cit și pe termen lung, și să protejeze interesele părților implicate, ale debitorului și creditorilor. Deși aceste principii au fost adoptate în cadrul UNCTAD, reșalonarea datoriei externe a unei țări în curs de dezvoltare continuă să fie privită ca o acțiune extremă, de ultimă instanță, cînd s-a declanșat deja criza de lichiditate și cînd încetarea plăților în contul serviciului datoriei externe este iminentă. Caracterul inadecvat al actualului mecanism internațional de reșalonare a datoriei externe este dat și de faptul că creditorii sînt interesați numai în perspectiva apropiată de asigurare a condițiilor pentru continuarea plăților serviciului datoriei externe. De exemplu, în cadrul unei operațiuni tipice de reșalonare a datoriei externe, cînd se rescadențează termenii de plată, consolidarea sumei se întinde pe o perioadă de 12—30 luni, se referă la 80—90% din volumul serviciului datoriei scadente în această perioadă. Partea consolidată a datoriei trebuie rambursată într-o perioadă de 7—10 ani, inclusiv o perioadă de grație de 2—3 ani și în condiții de dobîndă existentă pe piața financiară¹⁵⁾.

Asemenea condiții, care nu conțin nici un element preferențial, mai avantajos pentru țările în curs de dezvoltare, nu dau posibilitate debitorului să pună în valoare eforturile sale de dezvoltare, nu sprijină străduințele pentru dezvoltare ale acestuia, ci mai cîrind deschid calea pentru noi dificultăți viitoare, care vor necesita, la rîndul lor, noi reșalonări într-un timp nu prea îndepărtat. Mai mult, mecanismele internaționale financiare de administrare a datoriei externe lasă la discreția băncilor creditoare eventuala reșalonare a datoriei către aceste bănci. Or, așa cum s-a arătat, aceasta tinde să aibă ponderea covârșitoare, iar nivelul ridicat (și flotant) al dobânzii este de natură să majoreze într-un ritm accelerat plățile în contul serviciului datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare.

A doua direcție paralelă și necesară pentru atenuarea situației datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare constă în îmbunătățirea relațiilor economice internaționale, astfel încît țările debitoare să-și poată procura în mod echitabil mijloacele de plată în valută cu care să acopere datoriile contractate. În fapt, este necesară restructurarea relațiilor economice internaționale în consonanță cu cerințele instaurării unei noi ordini economice internaționale. În problema soluționării datoriei externe a țărilor debitoare este necesară aplicarea unei „strategii de ajustare prin intermediul exportului”, care să fie aplicată de către țările în curs de dezvoltare, țările dezvoltate asumîndu-și sarcina de a oferi țărilor debitoare posibilitatea de a obține excedente comerciale din care să-și restituie datoriile scadente. Pentru aceasta ar trebui să se convină pe plan internațional asupra îmbunătățirii accesului pe piețele țărilor dezvoltate al produselor provenind din țările în curs de dezvoltare debitoare, să se înlătore protecționismul și discriminarea, să se promoveze restructurarea — pe o bază echitabilă și care să avantajeze țările rămase în urmă — relațiilor economice internaționale și a diviziunii internaționale a muncii. De asemenea, este necesar să se ajungă la o înțelegere pe plan internațional, așa cum a propus țara noastră în 1981 la sesiunea anuală a Fondului Monetar Internațional și Băncii Mondiale și în Adunarea Generală a O.N.U., în ceea ce privește reducerea și menținerea la un nivel rezonabil a dobânzilor pe plan internațional. Mecanismele actuale ale îndatorării pe plan internațional a unui număr mare de țări nu pot duce sistemul financiar internațional decît la ruină, la o criză majoră.

O soluție ar fi aceea de a se institui **ex ante** o repartitie mai echilibrată a deficitelor balanțelor de plăți și a datoriilor externe între țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare. Fluxurile de capitaluri astfel reorientate ar putea servi la finanțarea cheltuielilor suplimentare de investiții, necesare să susțină o cerere normală pe plan internațional¹⁶⁾. În actualul sistem financiar internațional nu există nici un control asupra creării de lichidități pe plan internațional prin majorarea datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare. Apare cu necesitate stringentă elaborarea și punerea în aplicare pe plan internațional a unor mecanisme adecvate pentru o conlucrare financiară echitabilă între toate statele lumii. O rundă de negocieri globale va trebui să găsească și să instaureze asemenea mecanisme înainte ca problema datoriilor externe să devină de nesuportat.

dr. Aurel GHIBUȚIU

¹²⁾ Bahram Nowzad: „Debt in developing countries — some issues for the 1980 s”, în Finance and Development, martie 1982, F.M.I. Washington, p. 16

¹³⁾ F.M.I.: World Economic Outlook, 1982, Washington, aprilie 1982, p. 62 și următoarele

¹⁴⁾ Vezi, Chandra K. Patel: „Vers un impasse”, în Le Monde, 14 ianuarie 1982

¹⁵⁾ Idem, p. 369

¹⁶⁾ Vezi: Michael Dauderstaedt, op. cit.

STATISTICĂ INTERNAȚIONALĂ

Evoluții în producția industrială mondială

„Criza“ petrolului și „criza“ materiilor prime, grefate pe criza economică mondială, au influențat în mod diferit producția mondială a celor mai de sea-

rat, cele 15 produse de bază au înregistrat evoluții diferențiate, îndeosebi în a doua jumătate a perioadei decenale 1971—1981. Cel mai puțin afectată de

cantitativă cunoscând o continuitate remarcabilă.

Altfel a evoluat producția principalelor materii prime și semifabricate pentru metalurgie, construcții de mașini, sectorul construcțiilor și industria articolelor de cauciuc. Aici, cu excepția oțelului și aluminului, care — cu unele oscilații — au progresat pînă în anul final al perioadei examinate, creșterea producției a stopat (nivelul acesteia rămînînd apoi stagnant sau în descreștere) îndeosebi din 1979 — an care a precedat „mondializarea“ crizei economice. Pe ansamblu, cele mai însemnate redu-

Dinamicii în perioada 1971—1981

Indicatorii ai producției		Huile	Lignit și cărbune brun	Țeței	Gaze naturale	Electricitate	Minerul de fier		Oțel brut	Cupru	Zinc	Plumb	Aluminiu	Ciment*)	Cauciuc natural
Nivelul minim	Anul	1971	1971	1971	1971	1971	1971	1971	1971	1971	1971	1971	1971	1971	1971
	Volumul	2 125 ¹⁾	822 ²⁾	2 413 ¹⁾	41 220 ⁴⁾	5 272 ³⁾	427 ¹⁾	436 ¹⁾	580 ¹⁾	6 363 ²⁾	5 038 ⁴⁾	3 730 ⁴⁾	12 138 ⁴⁾	590 ¹⁾	3 085 ⁴⁾
Nivelul maxim	Anul	1981	1981	1979	1981	1981	1975	1979	1981	1977	1980	1979	1981	1979	1979
	Volumul	2 755 ¹⁾	1 007 ¹⁾	3 127 ¹⁾	58 369 ³⁾	8 134 ³⁾	526 ¹⁾	553 ¹⁾	755 ¹⁾	8 200 ⁴⁾	6 102 ⁴⁾	4 420 ⁴⁾	17 947 ⁴⁾	806 ¹⁾	3 860 ⁴⁾

¹⁾ Fără producția R. P. Chineze ²⁾ Milioane tone ³⁾ Petajouli ⁴⁾ Miliarde kWh ⁵⁾ Mii tone Sursa : U.N., Monthly Bulletin of Statistics, May 1982.

mă materii prime și purtători de energie, lucru evidențiat în mod pregnant de statisticile O.N.U. pentru ultimul deceniu.

După cum rezultă din tabelul alături-

crizele amintite a fost producția de combustibili și energie electrică, nivelele maxime înregistrîndu-se — la toate componentele acestei grupe (cu excepția țiteiului) — în anul 1981, iar progresia

ceri ale producției au avut loc în industria petrolului (cu circa 11^{0/0}), a cimentului și minerului de fier (cu circa 9^{0/0}).

N.P.

Rentabilitatea — criteriu de bază

(Urmare din pag. 17)

logii care îi permit reduceri de consumuri materiale, aplică programe de automatizare ce asigură creșteri de productivitate, dar nu dispune de resursele necesare pentru a identifica și dezvolta acele tehnologii care să-i asigure un avantaj comparativ în schimbulurile externe să-i permită structurarea activității pe termen lung în condițiile penetrării pe piața mondială și ale desfacerii avantajose a produselor. Pentru susținerea acestor idei pot fi invocate și o serie de argumente deduse din practică. Un prim indiciu : nivelul redus de asimilare în producție a invențiilor (după cum am arătat sub 50^{0/0}), produse ale creației tehnice care, prin calitatea lor de noutate absolută, pot asigura avantaje utilizatorului. Pe aceeași linie de argumentație se înscrie și următoarea situație : din totalul contactelor perfectate de Institutul de cercetări și inginerie tehnologică pentru sectoare calde, numai o mică parte au un caracter de permanență și vizează obiective de dezvoltare strategică ; cele mai multe teme de cercetare vizează obiective limitate cum ar fi puneri în funcțiune ale unor obiective și instalații, adaptări tehnologice⁹⁾.

⁹⁾ O situație relevantă pentru problema în discuție o reprezintă și activitatea de înnoire desfășurată de întreprinderea IRFMOAS. Preocuparea pentru a îmbunătăți performanțele producției (actuala linie tehnologică nu mai este competitivă sub aspectul consumurilor materiale și energetice) a determinat colectivul de tehnicieni din întreprindere să se preocupe de elaborarea unor noi procedee tehnologice. Sub aspect tehnic, rezultatele sînt încurajatoare, numai că nu este cunoscută (și nici nu există o preocupare în acest sens) capacitatea tehnologiei respective de a asigura rentabilitatea întreprinderii în condițiile în care piața internă este practic saturată, iar pe piața externă numărul producătorilor se restrînge, ținînd cont de consumurile materiale și energetice foarte mari pe care le presupune fabricarea acestei game de produse.

¹⁰⁾ A se vedea în acest sens studiul „Considerații cu privire la criteriile și indicatorii eficienței conducerii unităților economice“ în volumul „Probleme privind teoria unităților economice socialiste“, Ed. politică, 1982.

Așadar, se poate desprinde faptul că actualul mod de concepere și realizare a asimilării progresului tehnic vădește o serie de dificultăți, cea mai însemnată fiind aceea că nu permite valorificarea la întreaga sa capacitate a potențialului strategic al progresului tehnic — în primul rînd a ideilor și soluțiilor originale. Relația strînsă de subordonare logică între indicatorii de eficiență și cei de progres tehnic sugerează ideea că un factor ce contribuie la subutilizarea potențialului de creativitate național îl reprezintă însuși modul de concepere a eficienței, ca un sistem de indicatori. Din această optică, eficiența întreprinderii apare ca un efect global al unei suite de factori. Or, există numeroase elemente care îndreptățesc opinia că situarea creativității tehnice în centrul întregii concepții organizatorice a întreprinderii necesită și o nouă gîndire a conceptului de eficiență. Chiar și tehnologiile sau acțiunile îndreptate spre scopuri limitate (cum ar fi creșterea productivității pe anumite locuri de muncă) se cer judecate tot în funcție de obiectivele generale, de costurile generale, de utilitatea lor pentru activitatea întreprinderii. Un caz similar este și cel al generalității dinamice (concept asupra căreia am stăruit într-un material anterior), care presupune judecarea oportunității generalizării unei noutăți tehnice în funcție atît de costuri cît și de riscul de plafonare tehnică — pe care o asemenea decizie o conține implicit.

Avem, deci, în vedere, mai cu seamă, o posibilă simplificare a sistemului de indicatori, în care locul central ar reveni beneficiarului. O asemenea schimbare de optică ce exprimă, după cum observau unii economiști ¹⁰⁾, un proces firesc, un proces evolutiv, ce subliniază însuși caracterul istoric al sistemului de indicatori de eficiență se înscrie pe deplin în spiritul noului mecanism economico-financiar — concepție de organizare care pune accentul tocmai pe sporirea valorii nou create, pe comensurarea aportului fiecărei întreprinderi la progresul general, pune accentul pe sporirea rolului bugetului de venituri și cheltuieli ca pîrgie de conducere a activității întreprinderilor, pe autoconducere și autogestione. Într-o asemenea optică ar urma să fie reconsiderate și alte aspecte ale organizării activității la nivel microeconomic — respectiv creșterea rolului planului tehnic și elaborarea strategiei de dezvoltare a unităților, o nouă viziune asupra raportului cercetare-produție, un rol sporit urmînd să dobîndească cercetarea uzinală și cercetarea pe produs.

Exportul de oțel al Japoniei de la cantitate la calitate

APECTAT negativ de recesiunea din economia țărilor capitaliste, de protecționismul netarif practicat îndeosebi pe piața S.U.A. și în general de concurența pe piața internațională, exportul de oțel al Japoniei se apreciază că va înregistra în anul acesta a șasea reducere anuală consecutivă ca volum fizic, situându-se astfel la 28,8 mil. tone, ceea ce reprezintă o scădere cu 22% comparativ cu volumul record de export din 1976 și totodată cel mai scăzut nivel din ultimii 9 ani. În ciuda acestui trend descendent, exportul de oțel a înregistrat o majorare valorică atingând în anul 1981 circa 17 miliarde dolari, ceea ce plasează grupa de produse laminare din oțel pe locul doi ca importanță, după autovehicule, la exportul total de mărfuri al Japoniei.

În perioada 1975-1981, structura exportului de oțel al Japoniei, care se menține liderul necontestat în ierarhia principalilor exportatori de oțel pe piața internațională, a suferit modificări semnificative. Astfel, produsele care se pot considera că valorifică superior oțelul, respectiv țevile din oțel, tabla subțire laminată la rece, tabla zincată, tabla cositorită, laminatele din oțeluri speciale și tabla electrotehnică au

reprezentat, în anul 1980, 55% din tonajul de export, comparativ cu numai 42% în anul 1975, înregistrând astfel o creștere cu 38%, ca volum fizic. Celelalte produse cu grad mai redus de valorificare (profile, benzi late laminate la cald în ruloiri pentru relaminare, tablă groasă, semifabricate) și-au redus în schimb ponderea de la 58% în 1975 la 44% în anul 1980 (în semestrul I 1981 acest procent a fost de 41%), diminuându-și tonajul de export cu 22%.

Restructurarea rapidă a ofertei la export este rezultanta mai multor factori. În primul rând trebuie evidențiat că politica de investiții s-a orientat în ultimii ani aproape exclusiv spre acele obiective care să permită valorificarea superioară a oțelului, dezvoltarea de noi tehnologii, reducerea consumului de energie și a costurilor. Semnificativ în acest sens este și programul de investiții al producătorilor siderurgici japonezi pe anul fiscal care se încheie la 31 martie 1983 și care prevede un volum de investiții de 1055 miliarde yeni, respectiv cel mai ridicat nivel de investiții din ultimii 6 ani, depășind totodată cu 34% volumul de investiții din anul fiscal 1981/82. Cîrca jumătate din totalul investițiilor este

destinată realizării de capacități pentru extinderea producției de țevi de foraj-extracție fără sudură, de tablă subțire din oțeluri de înaltă rezistență și de table cu acoperiri metalice, deci produse cu prețuri unitare ridicate și care valorifică superior oțelul.

Un alt factor important este orientarea cercetării din siderurgie spre obținerea de produse calitativ superioare. Trecerea accentului de la cantitate la calitate este sprijinită și de politica extrem de flexibilă în ceea ce privește marketingul extern. Un exemplu în acest sens este reacția promptă a producătorilor siderurgici japonezi față de cererea deosebit de activă pe segmentul de piață al țevilor de foraj-extracție, îndeosebi ca urmare a intensificării activității de foraj-extracție la zăcămintele de țife și gaze din S.U.A., unde în anul 1981 s-a înregistrat un deficit de 2 milioane tone țevi din aceste sortimente. Astfel, numai în semestrul I 1981 producătorii siderurgici japonezi au anunțat programe de expansiune care vor adăuga în anii 1982-1983 cel puțin 1,75 mil. tone noi capacități pentru producția de țevi de foraj-extracție fără sudură, și care le vor consolida poziția pe acest segment de piață dispunând de perspective favorabile în actualul deceniu.

Nicolae NISTORESCU
I.E.M.

Programe de dezvoltare

Filipine — priorități industriale

EVOLUȚIA economiei filipineze în deceniul trecut a fost în mare măsură determinată de efectele negative ale conjuncturii internaționale, pe fondul unor dificultăți de ordin structural intern. Dependența ridicată de piețele externe și majorarea factorii petrolului au diminuat mai mult încesările valutare ale țării în condițiile reducerii prețurilor la produsele tradiționale de export ale țării. Această situație a determinat orientarea cu precădere spre industrializare a planurilor cincinale 1976-82 și 1983-87 (ultimul aflat în stadiu de proiect). La nivel macroeconomic, la formarea produsului național brut în 1980 agricultura participa cu 25,5 la sută, industria cu 36,5 la sută, iar serviciile cu 38 la sută.

În cadrul acestor planuri, investițiile sînt prevăzute să se îndrepte cu precădere către dezvoltarea producției industriale, pentru produse ca fier și oțel, ciment, hîrtie, lemn și produse din lemn, ceramică, industria de automobile, motocicletă, produse electrice și electronice, produse alimentare, textile și îmbrăcăminte, produse de pielărie, mobila.

Date fiind însemnatele resurse minerale disponibile (rezerve estimate la 96 mil. t fier, 1,5 mrd. t nichel, 3,9 mrd. t cupru, 292 mil. t aluminiu, 42 mil. t crom etc.), cele două planuri de dezvoltare prevăd realizarea unui număr de 11 proiecte evaluate la 4 miliarde dolari vizînd valorificarea acestor resurse. Proiectele se referă în principal la construirea de rafinării de cupru și aluminiu, oțelării, fabrici de ciment. Se află de asemenea în studiu proiecte în domeniul construcțiilor de mașini și al industriei petrochimice.

În ultimul timp, în Filipine a început să se dezvolte industria de componente electronice, producția fiind orientată spre semiconductori, circuite integrate, cristale de cuarț, tuburi electronice și altele. În prezent semiconductorii se află printre primele zece produse de export filipineze, contribuind cu 10-12% la acoperirea cererii pe piața mondială. Un loc important în economia națională începe să-l ocupe industria siderurgică — cele circa 50 de unități însumînd o capacitate de peste 2 milioane tone laminare din fier și oțel — și chimică — orientată spre obținerea de produse chimice de bază, îngrășăminte, lubrifianți, uleiuri și vopsele, rășini sintetice etc.

În industria textilă, sector devenit deja tradițional, planurile prevăd ca cea mai mare parte a fabricilor să asigure ciclul complet de producție, în măsură să acopere, alături de export, circa 80 la sută din cererea internă la produse finite.

Relațiile economice româno-filipineze au la bază acordul comercial și acordul de cooperare economică și tehnică, încheiate pe termen lung între cele două țări. Printre acțiunile de mai mare amploare pot fi enumerate livrările românești de instalații de foraj, construirea unei termocentrale în insula Cebo, acordarea de asistență tehnică în domeniul minier. România exportă echipamente termoenergetice, autoutilitare, tractoare, motoare, rulmenți, vagoane de călători, cauciuc sintetic, importînd din această țară în special materii prime.

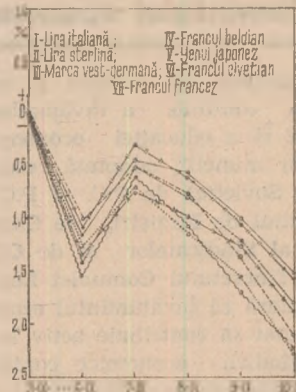
Em. S.

EVOLUȚII MONETARE

INTERVALUL 6-10 SEPTEMBRIE a.e., a reprezentat o perioadă agitată pe piețele valutare internaționale, activitatea tranzacționară fiind marcată de preocupările sporite manifestate în legătură cu evoluția dobînzilor la fondurile în principalele valute convertibile, cu situația economică din diferite țări dezvoltate și în curs de dezvoltare, precum și cu stabilitatea actualului sistem bancar internațional. În intervalul analizat, cursul dolarului S.U.A. față de majoritatea valutelor occidentale a cunoscut oscilații pronunțate, adesea contradictorii. La începutul săptămînii, după publicarea datelor privind creșterea masei monetare în S.U.A. cu 1,5 miliarde dolari, creștere sensibil superioară celei anticipate pe piață și apreciată ca susceptibilă de a conduce în viitorul imediat la adoptarea, de către autoritățile monetare centrale din S.U.A., a unor măsuri de restrîngere a creditului, cu consecințe asupra nivelului dobînzilor la fondurile în dolari, poziția monedei americane s-a consolidat. În aceeași direcție au acționat și cumpărările substanțiale de dolari operate după anunțarea devalorizării cu 3 puncte procentuale a coroanei norvegiene, cumpărări care au exercitat presiuni și asupra altor valute vest-europene.

Ulterior, speculațiile privind posibilitatea ca noi țări latino-americane, unde marile bănci din S.U.A. au o expunere importantă, să solicite reevalonarea datorită lor externe, a condus la o orientare pronunțată a operatorilor de devize spre cumpărări de aur prin vînzare de dolari, ceea ce a slăbit poziția acestor din urmă valute.

O slăbire sensibilă a înregistrat cursul mărcii vest-germane, între altele și ca efect al

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 6-10 IX a.e. Bază: 3:1X a.e.

publicării datelor privind soldarea deficitară a balanței de plăți a țării cu 223 milioane mărci în luna ulie.

Pe o poziție mai bună față de dolar s-a situat lira sterlină, între altele, sub influența publicării datelor privind majorarea excedentului din contul curent al balanței plăților externe ale țării la 806 milioane lire în trim. II a.e. de la 753 milioane lire în trim. I.

Cursurile principalelor valute occidentale față de dolar au prezentat următoarea evoluție (se dau nivelurile din zilele de 3 și 10 septembrie a.e., iar în paranteză procentul de depreciere față de moneda americană): lira sterlină 1.7425 și 1.7175 (1,52), marca vest-germană 2.4550 și 2.50 (1,80), francul elvețian 2.0850 și 2.1325 (2,23), francul belgian 47,05 și 47,95 (1,98), francul francez 6,91 și 7,07 (2,26), lira italiană 1387 și 1409 (1,56) și yenul japonez 255,50 și 261 (2,10).

Evoluția dobînzilor la fondurile în principalele eurovalute a fost următoarea (se dau nivelurile de ofertă la depozitele pe 6 luni din zilele de 3 și 10 septembrie): eurodolari 12,625 și 12,0125%, euro-mărci vest-germane 8,3125 și 8,4375%, eurofranc elvețian 4,9375 și 4,9375%, și eurosterline 11,0625 și 10,9375%.

Pretul aurului s-a fixat la Londra în după amiaza zilei de 10 septembrie la 453 dolari/uncie, comparativ cu 455 dolari/uncie cît a atins în ultimul fixing din săptămîna anterioară.

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

Reversul medaliei

DEȘI sub raportul unor indicatori social-economici de bază, țările nesocialiste în curs de dezvoltare pot fi considerate — în marea lor majoritate — ca fiind sărace, ele dispun totuși de un

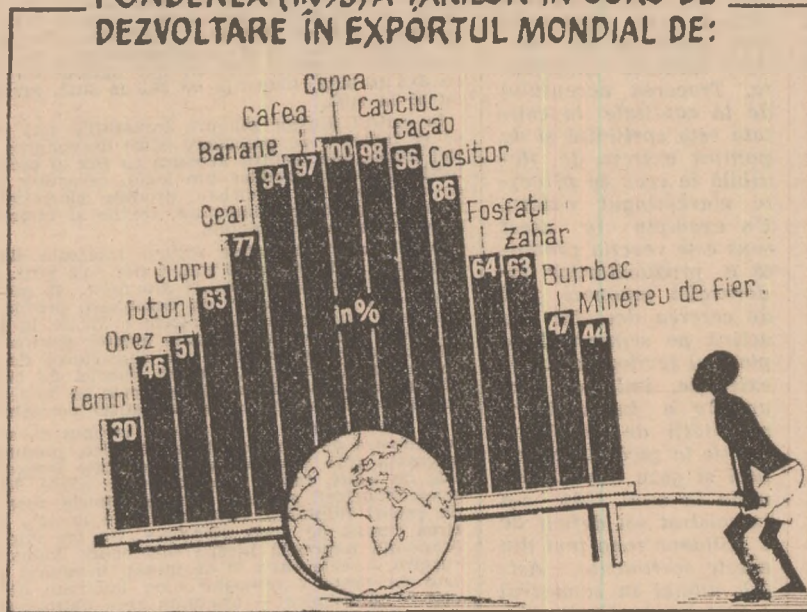
Lăsînd la o parte purtătorii de energie (în special petrolul, gazele naturale și uraniul), este vorba aici — vezi graficul de mai jos — de copra, cauciuc, cafea, cacao, banane, cositor, ceai, fosfați, cupru, zahăr, tutun și alte produse, la care dețin o pondere de 50—100% din volumul mondial al exportului. Dar — subliniază publicația vest-germană VDI Nachrichten — există și

întărirea disciplinei, la desfășurarea ofensivei generale pentru ridicarea eficienței producției.

Ca atare tuturor organelor de partid și de stat, organizațiilor de masă li s-a trasat sarcina de a elabora și transpune în practică măsuri concrete de ridicare a rolului educării economice a oamenilor muncii în cadrul trecerii economiei pe calea intensivă de dezvoltare; în acest cadru în actualul deceniu accentul se va pune pe utilizarea eficientă a potențialului de producție și tehnico-științific, a tuturor resurselor materiale și de muncă, pe perfecționarea planificării, organizării și conducerii producției, pe introducerea experienței înaintate în domeniul gospodăririi resurselor.

În scopul îmbunătățirii învățămîntului economic de masă, se modifică însăși structura sa organizatorică, în viitor urmînd să funcționeze școli ale muncii socialiste, școli de economie concretă și seminarii economice, concomitent cu ridicarea nivelului calitativ al activității universităților populare pentru răspîndirea cunoștințelor economice și agricole.

PONDEREA (ÎN%) A ȚĂRILOR ÎN CURS DE DEZVOLTARE ÎN EXPORTUL MONDIAL DE:

amplu potențial de resurse naturale. Dar, neavînd decît în mică măsură posibilitatea de a le valorifica superior pe plan intern, aceste țări apar pe piața mondială ca importanți exportatori de materii prime brute sau semiprelucrate, destinate îndeosebi țărilor capitaliste dezvoltate.

un „revers al medaliei“ la această situație și anume dependența diferitelor țări în curs de dezvoltare de exportul unui număr redus de materii prime, care determină o puternică sensibilitate a economiilor lor față de fluctuațiile prețurilor sau de restrîngerea cererii pe piața mondială pentru produsele respective.

Program de „productica“

PE BAZA unei colaborări complexe între cercurile guvernamentale și patronatul industrial, în Franța, se află în curs de elaborare un program de acțiune în domeniul „producticii“, definită ca fiind „automatizarea integrată a industriei prelucrătoare“. Programul vizează îndeosebi ramurile industriale avînd o evoluție tehnologică mai lentă ca: industria textilă și de confecții, cea a încălțămîntei, prelucrarea mecanică a lemnului și industria mobilei, transformarea maselor plastice și a cauciucului, prelucrarea hîrtiei și a ceramicii.

După cum relatează revista L'Usine Nouvelle, printre principalele obiective urmărite de inițiatorii programului de producție figurează accelerarea ritmului mediu de creștere a productivității muncii în industria prelucrătoare de la 4% la 7% pe an, asigurarea extinderii producției industriale de echipamente de automatizare într-un ritm mediu de 25% pe an, reducerea importului unor asemenea echipamente și intensificarea exportului acestora pe piața mondială, precum și realizarea unui transfer treptat de personal către alte ramuri și domenii de activitate. Această din urmă preocupare este legată de faptul că — potrivit estimățiilor — aplicarea programului menționat va fi în mod inevitabil însoțită de lichidarea, în decurs de un deceniu, a circa 600 mii de locuri de muncă, respectiv mai mult de o șesime din totalul personalului angajat în prezent în industria prelucrătoare din Franța.

Implementarea complexă a roboților industriali

DUPĂ CUM relevă publicația Sozialistische Finanzwirtschaft din R.D.G., rezultatele economice cele mai favorabile de pe urma utilizării roboților industriali se obțin în condițiile elaborării unei concepții pe termen lung de aplicare complexă, științific fundamentată, a acestora. În acest caz eficiența economică decurge din: creșterea fondului util de timp de lucru al mașinilor, pe baza reducerii timpului afectat operațiunilor auxiliare și a pierderilor de timp; micșorarea necesarului de timp de lucru, datorită productivității mai înalte asigurate de roboții industriali; eliberarea unor mașini și instalații; realizarea de economii la mijloacele circulante, ca urmare a scurtării duratei procesului de producție și accelerării vitezei de rotație a mijloacelor respective; scăderea cheltuielilor legate de rebuturi, remedieri etc., în urma îmbunătățirii calității executării anumitor operațiuni, apariția unor posibilități suplimentare de reducere a consumului la materiile prime de bază, combustibil și energie. Practic, rezultatele favorabile se fac

simțite la toți indicatorii principali ai activității întreprinderii, cum sînt producția marfă și producția netă, productivitatea muncii, gradul de folosire a forței de muncă, volumul producției obținute la 1 mp de suprafață productivă, nivelul beneficiului.

U. R. S. S.: impulsionarea învățămîntului economic

ÎN hotărîrea „Cu privire la îmbunătățirea continuă a învățămîntului economic și a educației economice a oamenilor muncii“, adoptată recent în Uniunea Sovietică de C.C. al P.C.U.S., de Consiliul de Miniștri, de Consiliul Central al Sindicatelor și de C.C. al Uniunii Tineretului Comunist Leninist, se subliniază că învățămîntul economic este chemat să contribuie activ la formarea gîndirii economice contemporane, la educarea spiritului de inițiativă, întreprinzător (în accepțiunea sa socialistă), la atragerea largă a oamenilor muncii în conducerea producției, la

GLOSAR

Ciclul datoriei externe [II]

IN GENERAL, nu se pune sub semnul întrebării necesitatea ca state în curs de dezvoltare și care urmează un proces dinamic de dezvoltare să recurgă la importul de capital pentru a-și suplimenta acumulările lor interne. Cauza pentru care îndatorarea externă a unor țări a devenit o preocupare internațională se referă nu atât la natura sau chiar la volumul datoriei, cât mai curând la formele în care sînt disponibile fondurile externe pentru țările care au nevoie să-și suplimenteze acumulările lor interne. Se evidențiază faptul că în ultimii ani au apărut factori externi care au condus în special la reducerea ponderii fondurilor publice și la creșterea ponderii fondurilor private disponibile în condițiile pieței de capitaluri, cu dobânzi mai ridicate. Ca urmare, datorile externe ale țărilor în curs de dezvoltare, de exemplu, au ajuns la un nivel care amenință stabilitatea relațiilor valutare și financiare internaționale. În același timp, posibilitățile țărilor debitoare de a-și restitui datorile sînt legate de posibilitățile de a exporta produse pentru procurarea mijloacelor valutare cerute de acoperirea datorilor. Încă în 1980, din fiecare dolar nou împrumutat de către țările în curs de dezvoltare, jumătate era utilizată pentru plata serviciului datoriei externe scadente; în rîmîul actual al creșterii datorilor țărilor în curs de dezvoltare, se anticipază că în 1985, doi dolari din fiecare 3 dolari nou împrumutați vor trebui să fie utilizați pentru acoperirea serviciului datoriei externe față de piețele de capitaluri*).

În actuala conjunctură a economiei mondiale datoria externă poate fi atribuită nu atât factorilor interni, cât celor externi, nu atât greșelii administrării a economiei sau realizării unor cheltuieli excedentare pe plan intern, cât formării unor deficite ale balanțelor de plăți curente, cauzate de forțe externe, de natură să modifice prețurile relative în relațiile economice internaționale. Într-adevăr principala cauză a formării datorilor externe nu o constituie sporirea plăților pentru importuri, în condițiile creșterii prețului petrolului, de exemplu, așa cum adesea se invocă, ci imposibilitatea — ca urmare a crizei economice mondiale și recrudescenței protecționismului — de a miza exporturile țărilor debitoare în condiții avantajoase. De aceea datoria externă constituie o problemă internațională care nu poate fi izolată de o problemă mai largă, aceea a procesului de ajustare pe plan mondial, de reorganizare a diviziunii internaționale a muncii. Există țări cu excedente permanente ale balanțelor de plăți, în timp ce există, de asemenea, țări deficitare, acestea din urmă acumulînd mereu noi datorii externe. Într-un asemenea context, îndatorarea externă a unui număr mare de țări pînă la situația în care unele țări debitoare sînt nevoite să ceară restructurarea datoriei externe, reșalonarea în timp a plăților în contul acestora, este legată mai curînd de problemele structurale ale țării creditorului înseși decît de politicile din țările debitoare. Aceasta explică și faptul că, în special în ultimii ani, datoria externă a țărilor debitoare a fost într-o măsură preocupîntoare dependentă de factori externi. Toată acțiunea unor factori externi, care nici nu au putut fi anticipați, de exemplu, în momentul în care a început un ciclu al datoriei externe, se manifestă în prezent în cazul unor țări debitoare care au datorii externe considerabile, în sensul împiedicării creării condițiilor pentru trecerea la acea etapă a ciclului în care se restituie datoria.

Se poate, de pe-acum, anticipa că soluționarea problemelor datorilor externe ale multor țări, care s-au acumulat pînă la dimensiuni care amenință să provoace o criză majoră în actualul sistem financiar internațional, este strîns legată de influențarea și controlul acțiunii factorilor externi specifici pentru formarea și administrarea datoriei externe.

A.G.

*) Anila Graham: Debt and development: need for adequate measures, in Development and Peace, vol. 1, 1980, Budapesta.

Accesorii

Luciniu Someșan, Cluj-Napoca — Aveți perfectă dreptate cînd semnalăți că perfecționarea unor accesorii este eficientă nu numai în sine, ci și prin implicațiile sale în aval asupra produsului finit sau a unor categorii de cheltuieli. Mai puțin spectaculoasă și de aceea adesea trecută cu vederea, această perfecționare — ac-

celerată în ultimii ani sub impulsul crizei petroliere — afirmării unor inlocuitori, al necesității protecției mediului, al dezvoltării comerțului internațional și concurenței sporite din partea unor țări în curs de industrializare — este totuși remarcabilă.

Un exemplu îl reprezintă anvelopele radiale de camion care pot fi utilizate actualmente pînă la 150 000 km, față de 50 000 km în urmă cu 1 ani. În afară de economia intrinsecă de anvelope pe

care o presupune această ameliorare, ea are ca efect și o diminuare cu pînă la 15% a consumului de carburant al autovehiculelor datorită diminuării rezistenței la rulare. În mod similar reducerea greutateii specifice a cartonului pentru ambalaje de la 160 g/cm² în 1985 la 112 g/cm² în prezent, ca și reducerea cu 40% în același interval a greutateii sticlelor de ambalaj se repercutează și asupra cheltuielilor de transport diminuîndu-le. La rîndul său sporirea suprafeței geomurilor, mai ales în cazul autoturismelor de mici dimensiuni și generalizarea suprafețelor

bombate la parbrize au contribuit considerabil la îmbunătățirea unor caracteristici de bază ale autovehiculelor (profil aerodinamic, consum de carburant, vizibilitate).

Comitet

Dorel Dumitru, București — Despre istoricul și activitatea așa numitului Comitet de coordonare pentru controlul multilateral al exporturilor țărilor membre ale Alianței Atlantice, denumit pe

scurt Cocom și vizînd deținerea și realizarea unei politici concertate privind exportul în țările socialiste membre ale C.A.E.R. de produse și tehnologii de vîrf considerate strategice am relatat în nr. 38 din 18 septembrie al revistei noastre. Listele produselor supuse embargoului sînt revizuite de către țările membre ale N.A.T.O. la fiecare trei ani. Practic, în prezent, fiecare țară membră a Cocom aplică propria sa listă de control, situație care explică divergențele dintre parteneri în legătură cu exportul unui produs considerat strategic sau altul.

De unde derivă cuvîntul „bani“ ?

ÎN EPOCA feudală, conducătorii unor teritorii purtau numele de „Ban“. Au existat „Bani“ la Craiova, la Turnu-Severin. Însăși cuvîntul „Banat“ atestă această denumire. Căpetenia supremă, „Banul“, punea în circulație o monedă, purtînd semnul de pe stîndul (steagul) teritoriului respectiv. În limba germană, pentru steag există două cuvinte: Banner și Fahne. Deci dețînătorul unui Banner se numea Ban, iar moneda emisă purta numele de bani. Negustorii de origine macedoneană au generalizat denumirea pe teritorii geografice destul de întinse.

În mod analog, „ducii“ au emis monedă care purta numele de „ducat“. Moneda denumită „mărcă“ (semn) turnată de provinciile germanice, fiecare cu „mărcile“ (semnele) distincte este și azi în circulație în unele țări.

PĂREREA mea este că originea termenilor „bani“ merită să fie studiată, iar textul redactat de tovarășul Petre Danciu este în general pe linia justă. Fără îndoială, în ce privește etimologia cuvîntului „ban“, mai trebuie făcute cercetări. Pentru că nici una dintre ipotezele emise pînă acum nu a înrîunit aprobarea autorilor specialiștilor.

Despre dolar, s-ar putea spune ceva mai precis: în secolul al XVI-lea au început să se „bată“ monede la Joachimstal, în Boemia denumite în nemțește Joachimstaler, apoi mai curînd Taler; de aici vine în englezește dollar.

Faptul că numele utilizat inferior este fo-

Multe stătuțe feudale se aflau pe ambele versante ale unui riu, adică pe o „vale“. Fiecare „vale“ avea un simbol identic cu cel de pe steagul purtat în caz de război. În limba germană, cuvîntul „vale“ se numește „Tal“. Când văii, imprimate pe monedă, se numea „taler“, fiind necunoscut în limba română. Moneda americană, „dolarul“, derivă și ea de la „taler“, care în olandeză era pronunțat „tholer“. Actualul

Nota redacției: Aprecînd că scrisoarea cititorului nostru din Cluj-Napoca ridică o problemă de interes ne-am adresat academicianului Alexandru Graur cu rugămîntea de a face cîteva considerații în legătură cu etimologia cuvîntului ban, cu atît mai mult cu cît, referindu-se în trecere la această problemă dr. Costin C. Kiriteșcu notează, în recenta sa lucrare „Moneda — mică enciclopedie“ că „extinderea în continuare a denumirii de ban asupra oricărui instrument monetar, indiferent de emitent, de formă și conținut, este un proces încă obscur“.

losit pentru a denumi bani în general nu mi se pare de mirare: este evident că, pe vremea cînd s-a creat termenul, masele nu manevrau de obicei sume mari de bani și deci nu erau de prinse cu numele monedelor mai valoroase. Să ne aducem amînte că la noi se zicea (și probabil se mai aude și azi) parrale, care este pluralul lui para „centimă“ cuvînt de origine turcească. În argou, se zicea acum cîteva decenii, în loc de bani, biștari, cuvînt de origine țigănească (bișt este în țigănește „douăzeci“). Probabil că a existat cîndva o monedă de 20 de bani, cu atît mai mult cu cît mai avem în românește, cu aceeași valoare, și

sflanț, din germ. zwanzig „20“ și husăș din maghiarul husz „20“.

Nu trebuie să se vadă aici un fenomen specific românesc, pentru că el apare și în alte limbi. În franțuzește, cea mai mică monedă se numea sou (am impresia că astăzi nu se mai zice așa), iar „bani“ se zicea sous ce e drept numai în fraze negative („n-am bani“ etc.). În rusește, bani se zice denghi, cuvînt împrumutat din tătară, unde însemna „monedă mică“.

Se vede numai din aceste cîteva observații, că merită să se discute termenii care denumesc banii.

AL. GRAUR

Revista ECONOMICA

Ediție de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 37 din 17 septembrie 1982

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Finalizarea noilor obiective — între prevederi și realizări (Corneliu Bârnea) 1
- Autogestiunea în întreprinderi : răspunderi, acțiuni, rezultate. Corelații optime între indicatorii economici și financiari (V. Turliu, V. Cocriș, Vladimir Fodor) 3
- Amplasarea și organizarea activităților de industrie mică în unitățile agricole cooperatiste (Gabriel Popescu, Leonida Frățilă, Gheorghe Frățilă) 5
- Puncte de vedere. Perfecționarea funcționalității structurilor organizatorice în agricultură (Letiția Zahiu) 7
- Fundamentarea indicatorilor economici și reflectarea corectă a eforturilor proprii (Sorin V. Stan) 9
- Replica modernă a unei strălucite tradiții. Industria aeronautică românească (Ioan Georgescu) 11
- Resursele umane în procesul dezvoltării (Alec Al. Floareș) 13
- Cititorii au cuvântul 15

ȘTIINȚA-TEHNOLOGIE-EFICIENȚĂ

- Rentabilitatea — criteriu de bază în stimularea introducerii progresului tehnic (Cristian Popescu) 16

CONDUCERE • ORGANIZARE

- Creșterea eficienței în activitatea de întreținere și reparații. O problemă și a proiectanților de utilaje (Dorin Constantinescu) 18
- Aspecte relative la conținutul și structura activității de organizare (Mihai Nicolae, Ioan Mihai) 19

TEORII—IDEI

- Industrializare, informatizare (II) (Valter Roman) 20
- Orientări ale dezvoltării bazei energetice în mediul rural (II) (Ion-Andrei Popescu, Adrian Vasilescu) 22
- Școli • curente • economiști. Nicolae Titulescu și finanțele publice (I) (Ilie Rîmniceanu) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Factori și implicații ale majorării datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare (II) (Aurel Ghibuțiu) 26
- Statistică internațională 28
- Tendințe-conjuncturi 29
- Mondorama 30
- Curier 31

IN SUPPLEMENT : Curier economic-legislativ

IN THIS ISSUE

- Finishing up the new objectives — Between provisions and achievements (Corneliu Bârnea) 1
- Setting up and organizing the activity of the small industry in cooperative agricultural units (Gabriel Popescu, Leonida Frățilă, Gheorghe Frățilă) 5
- Human resources in the process of development (Alec Al. Floareș) 13
- Industrialization, informatics (II) (Valter Roman) 20
- Directions in energetics development in rural areas (II) (Ion-Andrei Popescu, Adrian Vasilescu) 22
- Schools • trends • economists. Nicolae Titulescu and public finances (I) (Ilie Rîmniceanu) 24
- Factors and implications of the increased foreign debt of the developing countries (II) (Aurel Ghibuțiu) 26

DANS LE NUMÉRO

- L'achèvement des nouveaux objectifs entre prévisions et accomplissements (Corneliu Bârnea) 1
- L'emplacement et l'organisation des activités de la petite industrie dans les unités coopératives agricoles (Gabriel Popescu, Leonida Frățilă, Gheorghe Frățilă) 5
- Les ressources humaines dans le processus du développement (Alec Al. Floareș) 13
- Industrialisation, informatisation (II) (Valter Roman) 20
- Orientations du développement de la base énergétique dans le milieu rural (II) (Ion-Andrei Popescu, Adrian Vasilescu) 22
- Ecoles • courants • économistes. Nicolae Titulescu et les finances publiques (I) (Ilie Rîmniceanu) 24
- Facteurs et implications de l'accroissement de la dette extérieure des pays en voie de développement (II) (Aurel Ghibuțiu) 26

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Сдача в эксплуатацию новых объектов между предусмотрениями и результатами (Корнелиу Бърнеа)..... 1
- Размещение и организация деятельности мелкой промышленности в сельскохозяйственных кооперативах (Габриэл Попеску, Леонид Фрăцилă, Георге Фрăцилă) 5
- Людские ресурсы в процессе развития (Алек Ал. Флореш) .. 13
- Индустриализация, информатизация (II) (Вальтер Роман).... 20
- Направления развития энергетической базы в сельской местности (Ион Андрей Попеску, Адриан Василеску) 22
- Школы — течения — экономисты. Школа, Титулеску и государственные финансы (Илие Рымницеану) 24
- Факторы и последствия увеличения внешней задолженности развивающихся стран (II) (Аурел Гибуцу) 26

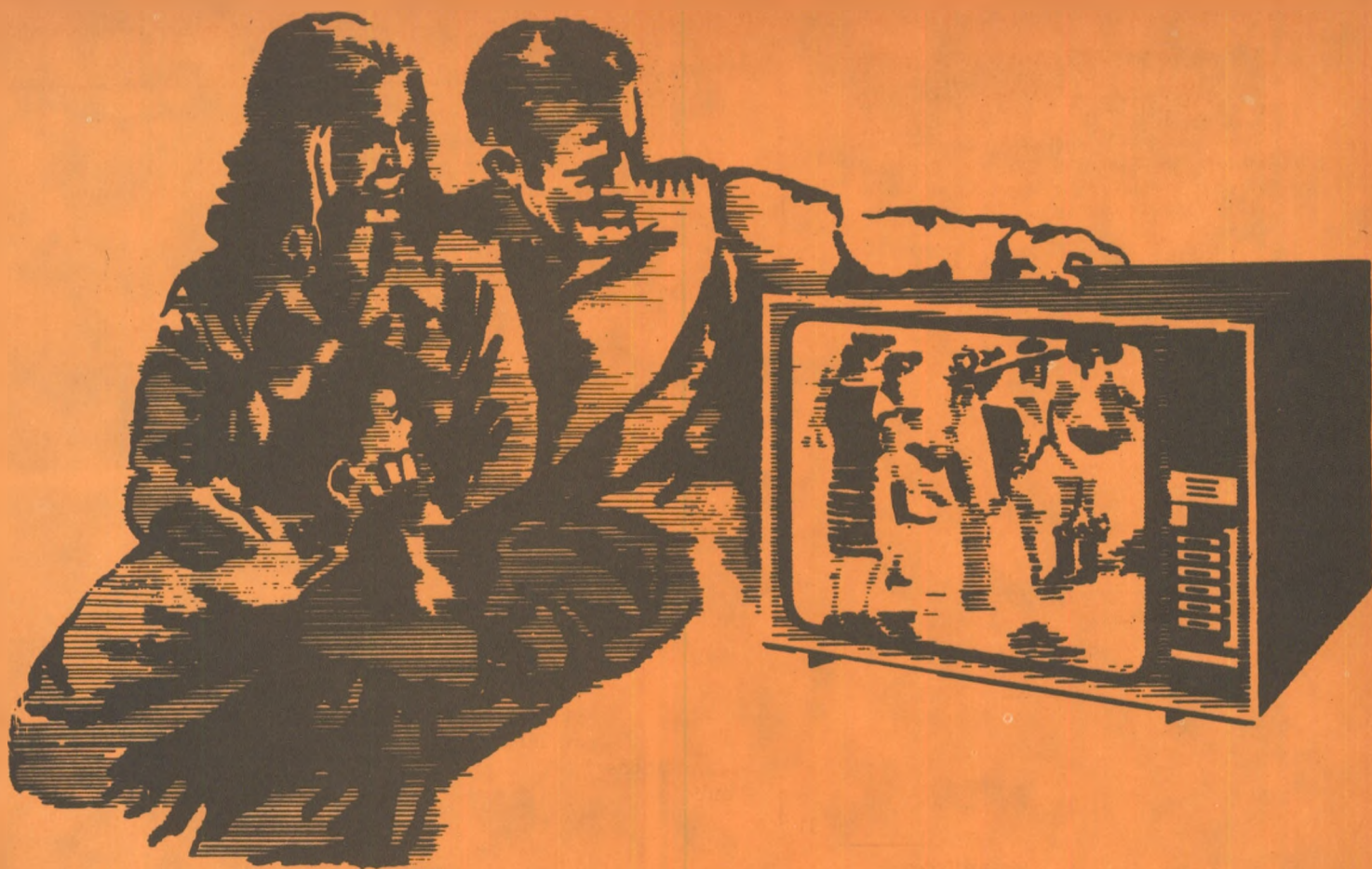
ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămînal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonîndu-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.I.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției : Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136-137, telex 11126, București, strada 13 Decembrie.

Redacția și administrația: 70159, București Bd. Magheru nr. 28-30 etaj I, sectorul 1. Cont L.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1

TELEVIZOARE CU CIRCUITE INTEGRATE

Magazinele și raioanele de produse electronice ale comerțului de stat vă oferă o diversă gamă de TELEVIZOARE CU CIRCUITE INTEGRATE, aparate care prezintă următoarele caracteristici :

- complet tranzistorizate ;
- imagine perfectă și sunet clar ;
- durată de folosire îndelungată ;
- consum de energie electrică redus cu circa 33% ;
- funcționare normală chiar și la variații mari ale tensiunii pe rețea ;
- depanare mult simplificată deoarece în construcția aparatelor se află module funcționale care se pot înlocui cu operativitate.

Termenul de garanție de la data cumpărării :

- 1 an pentru aparat ;
- 18 luni pentru tubul cinescop.

Denumirea televizorului	Diagonala ecranului (cm)	Preț (lei)
● OLT	44	2 920
● OLT	44	3 000
● SNAGOV	47	2 920
● SNAGOV	47	3 065
● SIRIUS	50	3 050
● SIRIUS	50	3 200
● DIAMANT	61	3 600
● DIAMANT	61	3 720

RECOM

În împrejurimile Capitalei

PLĂCUTE LOCURI DE POPAS

Pentru cei ce doresc să petreacă cit mai plăcut și reconfortant timpul liber, la sfârșit de săptămână sau în orice zi, la mică distanță de Capitală, sugerăm câteva atrăgătoare și odihnitoare locuri de popas și recreere.

Pe șoseaua națională București-Constanța (E 60, km 31), la marginea localității Sinești, într-o pitorească pădure, a fost dat, de curind, în folosință — într-o construcție nouă — HANUL SINEȘTI (categoria de confort I B), cu 50 locuri de cazare în camere cu încălzire centrală, iar pentru vară încă 30 de locuri în căsuțe tip camping. Unitatea dispune și de un restaurant spațios cu 650 locuri la mese.

Pe șoseaua națională București-Alexandria, la 22 km de centrul Capitalei, în pădurea de pe malul Argeșului, HANUL BUDA are un restaurant și condiții bune de cazare în 30 de camere confortabile, cu încălzire centrală.

În comuna suburbană Măgurele se află un hotel elegant, cu 200 locuri de cazare, un restaurant spațios, o crămă. Alături, Supercoop Măgurele oferă cumpărătorilor un sortiment variat de mărfuri: articole de îmbrăcăminte, electrotehnice, de uz gospodăresc și altele.

Prin Agenția de turism din București, str. 13 Decembrie nr. 26 (în holul casei de bilete nr. 2 a Sălii Palatului) se pot primi informații și face rețineri de locuri la numeroase unități turistice din întreaga țară. Totodată agenția organizează și excursii turistice în grup. Telefon 14 52 09. Aceleași servicii oferă și Uniunile cooperative de producție, achiziții și desfăcere a mărfurilor (UJECOOP) din fiecare județ.

Campingul de la Sinești

Hanul Buda